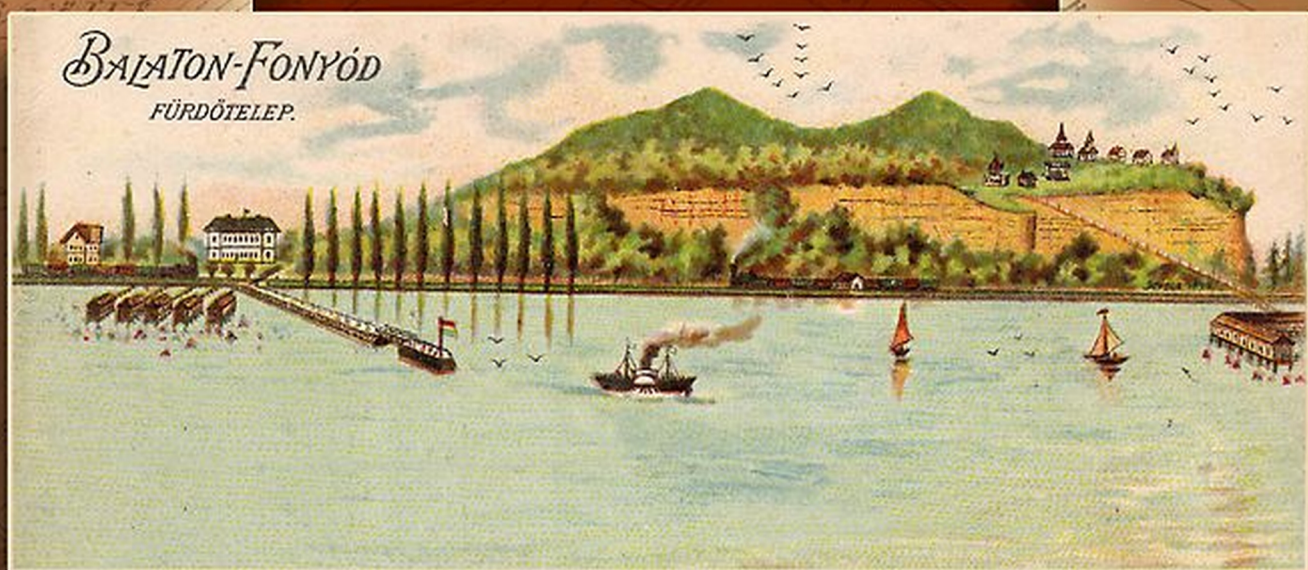

Fonyód

*Fonyód-fürdőtelep
múltja
képes levelező-lapokon*

Illustrated postcards as
witnesses of bygone times of
a bath and holiday resort place
at Lake Balaton

•
Postkartenbilder als Zeugen
der Vergangenheit eines
Bade- und Erholungsortes
am Balaton

FONYÓD NYARALÓ TELEP
MÉRTEK 1:16,000

100 0 100 200 300m

Fonyód-fürdőtelep múltja képes levelező-lapokon

*írta és szerkesztette:
Varga István*

Fonyód

Illustrated postcards as witnesses
of bygone times of
a bath and holiday resort place
at Lake Balaton

Fonyód

Postkartenbilder als Zeugen der
Vergangenheit eines
Bade- und Erholungsortes am
Balaton

Veszprém
Faa Produkt
2004

Fonyód-fürdőtelep múltja képes levelező-lapokon

Fonyód

Illustrated postcards as witnesses of bygone times of
a bath and holiday resort place at Lake Balaton

Fonyód

Postkartenbilder als Zeugen der Vergangenheit eines
Bade- und Erholungsortes am Balaton

Veszprém

Faa Produkt

2004

írta és szerkesztette

Varga István

lektorálta

dr. Sipos Csaba

grafika

Eckert László

angol és német fordítás

Tartsay Vilmos

ISBN 963 202 723 X

© Varga István

© Faa Produkt

Garamond betűből szedve

A borító fonyódi vonatkozású régiségek felhasználásával készült. Így helyet kapott Boleman István A balatonparti fürdők és üdülıhelyek leírása c. könyvének Fonyód térképe 1900-ból, Krieger Sámuel Balaton-térképének fonyódi részlete 1763-76-ból, képeslap-részletek és a település 1908-as pecsétje.

Fonyód-fürdőtelep múltja képes levelező-lapokon

*írta és szerkesztette:
Varga István*

Fonyód

Illustrated postcards as witnesses
of bygone times of
a bath and holiday resort place
at Lake Balaton

Fonyód

Postkartenbilder als Zeugen der
Vergangenheit eines
Bade- und Erholungsortes am
Balaton

Veszprém
Faa Produkt
2004

Ajánló

„Kedves jó Apuskám!
Szerencsésen fölfedeztem a faluban egy boltot,
ahol mint látod, nagyon szép kártyákat kapni,
mindjárt vettem egy csomót; mind Neked küldöm.
Ma elég szép idő van: délelőtt fürödtem...
1915. aug. 10.”

Köszöntöm az Olvasót!

Nem tagadom: a Balaton szerelmese vagyok. Gyakran megfordulok Fonyódon, e hangulatos kisvárosban, ahol a tó leghosszabb mólója nyújtózkodik, s a kilátóból nyílik a legteljesebb panoráma a Balaton-felvidékre. Az igéző látványt – mint ahogyan a kötet képeslapjai is mutatják – már a régiek is felfedezték, ezért fényképezték oly nagy kedvvel az 1945 előtti fotográfusok.

Varga István szerkesztő, az Eötvös Károly Városi Könyvtár igazgatója dicséretre méltóan arra törekszik, hogy ez a patinás album a hajdani Fonyód hétköznapi és ünnepi pillanatait minél teljesebben mutassa be – emléket állítva a hajdani „ösfürdőzőknek”, akik sokat tettek azért, hogy meghonosodjon a fürdőkultúra.

A könyv hangulatos sétára hívja az Olvasót. Fonyód legnevezetesebb helyeire vezet el bennünket, hogy megmutassa azokat a jeles épületeket, villákat, parkokat, tereket, sétányokat, s megidézzé az évszázaddal ezelőtti látványt, amelyre a múlt század első harmadában csodálkozhatott rá a pihenni, fürdőzni vágyó. A látványhoz – ami másik fő erénye a kötetnek –, képeslapok mellé illesztett szövegek párosulnak, amelyek hűen tükrözik a kor hangulatát, s idézik nagyszüleink, dédszüleink világát.

Kedves Olvasó! Kellemes időutazást kívánok!

Barátsággal jegyzi e sorokat 2004 őszén:

Dr. Gyenesei István
Somogy Megye Közgyűlésének elnöke

Bevezetés

Manapság reneszánszát éli a régi képeslapok gyűjtése, sorra jelennek meg a települések múltját képes levelező-lapok segítségével bemutató albumok. Szűkebb pátriánk, a Balaton régió belül többek között már kézbe vehetjük Balatonalmádi, Tihany, Siófok, Keszthely, Révfülp, Balatonfüred és a tó keleti részének régi képeslapjait tartalmazó köteteket.

A fonyódi képeslapgyűjtés is virágzik, jó néhányan rendelkeznek több-kevesebb képeslappal. Ezen album képeslapjait több helyről sikerült összegyűjtenünk, sok lapot kölcsönkaptunk más településen élő gyűjtőktől. Önzetlen segítségükért ezúton is köszönet illeti Tóth-Baranyi Antalt, Soós Endrét, dr. Héjjas Pált ill. Jurányi Attilát.

A fonyódi gyűjtők közül külön ki kell emelni Nagy Balázst, aki jelenleg a legjelentősebb gyűjteménnyel rendelkezik. E könyv képeslapjainak gerincét ő bocsátotta rendelkezésre. Ugyanakkor a kötetben helyet kaptak Csutorás László, Németh Zsolt és e sorok írójának legszebb képeslapjai is. Köszönet érte.

Külön köszönöm Csutorás Lászlónak, a Fonyód Városvédő és Szépítő Egyesület elnökének segítségét, aki felidézve emlékeit segített a helytörténeti szöveg összeállításában. A városvédő egyesület az elmúlt években több alkalommal tett közzé kiállításokon régi képeslapokat, ezzel is előfutára volt kötetünknek.

Bubics Zsigmond könyvének előszavában írta azt, amit mi is helyénvalónak találunk, ezért az ő szavaival bocsátjuk útjára albumunkat: „Ha így könyvecském óhajtott kedves fogadtatásban részesülne fáradtságomnak legbecsesb jutalma leend. Jól tudom és érzem, hogy a tárgy kimerítve nincs, hogy javításra, átdolgozásra, bővítésre mi hamarabb leend szükségem, s ez irányban minden felvilágosítást vagy figyelmeztetést köszönettel fogadok.”

Varga István

A képes levelezőlap rövid története

A modern képeslap története akkor kezdődött, amikor az üzenetben a kép legalább olyan fontos lett, mint a szöveg. A képes levelezőlap emléket ébreszt, gyönyörködtet, ugyanakkor vallomás feladójának érzelmeiről, hangulatáról is.

A képes levelezőlapot az 1878-as párizsi nemzetközi postakonferencia fogadta el hivatalos postai küldeménynek. Németországban és az Osztrák-Magyar Monarchiában 1885-ben engedélyezték, hogy magánosok is készíthessenek képes levelezőlapokat. Az 1890-es évek végéig a képeslapok egyik oldalát csak címzésre és bérmentesítésre lehetett használni. A másik oldalra került a kép és az üdvözlő szöveg. Az illusztráció növekedésével a szöveget gyakran a képbe írták. Ezért osztották 1904-1905-ben két részre a címdalt, s azóta a szöveg a lap hátoldalára kerül.

Magyarországot 1896-ig főleg német és osztrák kiadók látták el képes levelezőlapokkal. A magyar posta az ezredéves ünnepek alkalmából jelentette meg a 32 lapból álló milleniumi képeslap-sorozatot.

A 19. század utolsó harmadában Magyarországon kibontakozó polgári átalakulás első sorban a kispolgári és középrétegek számára gyorsította meg a világ megismerésének lehetőségét. A képes levelezőlap a maga közérthetőségével, a kisemberre méretezett esztétikai megformálásával a tömegkultúra egyik kifejező eszközévé vált. A képeslap gyors elterjedése olcsósága mellett szoros kapcsolatban áll az utazási feltételek javulásával, a turisztikával és az üdüléssel. A képeslapok a turizmus fejlődését is támogatták a helyi látványosságok publikálásával. Elsők között ábrázolták a főváros és a legnagyobb települések jellegzetes épületeit, a hegyi és tengeri üdülőhelyeket, fürdőket, turisztikai célpontokat.

A kiadók és üzletemberek korán felismerték a képes levelezőlapokban rejlő reklám lehetőségét. Idegenforgalmi célpontokat, üzleteket és vendéglátóhelyeket is propagáltak a képeslapok. A képes levelezőlap már az 1890-es években felkeltette a gyűjtők érdeklődését. Magyarországon 1897-ben kezdődött a képeslapgyűjtés, amely napjainkban ismét divat lett. A legnagyobb mennyiségben kezdettől fogva a városképi és tájlapok készültek. A fekete-fehér és színes litográfiák (könyvnyomatok) kezdetben a város egy-két részletét ábrázolták a lap bal felső sarkában, de a századfordulón nem ritka a hat-nyolc részlet sem. A képeket általában

geometrikus és virág girland keretezéssel látták el. A fotómontázs segítségével a kép érdekességét fokozták. A múlt század elejétől a fekete-fehér és színes fotólapok dominálnak. A „mozaiklapokon” a település több részletét mutatják be. A falusi levelezőlapok is elsősorban a nevezetességeket, középületeket, boltokat és az utcán álló embereket, ott elhaladó járműveket ábrázolják.

A száz év alatt megjelent városképi lapokon jól nyomon követhető egy-egy település változása. Gyakran csak a képeslapok őriztek meg olyan épületeket, utcákat, amelyek elpusztultak, átalakultak, de hozzátartoznak a város múltjához. A városok lapjain gyakran szerepel a városháza, templom és az iskola. A piactér mellett a vendéglőket, boltokat bemutató lapok reklám céljából jelentek meg. A városképi lapok elmaradhatatlan témája a vasútállomás, a posta.

A képeslapok illusztrációi rajzok és fényképek alapján készülnek. Az első évtizedekben a rajzokat litográfiai eljárással sokszorosították. A fényképeket az 1910-es évekig fotolitográfiai, fototípiái és heliotípiái eljárásokkal nyomtatták. A kő és fém nyomólapokról csak egy-két ezer lenyomatot készíthettek. Az 1920-as években a fénynyomást felváltotta az ipari bázisra támaszkodó fényképlevonat. Ezek a lapok csak fekete-fehérben készültek, és sokszor rikító színezésük kézzel történt. Az ofsetnyomtatás az 1920-as, 30-as években hódította meg a képeslapgyártást.

Az általunk ismert első fonyódi képeslap is litográf eljárással készült és 1898-ban jelent meg.

Külön meg kell említeni a fonyódi kiadású képeslapokat is, hiszen a falu jelentős vendéglősei, vegyesboltot fenntartó kereskedői szinte kivétel nélkül mind-mind kiadtak lapokat. Nem egynek a hirdetésében is olvashatjuk, hogy üzletükben árulják ezeket. Így a teljességre törekedve álljon itt azok neve, akiknek e könyv szebbnél-szebb képeslapjait köszönhetjük:

- Bellai Jánosné

Manicure, pedicure, strand- és szabadfelvételek, nagytáskák. Amatőrök felvételeinek szakemberi és művészies kidolgozása. Állandó raktár a legújabb művészeti tájkép-felvételekből, üveggel ellátott faliképekből, levelezőlapokból és albumokból.

Fonyód

A képes levelezőlap rövid története

- **Drechsler Nándor**, majd halála után **özv. Drechsler Nándorné**

- **Hangya Szövetkezet, Fogyasztási Szövetkezet, Fonyódi Önszegélyező Fogyasztási Szövetkezete**

- **Hoffmann Henrik** Balaton-Csehiből ideszármazott vegyeskereskedő volt, gyermekei Ödön és Dezső, akik az 1890-es évek közepén még Csehiben születtek, a fonyódi elemi iskolába jártak az 1900-as évek legelején.

HOFFMAN HENRIK rőfűs, fűszer-, üveg-, porcellán-, zománccsedény és vegyeskereskedése **Fonyódon**. — Naponként friss teavaj, lúzikenyér! Sajáttermésű balatonmelléki borok palacszkokhan, Palacszósor. — Fonyódi emléktárgyak. — Minden árt házhoz szállítók!

- **Kajos Ödön Vilmos**, felesége **Sipos Flóra** valamint **Kalász Sándor** üzlete a Vasút utcában volt, az állomással szemben.

- **Mayer Benedek** vasúti fürdőszállodás. A Vasúti Fürdőszállodát bérelte 1905 után, sok szép lap őrzi nevét.

Vasúti fürdőszálloda Fonyód

Elsőrangú szálloda -
27 teljesen ujonnan -
berendezett szobával

rézbutorral

**ÉTTEREM
KÁVÉHÁZ**

magyar és francia konyha
kitűnő sajáttermésű borok

Mayer Benedek
bériő.

- **Sonnenschein Lipótnak** a falusoron, a mai Fő, régebbi nevén Ripka Ferenc utcában volt vegyeskereskedése. Vevőivel mindig kedvesen elbeszélgetett, a gyerekeknek cukorkát adott. Ha valami éppen nem volt a boltjában, még aznap meghozatta Bogláráról, csak hogy a vevő megkapja azt, amit keresett.

SONNENSCHN LIPÓT ♦
rőfűs, fűszer, vegyesáruke-
reskedése és mézszárszéke **Balatonfonyód**
Naponként friss teavaj, friss házikenyer. Min-
dennemű ásványviz! Palacszósor késnyben és
nagyban! Naponta frissen vágott húsok kaphatók.

- **Szövetkezet utóda Tóth József.**

Tóth Józsefnél
(SZÖVETKEZET UTÓDA)
FONYÓDON
a Szövetkezet utóda, a Balaton közelében
mindennemű
FÜSZEREK, CSEMEGÉK, BALATONI
EMLEKTÁRGYAK, SAJÁT TERMESÜ
BADACSONYI BOROK
kaphatók.

- **Tényi Lajos** és halála után **Özv. Tényi Lajosné**. A mai Fő utcai Posta helyén állt a vegyeskereskedésük, talán a legtöbb képeslapot ők adták ki, sőt, Tényi Lajos több képeslapon személyesen is megjelent. Fiaaton meghalt, sírköve 2000-ben a Kisfaludy utcai temető szemetesében hanyódott, de sikerült megmenteni az utókor számára.

Tényi Lajos, Fonyód
a Hullám Szállodával szemben. ➡

Fűszer, rövidáru, emléktárgyak
és látképes levelező-lapok nagy
választékban árusítása

A Balaton közelében!

Olcsó árak! ▼▼▼ Pontos kiszolgálás!

**FONYÓD-
FÜRDŐTELEPEN**
vásároljunk kizárólag
özv. TÉNYI LAJOSNÉ
fűszer-,
csemege- és vegy-
kereskedésében, hol min-
dennemű fürdőcikk is kaphatók.

Az első képeslapok

Balaton-Fonyód fürdőtelep. - Scholz 1898. 1898. júl. 23.

Az első ismert fonyódi képes levelezőlap, az eddigi egyetlen rajzolt, színezett lap. Rendkívül érdekes ábrázolással, a felső részén a fonyódi hegy; az alsó részén, fejjel lefelé pedig a Balaton túlsó partján látható panoráma. A fonyódi oldal igen szépen kidolgozott; baloldalon tisztán felismerhető az 1896-ban felavatott vasútállomás és az 1897-ben elkészült Vasúti Szálloda épülete, látható a móló nemzetiszín zászlóval, fürdőkabinok a későbbi sándortelepi strandon, hajó, felismerhetőek a béltelepi villák, balról az első a Vaszary, utána következik a Szaplóczay, majd a lapos tetős Szigethy-villa, később a Millennium és Annus nyaralók. Tetszetős a kidolgozása a béltelepi strand lejárójának és az U alakú fürdőkabinoknak.

Üdvözet Fonyód Balaton fürdőből. - 1899.

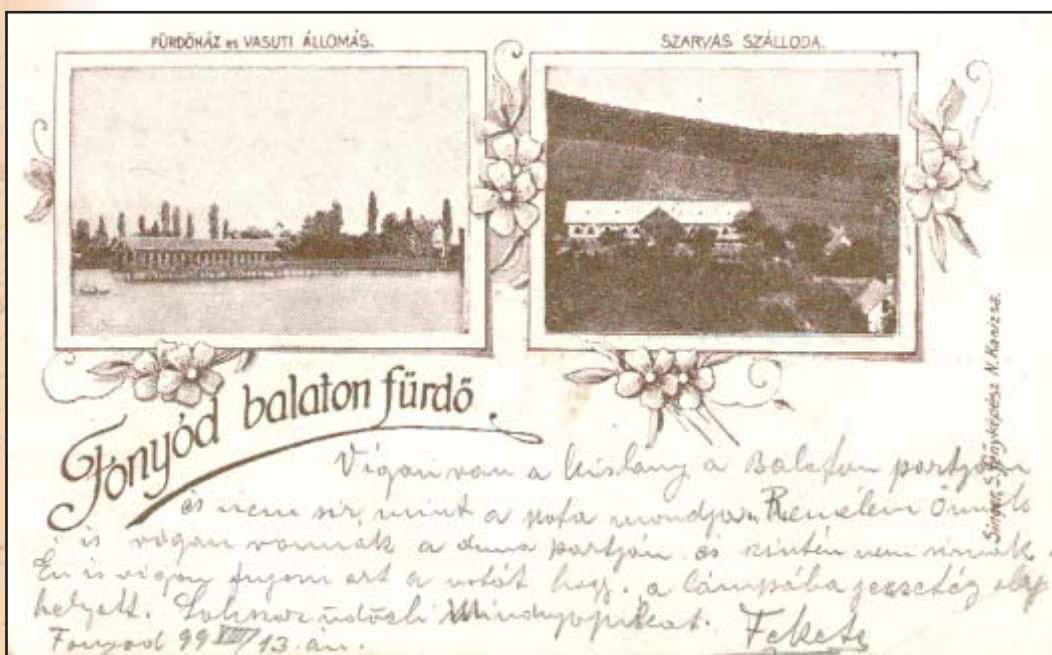
Az első képeslap feladásának napján, 1898. július 23-án a következők jelentek meg a Somogyi Újságban: „Hát akármit mondanak is Fonyódról, akár miként gyalázzák is azok, kik vele kibékülve nincsenek, azt az egyet kénytelenek ők is beismerni, hogy a hernyókból nem lesz oly csudálatos módon lepke, mint a mily csuda hirtelenséggel fürdőhellyé változott által Fonyód. No de lehet-e azt csudálni? Hiszen még az ellenségei is kénytelenek bevallani, hogy a Balaton part leggyönyörűbb pontja Fonyódon van. Már maga a nagy természet úgy alkotta ezt a kedves dombot, hogy az emberiségnek üdülő helye legyen és ne csak az egészséget reparálja, hanem egyszersmind gyönyörködtessen is szépségével, gyönyörű kilátásával. Tarka is ám itt az élet! Nincs olyan perc, sőt egy szempillantás sem, mikor az ember újabb és újabb arcokkal ne találkozna.”

Az első képeslapok

Üdvözet Fonyód fürdőről - 1900.

Az Új Somogy 1920. nyarán így írt: „A somogyi oldal annyi kedves helye között is külön kiemelés érdemel a kies fekvésű Fonyód, melynek Báltelepe a hegyvidék levegőjét, a lombos erdők hús árnyait és az isteni víz legkellemesebb megközelítését, élvezését egyesíti magában.”

Fonyód Balaton fürdő. - 1899.

Egy 1898-as fürdőlevél szerint „Fonyód ma még eredeti szépségében könnyen megközelíthető fürdőhelye a Balatonnak, csak agyon ne modernizálódjék, mert akkor úgy járunk ezzel is, mint a többivel...”, s akkor azután tisztán a pénz-aristokratia terrorizál itt és a jó középosztály szépen elmarad... Azért hát a mi Fonyódunkat ne engedjük, tartsuk meg magunknak, legyen ez Kaposvár nyári üdülőhelye, ahol összejöhetünk a vidéki ismerősökkel s a testünket felfrissítő üdülés mellett kedélyes napokat tölthetünk.”

Az első képeslapok

Üdvözet Balaton-Fonyódról. - 1899.

Fonyódon nem csak a jómódúak nyaraltak, hanem „a Kaposvár felől jövő vonat vasárnaponként tömegesen szállítja a jó falusi köznépet; kik annyira beleízleltek a fürdőzésbe, holott az előtt eszük ágában sem volt az, hogy maholnap falustól jönnek vasárnap üdülni a Balatonba. Okosan teszik! Csak ép testben lakhatik ép lélek s ez a hasznos és szükséges szórakozás mindig többet ér a kocsmai dözsölésnél s a batyuban hozott szerény kis ebéd fürdés után olyan jól esik a hűs fák alatt.”

Üdvözet Fonyód-fürdőből. - 1903.

A vendégforgalom alakulásáról 1904. júliusában ezt olvashatjuk: „hol van egészségesebb levegő, mint Fonyódon, hol hegyes, erdős, teljesen befásított a Balaton-partja, nem siker a víz, tengerszerű hullámvérés. Igaz, hogy itt parádé nincs! A hölgyek egész nap a legkényelmesebb pongyolában lehetnek, a férfiak akár egész ideig sport öltözetben járhatnak és kelhetnek, de hát jöjjön ide az, aki kényelemben pihenni akar, akik pedig parádézni akarnak, azok menjenek a luxusfürdőbe. A kik a csendet, békés pihenést kedvelik, azok jöjjenek a természet szépségeivel megáldott Fonyódra.”

Fonyód-Fürdőtelep. Állomás - 1900.

A vasútvonal megnyitásáig a Bélatelepre igyekvő kaposvári villatulajdonosok kocsin tették meg a közel 60 km-nyi utat: „Megható volt ezeknek a bélatelepi ösvillásoknak fanatikus ragaszkodása szeretett telepükhöz. Vállalták a pakkos, a bútoros kocsit, a váltott lovakkal való utazást, vállalták a kis útszéli csárdákban (Putendán) való ebédelt, csakhogy Fonyódra (ekkor Fonyódot csak a Bélatelep jelentette), a Balaton mellé mehessenek. S mikor kora reggeltől késő estig tartó kocsin való utazás után végre úgy naplemente felé a Balatont megpillantották, határtalan örömmel kiáltották: »Jaj, már látjuk a Balatont!« s a poros kocsikban utazó gyereksereg ugrált, tapsolt, örvendezett, úgy, hogy édesanyjuk alig tudta őket a kocsiban fékentartani.”

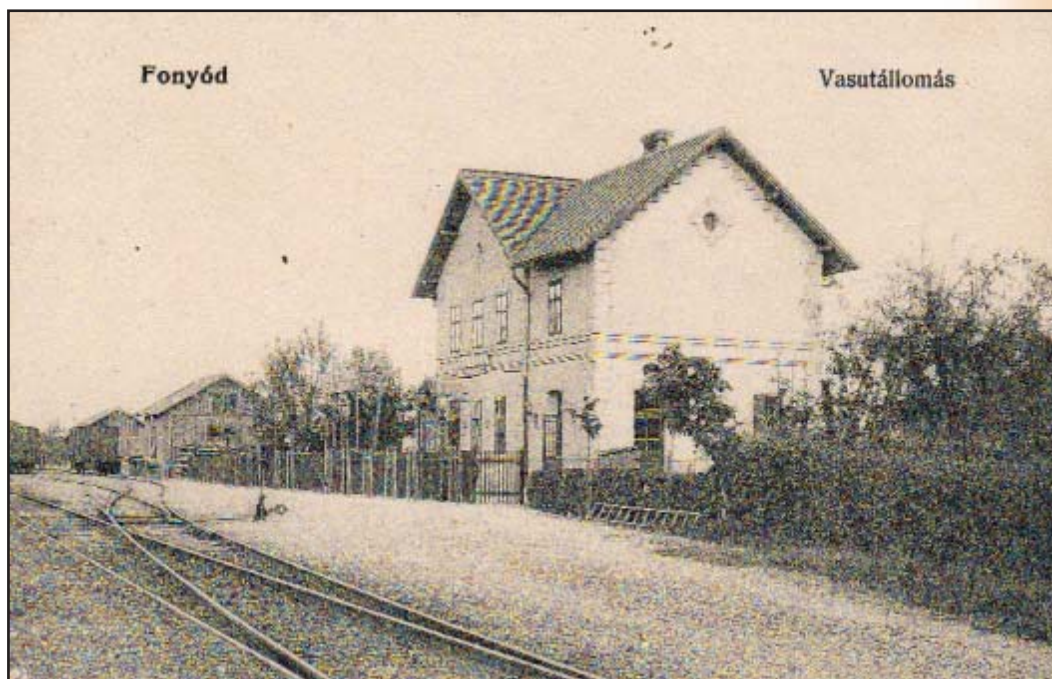

Vasuti állomás. Fonyód-fürdő. - 1902.

Mielőtt kiépült volna a fonyódi vasútállomás, a már elkészült Déli Vasút vonalán olykor gondok is előfordultak, mint például 1879 májusában: „Tudjuk fájdalommal, hogy az utóbbi napokban a déli vasútvonalon az egyik megakadást a fonyódi hegy alatti töltés megrongálása okozta. A Balaton vize különben is a töltéseket mossa, de a Badacson felé néző oldala erősen ki lévő rakva nagy terméskövekkel, mindaddig ellene állt a víznek. Mielta a Balaton ennyire megárad, s a víz a töltések mentében még magasabb lett, az éjszakai szél és vihartól korbácsolt hullámok a köveket helyökből úgy dobálták el, mintha kis tűzkövel lett volna dolgok. A töltést összerombolták, síneket tartó talpak végei a vízben úsztak.”

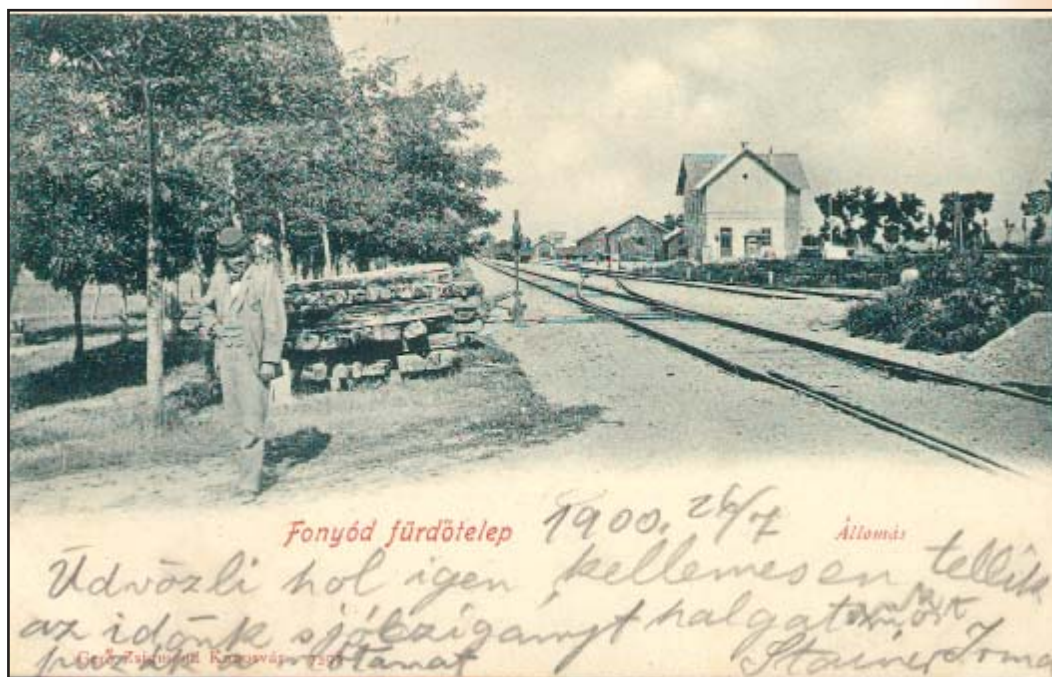

Vasút - Sándortelep

Fonyód. Vasútállomás. - 1909.

A Kaposvár és Fonyód közötti vasútvonalat 1896. július 15-én adták át a forgalomnak. A korabeli sajtó a következőképpen számolt be az eseményről: „A kaposvári-fonyódi vasút meg van nyitva a személyforgalomnak. Kaposvár és vidékének, úgy a vasút menténi községeknek a Balatonpart felé tehát megvan a biztos, gyors közlekedés, mi nagy szükségét pótol, különösen az őszi és téli rossz utak alkalmával. A magyar királyi államvasutak zágrábi üzletvezetőségének kezelése alá tartozó kaposvár-fonyódi helyiérdekű vasút Kaposfüred, Jád, Osztopán, Somogyvár, Lengyeltóti és Fonyód-fürdő telepállomásokkal, továbbá Öreglak, Pusztá-Berény, Fekete-Bézsény megálló-rakodó helyekkel július 15-én a nyilvános forgalomnak átadott.”

Fonyód fürdőtelep. Állomás. - 1900.

A hivatalos megnyitáson résztvevőkről csoportkép készült, és az állomás épületét is ugyanekkor adták át rendeltetésének. A helyiérdekű vasútvonal és az állomás épületének avatásán szép számban jelentek meg a környék földbirtokosai, jegyzői, plébánosai. A vasúti igazgatósága már 1898 nyarán életbe léptette „a külön fürdővonalat, mely Kaposvárról indul Fonyódra és este 10 óra körül érkezik vissza; A vasúti igazgatóság ezen üdvös intézkedése igen nagy befolyással fog lenni a fonyódi fürdőtelep emelkedésére, mert a kereskedőosztály, a hivatalnoki és ügyvédi kar, midőn dolgát végezte, könnyű szerrel kirándulhat Fonyódra, és még az este itthon lehet, nem mulaszt teendőiben semmit, élvezheti családjával a kedves balatoni fürdőt; mely úgy szórakozás, mint egészség szempontjából igen nagy különbség.”

Fonyód. Pályaúdvár - 1902.

A vasútvonal megépítését gazdasági érdekek indokolták, tehát azt nem a fürdőélet hozta magával, hanem fordítva: a vasút mozdította elő – mint mindenütt – a nyaralótelepek fejlődését. Fekete Gyula kaposvári ügyvéd így írt 1929-ben: „A Fonyódi fürdőtelep néven ismert első állomás főnöke Wanka Ferenc volt, a Somogy megyei Takarékpénztár főpénztárosának fia, aki a lengyeltóti járás-bíróval, Kölgýessy Kálmánnal a Balatonban való fürdözést évenként március elsejével kezdte és november elsejével végezte.”

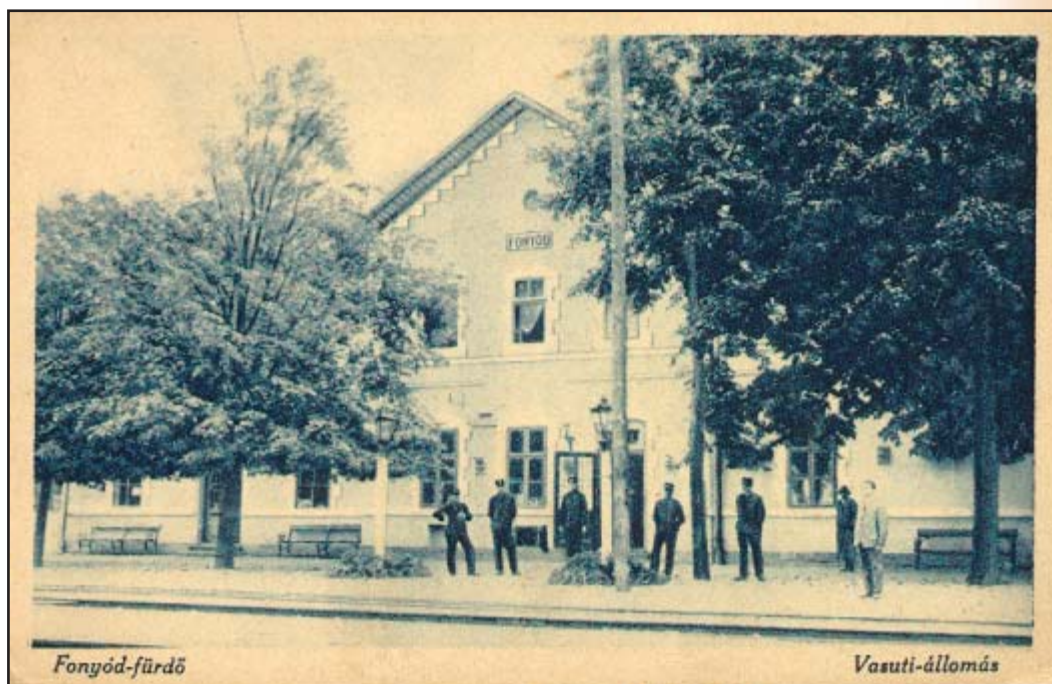

Fonyód-fürdő. Állomás-részlet. - 1930 körül.

A Kaposvár-Fonyódi Helyiérdekű Vasút részvénytársaság néven alakult földesúri konzorcium tagjai – többek között a környékbeli földesurak, a lengyeltóti Zichy, a somogyvári Széchenyi, az öreglaki Jankovich-Bésán, a niklai Berzsényi, a pusztaberényi Tószegi-Freund, valamint a fonyódi halászati bérlő Rosenberger Simon – erősen érdekeltek voltak a vicinális létrejöttében.

Vasút - Sándortelep

Fonyód-fürdő. Vasúti-állomás. - 1930 körül.

Egy 1898 nyarán keltezett beszámoló annak örvendezett, hogy „Végre megindult a várva-várt fürdő-vonat mai napon Kaposvárról Fonyódra! Könnyű kis futár vonat, mely jókedvűen prűszkölve hozza a fürdőzni kívánczozókat a Balatonpartra s viszi vissza este azokat, akik csak félnapra értek reá kiszaladni eme bájos, gyönyörű vidékre.”

Fonyód. Vasútállomás.

Az 1896-ban átadott vasútállomási épület idővel kicsinek bizonyult, 1936-ban ezt írta a Balatoni Kurír: „Régi panaszkodtak a fonyódi és környéki ingatlanulajdonosoknak, hogy a szép belatelepi, boglári és több déli oldali állomás közül a fonyódi állomás kortól elmaradott külsejével és elég kis befogadóképességével egyáltalán nem tartja azt a színvonalat, amit a mindig híresebbé váló Várhegyével, egyre forgalmasabb és emelkedőbb színvonalú Fonyód község és fürdőtelep elvárhatna... a MÁV jövő évi, balatonfejlesztési programjában az elsők között szerepel, hogy Fonyód község vasútállomását modern, a kor minden igényének megfelelő állomássá bővítik ki.”

Üdvözlét Fonyód fürdőtelepről! Társasági kabinok - 1905 körül.

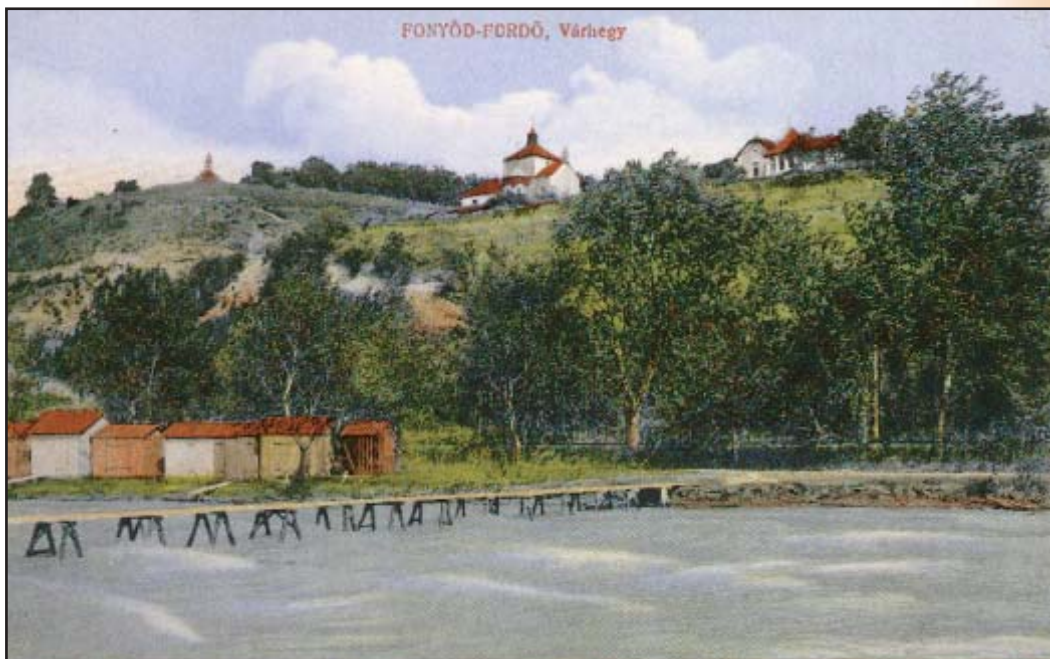
A báltelepi strandon 1895-ben építették az első fürdőházat. Az egykori 103-as számú vasúti őrházzal szemben a 34 kényelmes kabinból álló fürdőház U alakban épült kabinsor volt, mely cölöpökön állt a víz felett, deszka pallókon, és hosszabb deszka-hídon át lehetett megközelíteni.

Fonyód-fürdő. Uszoda - 1906.

Minden villatelekhez külön kabin tartozott egy kis előtérrel, társalgóteremmel. A kabinnak két ajtaja volt. A belső ajtón át az U alakkal bezárt részbe lehetett lépni, ahol a nők fürödtek, a külső ajtón a férfiak jártak ki s be. Így a két nem még a vízben sem találkozhatott, ami az akkori korszellem követelménye volt. A cölöpökre vízbe épült báltelepi kabinokat a hullámverés, illetve a jég okozta károk elől télire mindig szétszedték, s tavasszal újra összerakták, amely igen jelentős összegeket emésztett fel. Tíz év múlva épült meg az első állandó kabinsor.

Strand - fürdő

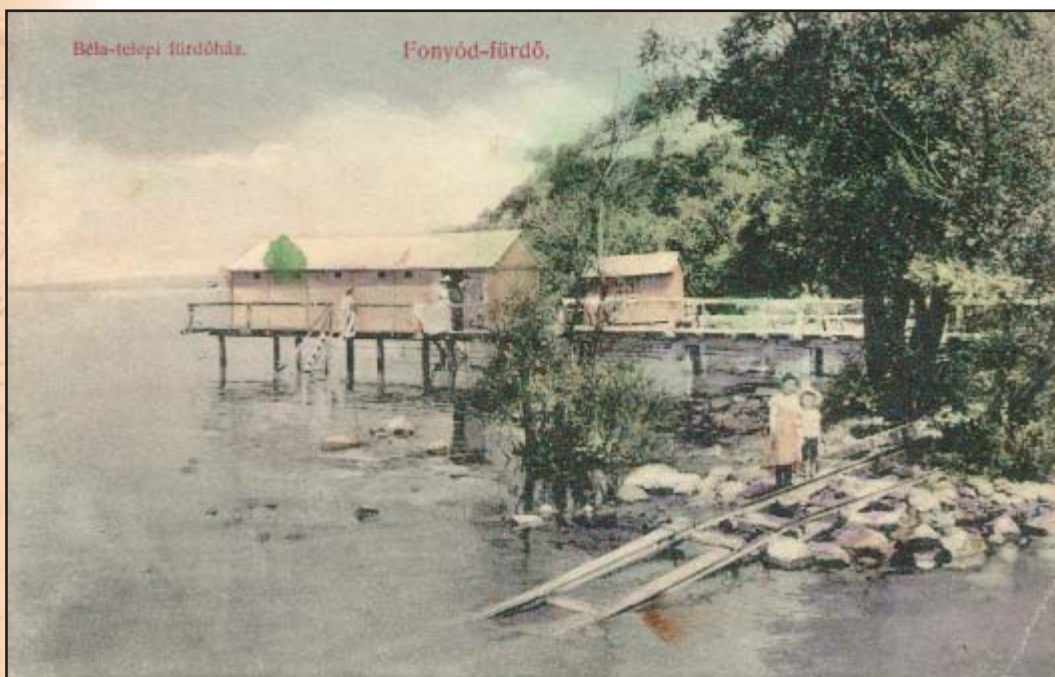
Fonyód fürdő. Várhegy. - 1918.

A Bihar (mai városi, illetve Tungsram) strandról készült felvétel, a hegyen jól látszik a templom épülete, illetve a baloldalt Kálvária később villámától sújtott építménye, valamint jobbra a Lázár nyaraló. A Velics Antal, Major Ferenc illetve Bihar József által vásárolt területekhez tartozott Balaton parti rész is, amelyhez Major Ferenc vágatott lejárót az erdőben, ennek az aljában létesítettek fürdőhelyet. „Major képviselő által készítettett serpentinén jut le ezen telep közönsége annak közfürdő házához, hol a fürdés nagyon kellemes és olcsó.” A Major-telepi fürdőháznak 1900-ban 20 kabinja volt. Később Velics is, Biharné is átadta partrészi területeit strand céljára, ezeket róluk nevezték el.

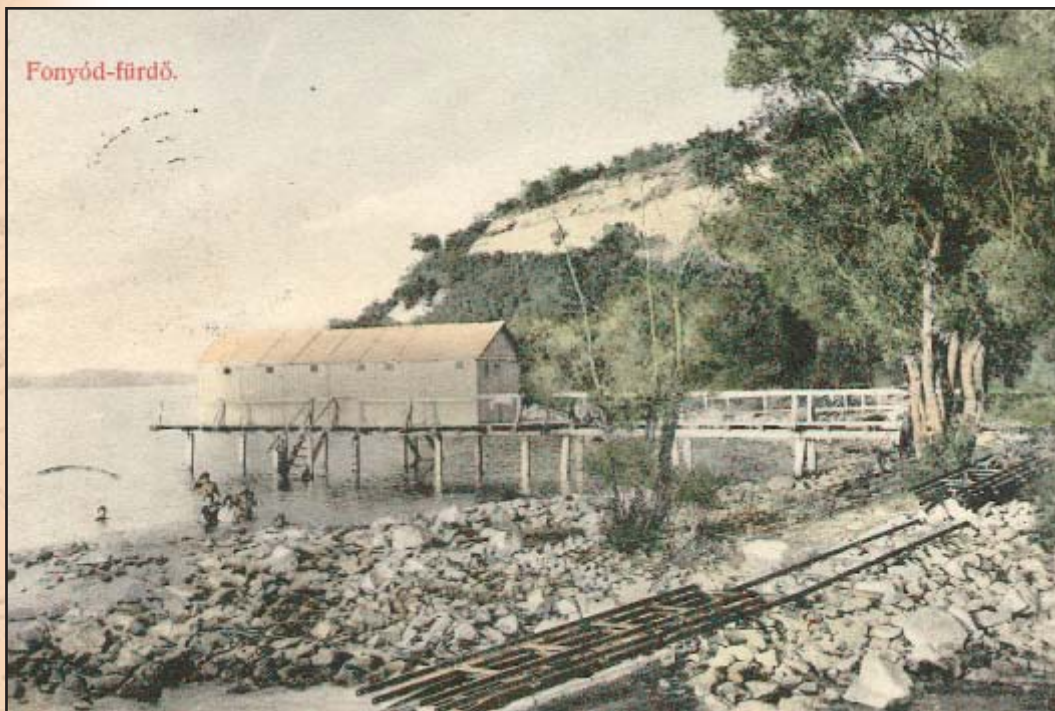
Fonyód-fürdőtelep. Fűrdőtelepi nagyfürdőház (Mayer Benedek bérlő) - 1916.

Egy pécsi kiránduló 1899-ben így számolt be fonyódi tapasztalatairól: „Sehol az az egyszerűség nincs, mint Fonyódon. Ott nem járnak a hölgyek elegáns toilettékben, nem viselnek divatos fürdőkalapot, és nem fürdenek czifra fürdőcostümökben, hanem mindenben a legegyszerűbbet szeretik.”

Fonyód-fürdő. Béla-telepi fürdőház. - 1910.

A bélatelepi strandon lévő fürdőházak egyike látható a képen, oldalt a fából készült épület kivontatására alkalmas sín pár. Maga Szaplonczay Manó 1896-ban megjelent kis könyvében az alábbiakat írta: „A fürdéshez egy nagy társalgóteremmel és 34 nagy és kényelmes kabinnal bíró fürdőház áll rendelkezésre. A fürdőháznál praktikusán meg van oldva a férfiaknak a nőktől való elkülönítése. A fürdés rendkívül kellemes itt, mert a víz mindig élénk, mindig hullámozik. A talaj bársonyos simaságú. Erősebb szélnél pedig ház magasságban jönnek a hullámok...”

Fonyód-fürdő. - 1910.

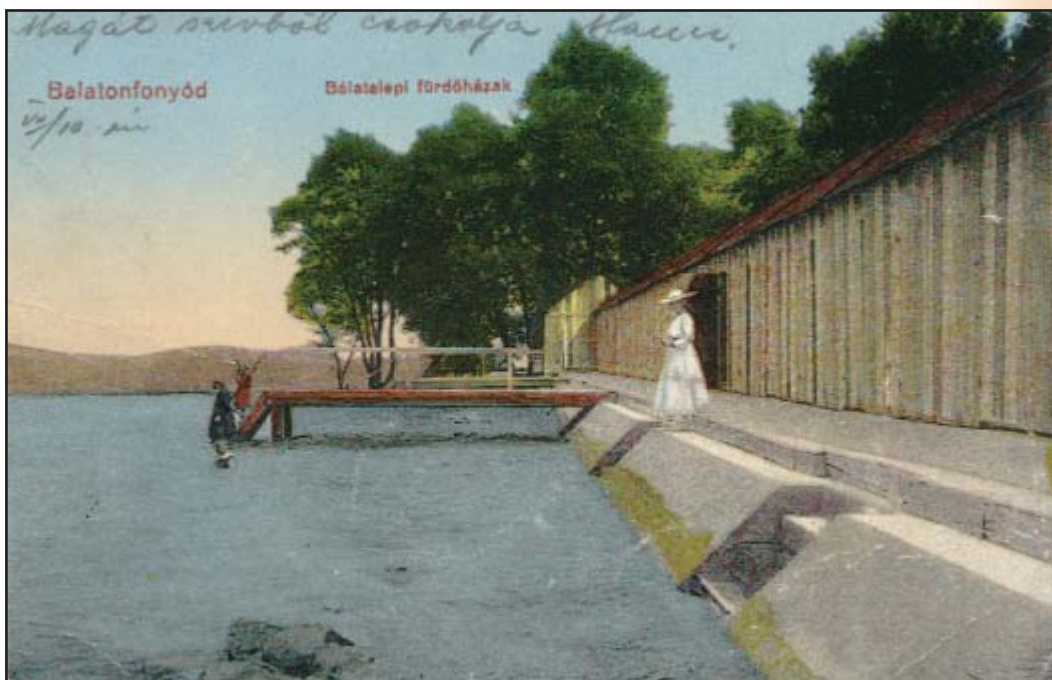
Fonyódról írták a Somogyi Újság szerkesztőségébe, 1898 júliusában: „Fonyód fürdőtelepen igazán mozgalmas az élet, alig van olyan ház, ahol idegen vendégek ne lennének szálláson, mert a szállodában már szoba nem kapható. Csakúgy tarkál a part a délelőtti órákban az üdülő közönségtől. Egyszóval Fonyód-fürdőtelep, elmondhatjuk, hogy két rövid év alatt, már tekintélyes fürdőhellyé lett, és hogy ez most már rohamosan fog haladni a teljes kifejlődés felé, ahhoz többé kétség sem férhet.”

Strand - fürdő

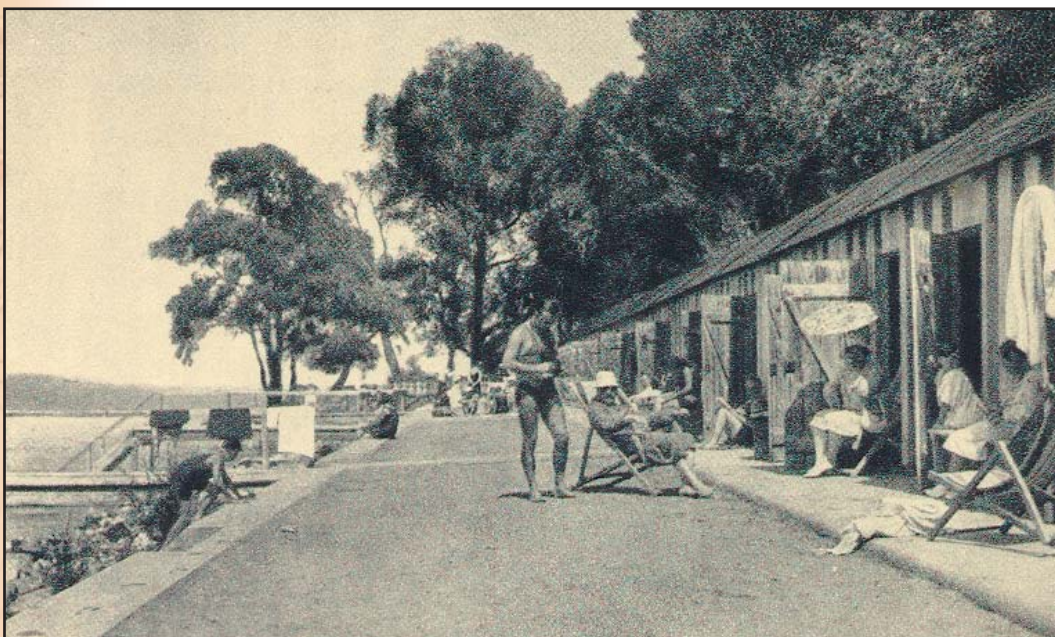
Fonyód-fürdőtelep. Balatoni látkép nagyfürdőház. - 1916.

1903-ban olvashatjuk a következő fonyódi helyzetjelentést: „Mennyire változnak az idők és az emberek! Ma már nem is ember, aki nem fürdözik, vásár- és ünnepnapokon ember embert ér a vízben; a Kaposvárról érkező vonatok tömve érkeznek s mire az esti vonat visszakészülődik, már annyi a nép a pályaudvaron, mintha vásár volna.”

Balatonfonyód. Bálatalepi fürdőházak - 1924.

A Somogy 1903. nyarán a következő híreket adta: „A Balatonkultusz emelkedőben van egész vonalon, de különösen a somogyi parton. El van foglalva minden kis zug, kevés a lakás, nincs elég fürdőház, sokan a gyepről és kocsiról fürdenek, mint hajdanában, nem is nagyon régen, amikor fürdőkabinokról még szó sem volt, amikor még alig fürdőzött valaki...”

Bélatelep. Strandfürdő. - 1938.

A Somogy 1898 júliusában ezt írta: „Csecsemőkorát élő fürdő-telepünk múlt vasárnap már jól megnépesült elannyira, hogy az esti fürdővonat alig bírta magába fogadni a pihenni-térőket, hát még mennyien maradtak itt! Minden szálló elfoglalva, a villák megnépesedve, a fürdőházak megszállva, az éttermek telve, két bokor cigány húzza a szebbnél-szebb nótákat. A bérkocsik (igen kérem! Elegáns három bérkocsi van már nálunk.) alig győzik az állomástól a hegybe fölszállítani az érkezetteket...! Van itt már több fővárosi notabilitás! Szóval kezdik már észrevenni a mi szegény Fonyódunkat is, melyet a természet pazaron ajándékozott meg szépségeivel.”

Fonyód-fürdő

Bélatelepi partrészlet

Fonyód-fürdő. Bélatelepi partrészlet. - 1931.

A bélatelepi strandon a bejárattal szemben látható az a beszögelés, amely az 1847-ben Széchenyi István által létesített kikötő maradványa. Abban az időben a Kisfaludy gőzös járta a Balatont és nem közvetlenül a part mellett kötött ki, hanem mélyen bent a vízben horgonyzott le és a be- ill. a kiszállókat kisebb csónak szállította a hajóra fel és le. Ma terasz jelleggel elkerített pihenőhely székekkel, asztalokkal.

Strand - fürdő

Fonyód-fürdő, fürdő-sátrak. - 1918.

A mai szemnek a múlt század eleji fürdőruhák mulatságosan illedelmesnek tűnnek, de a fűző által deformált alakhoz szokott szem számára rendkívül szemérmetlenek voltak, hiszen a hölgyek csípője, combja átsejtett, különösen, ha az anyag vizes volt! Éppen ezért illedelmes hölgy nem mutatkozott nyilvánosan fürdőruhában, a partra érve azonnal bő fürdőköpenybe takarózott, mely mindent eltakart.

Fonyódfürdő. - 1913.

Természetesen nem lehetett kellemes dolog ennyi vizes anyagot viselni, s ezért itt is lassan győzött az ésszerűség. Az 1890-es években a felsőrész már rövid ujjú, esetleg kissé kivágott, a nadrágok térdig értek. A férfiak ujjatlan, kivágott, térdig érő, testre tapadó trikót viseltek a strandon. Kedvelték a szélesen csíkozott kötött anyagot.

Fonyód-fürdő, fürdő-sátrak - 1917.

1908 körül már nem szükséges fürdőköpeny, helyette az ún. napfürdőző ingeket hordták. Ezek eleinte szolid hálóingekhez hasonlítottak, kis kerek kivágással, hosszú ujjakkal, de 1901-1911-ben már ujjatlan, kivágott vagy csak két vállpánttal összefogott modelleket ajánlottak a divatlapok.

Fonyód. Sándortelepi strand. - 1929.

A strandolásnak, fürdésnek volt egy másik eredménye is: divatba jött a napozás! Az úri hölgyek évszázadok óta gondosan vigyáztak arra, nehogy nap érje hófehér bőrüket, s a földiken munkát végző parasztasszonyokhoz hasonlóan szeplősek, vagy netán barnák legyenek. A negyvenes évekre lassan kialakult a nem dolgozó rétegek új „státuszszimbóluma”, az egyenletesen barnára süttöt, drága krémekkel ápolat bőr kultusza.

Fonyód fürdőtelep - Társasági kabin - 1901.

Az 1890-es évek közepén Szaplanczay Manó megalapítja ugyan Fonyód-Bélatelepet, azonban a tóba csak lassan merészkednek be a térdig érő, keresztcsíkos trikót viselő férfi fürdőzők, meg a bugyogós nadrágba, hosszú ujjas, zárt nyakú fürdőruhába öltözött, nagy kalapos strandoló nők. A déli part finom homokja és a tóba messzire nyúló zátonyokon való sétát varázsa sok gyereknek okoztak felejthetetlen élményt. A hölgyek nagy többsége nem tudott és nem is tanult meg úszni. A csábítóan sekély víz, a nádasba nyúló stég és a fürdőkabinok lépcsőinek korlátja nyújtott számukra biztonságot.

Fonyód fürdőtelep. Balaton látkepe a nagyfürdőházzal. - 1916 körül.

Berzsenyi Zoltán így emlékezett vissza az 1890-es évek elejére: „A Balaton melletti nyaralás abban az időben annyira szokatlan valami volt, hogy ezzel az örházbérlettel mi lettünk a mostani Bélatelep első nyaralói. Sokan voltak akik emiatt a fejüket csóválták. Maga Novosánszky bácsi is így szólt: »Hát azt még meg tudom valahogy érteni, hogy az urak szép nyári napokon kijönnek ide Fonyódra fürdeni és utána falatozni, de az már nem fér az eszembe, hogy ide jönnek lakni, csak azért, hogy fürödhesenek.« Novosánszky bácsi ugyanis, – noha közel 40 évig lakott a Balaton partján (ő volt a 103-as számú bakterház első öre), a Balatonban sohasem fürdött meg, csak lábait áztatta benne. »Nagyon megszítja az embert a Balaton vize«, volt meggyőződése.”

Üdvözet Balaton-Fonyódról. - 1908.

A Fonyódra hívó újságcikkek 1894-ben megsokasodtak: „A díszes fürdőház a Balatonban fog felállíttatni, s azon célból, hogy ott a fürdő közönség háborítatlanul élvezhesse a Balatonnak megifjító erőt adó hullámain, 142 cat. hold Balaton tulajdon jogilag megvéttetett... a Balaton talaja fürdőre Fonyódon legkellemesebb, azt hiszem nem táplálunk túlságos reményeket akkor, midőn kifejezést adunk annak, hogy Fonyód hivatva van Balatonunk legelső fürdőjévé válni.”

Balaton-Fonyód. Sándor-telepi fürdőházak. -

A Balaton fonyódi partjának fejlődésére jellemző, hogy az 1890-es évek közepén „egy kietlen homok sivatag borította a szép Balaton partját, kiemelkedve belőle a fonyódi szőlő hegy, valamint az ezt északról védő satnya erdő... A néma csendet a békák kuruttyolása zavarta csak a csendes estéken; s undok kígyók és más mocsári állat-sereg lepte el a partokat; nem féltek senkitől, mert nem volt senki, aki őket nyugalmukban megháborította volna.” A századvégén azonban már „A béka brekegést elnyomja a minden vendéglőben felharsogó cigány zene, a vízi férgek, kígyók eltűntek jobb, csendesebb hazát keresni...”

Kikötő - móló

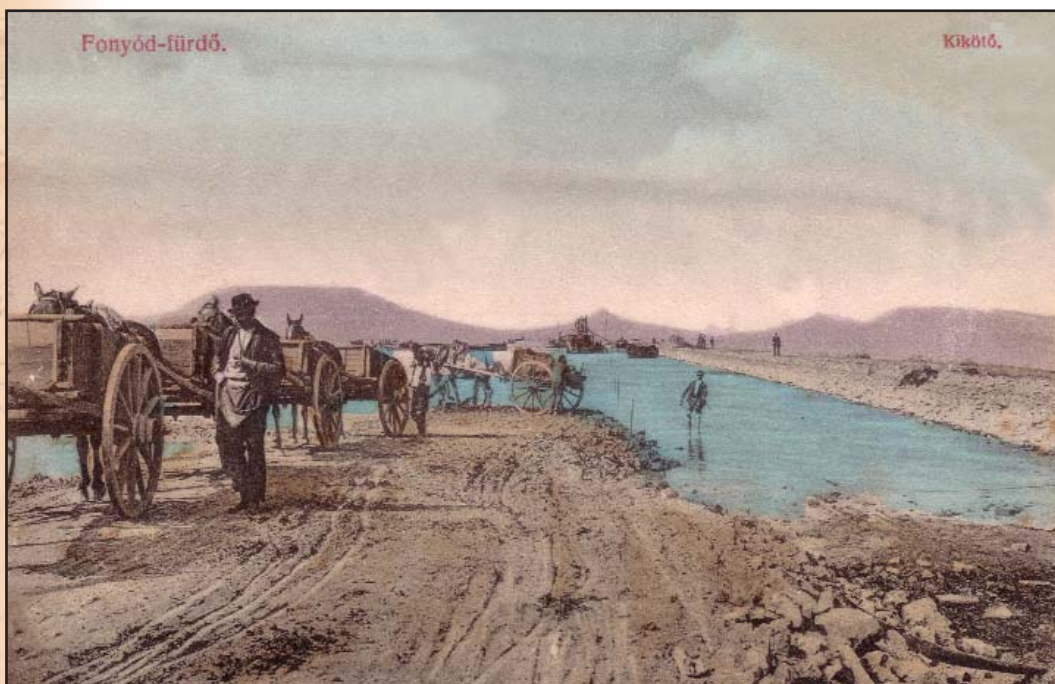
Fonyód-fürdőtelep. - 1900.

Régebben a Balatonon nem voltak mai értelemben vett hullám biztos kikötők, csak különböző uradalmi kezelésben lévő révátkelőhelyek, partközelsben felállított révházakkal, melyekben a hajósok és a révészek laktak. Az első fonyódi mólót 1847-ben Széchenyi István építtette a Várhegy alatt, a bélatelepi strandon ma is látható a bejáratnál a vízbenyúló maradványa.

Üdvözet Fonyód-fürdőből. Fonyódi molo. - 1903.

A fonyódi uradalmi révház a XIX. sz. végéig a hegy nyugati lábánál állt, a major közelében, ahonnan a túlsó szigligeti testvéruradalommal is legrövidebb volt a vízi út. Amikor a Déli Vasút építkezései folytán új partviszonyok alakultak, az akkori partbirtokos földesurak kis kikötőt építettek a mai bélatelepi strand területén. Ez azonban kezdetleges, falákon álló széles, vízbenyúló fahíd volt csupán, ahol a szekerek a bárkák mellé állhattak.

Fonyód-fürdő. Kikötő. - 1907 körül.

Ezen a területen azelőtt marhalegelő és homok volt. A kikötő építésének gondolata 1894. októberében vetődött fel egy megyegyűlésen, ekkor hoztak határozatot arról, hogy „a Fonyódi kikötő kiépíttessék, miután Zalából, Badacsony felől nagy, és élénk közlekedés van itt Somogyba; azután a legrövidebb úton szállíthatnak ezen az úton követ, ha a vasútvonal kiépül.”

Fonyód-fürdő. Kikötő a mólóval.

A második mólót már mai helyén 1897-ban kezdték építeni a vármegye kezdeményezésére és költségére, amelyet tervezője, Scholtz Gyula műszaki főtanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke jó esztétikai szépérzéssel a Gulács-hegy merőleges középvezetési irányított. Scholtz Gyula nővére, Hermina egyébként a mai Villa Galéria eredeti építetőjének és tulajdonosának, Németh István kaposvári polgármesternek volt a felesége.

Kikötő - móló

Fonyód-fürdő. Gőzhajó váróterme. - 1922.

A kikötőt és a hozzá vezető kőutat 1898. május 30-án adták át a közönségnek, amely alkalomból nagyobb ünnepséget is rendeztek a közeli Vadkert-féle fogadóban. Nem fukarkodott a dicsérő szavakkal a korabeli újság, így írt: „A megnyitott kikötő szilárd jó munka s a hullámverések sem fognak neki ártani; amellet elég széles s olyan hosszúra nyúlik a vízbe, hogy mélyebb járatú hajók is kiköthetnek. A hozzá vezető út is kifogástalan s a téli teherhordásnál nagy könnyebbségre szolgál a szegény fuvaros népnek. Dicsérik az építkezések úgy az illető mérnökök mint a munkászeket; a vármegye közönségének pedig elismerés az nagy áldozatért... A fürdő telepnek pedig a kikötő valóságos szívverése s ezáltal nagyot emelkedett az.”

Kikötő kilátással Badacsonyra. - 1918.

Ezt a kövekből felhányt mólót, amikor 1906-ban az állam a fonyódi kikötőt saját kezelésébe vette átépítették, kiszélesítették, majd hullámtörő létesítésével (kismóló) a mai korszerű kikötőt alakították ki. A Balaton part leghosszabb mólója a fonyódi, 464 méter. A kikötő díszes épületét 1913-ban Kaáli Nagy Dezső mérnök, balatoni kikötő-felügyelő tervei alapján építették egy 100 m hosszú, 35 m széles, mesterségesen feltöltött területen.

Fonyód. Kikötő. - 1923.

A Somogyi Újság 1906-ban adta hírül, hogy „a fonyódi kikötő még mindig munka alatt áll. Ha elkészül, nemcsak Fonyód-fürdőhelynek, a kaposvár-fonyódi vasútnak lesz nagy forgalmi előnyére, de a mérnöki tudománynak is dicséretére válik. [...] A kikötő vonalában a Balaton vizét mélyítik, még pedig annyira, hogy a teherhajók, melyek érkeznek, egészen a partig juthassanak, sőt az emelő gépekkel a hajókból egyenesen átrakják a terheket az ott várakozó vagonokba, melyek a déli vonat fővonaláról jutnak be a kikötő elé. Már hét sínpart leraktak, s még következik két sínpart lerakása. Ha e nagy mű készen lesz, nemcsak építészeti tekintetben lesz becses alkotás, de a Badacsony s a felső partok más pontjairól érkező teherhajók, melyek bazaltkő, bor, mész s egyéb anyaggal érkeznek, tetemes forgalmat eszközölnek.”

Fonyód fürdőtelep

Fonyódi kikötő, kilátással a Badacsonyra és Csobánczra.

Fonyód-fürdőtelep. Fonyódi kikötő, kilátással a Badacsonyra és Csobánczra. - 1902.

A személyszállító hajók még az első világháború idején is a móló végén kötöttek ki, ahol egy facölöpökön álló fahíd állt. Ezt azonban az 1930-as években elbontották és a móló végét a hullámoknak jobban ellenálló betonfallal látták el.

Fonyód-fürdő. Kikötő. - 1918.

1902. áprilisában majdnem tragédiába torkolló eset történt a móló hídfőjén, ahol egy buzásági kereskedő – aki a Badacsonyra induló hajóra akart szalmát felrakni – kocsistól, lovastól fordulás közben a 3 méteres vízbe esett. Hogy nem történt komolyabb baj, az a fonyódi fiákeresnek, Angyal Pálnak köszönhető, aki segítségére sietett a szerencsétlenül járt Hirsch Gusztávnak illetve lovainak és kiszabadította őket a víz fogságából. 1904 májusában Fonyódon járt „Szűcs Béla kiváló mérnök s több előkelőségnek bemutatkozott azon célból, hogy a fonyódi kikötő kiépítésének tervét megbeszélje, melyet célszerűnek lát a vasúti összeköttetéssel, hogy a Zalába vivő vízi úton is biztossá tegye és emelje a személy és teher forgalmat.”

Fonyód-fürdő. Gőzhajó kikötő. -

1904 nyarán már arról olvashatunk, hogy „három mérnök sietve dolgozik ma már a régi kikötőben, hogy az új terve szerinti erősebb, állandó kikötő létesítsék. Az új kikötő mellett mely csatorna lesz a partig; ide pedig szárnyavasút jö kiágazva a déli vasút-vonalból, hogy a Badacsonyból szállítandó bazalt követ a hajókból emelő gépekkel egyenesen a vagonokba rakhassák, miáltal sok fuvar és munka lesz megkímélve az útépitésekre szállítandó anyagnál.”

Fonyód-fürdőtelep. Balatoni látkép kikötő (molo) és nagyfürdőház - 1921.

A Somogyvármegye 1907 szeptemberében írt a fonyódi kikötő bővítéséről: „Rövid ideje, hogy kikötőt létesítettek Fonyódon, ami tetemes pénzáldozatot vett igénybe, de az új kikötő máris szűknek bizonyult, úgy, hogy azt most ki kell bővíteni. A fonyódi kikötő forgalmának emelését a zalai parton lévő bazalt bányája idézi elő. A követ hajón hozzák el a fonyódi kikötőbe és ott rakják be a vasúti kocsikba... a Balaton legnagyobb, legmodernebb kikötője lesz a fonyódi, mely még néhány évvel ezelőtt elhagyott volt, ma pedig a tehervonatok egész sora viszi el onnét a bazaltköveket.”

Kikötő épület. - 1910.

A Somogyi Újság szerint 1899 júniusában „Özönlik a közönség messze vidékekről; nap-nap után újabb és újabb alakokat látunk, kik eljöttek megnépesíteni ezen kedves otthont. Boldog most Fonyód vidéke; a Balaton kedves tükre csak mosolygó, megelégedett arcokat tükrözik vissza; de nem is lehet ez másként!! Hiszen ha valaki Fonyódra ér, meglátja a szép Balatont, meglátja a gyönyörű panorámát, mely hazánk ezen szép kis tengerét mintegy keretbe foglalja, lehetetlen, hogy még a szíve is ne mosolyogjon.”

Kikötő - móló

Badacsonyi kőszállító kikötő Fonyód-fürdő. - 1915.

Pusztaberényi birtoka mellett Tószegi-Freund Ferencé volt többek között a Badacsonyi Bazaltbánya Rt. is, ő kezdte meg annak kitermelését. A bazalt kitermelése Fonyódot közvetlenül is érintette, hiszen a kő nagy része uszályokon a fonyódi kikötőbe futott be. A vasúthoz való közvetlen kapcsolatot vágányra épített emelődaruval teremtették meg, mely a túlspartról történő kőszállítások olcsó és gyors lebonyolítását nagyban elősegítette. A részvénytársaság Fonyódon irodát is fenntartott, a mai Balaton Kollégium szomszédságában lévő volt községi rendőrség épületében, az egykori Thury villában, a mostani Posta helyén. Az iroda alkalmazottját Goldberger Jakabnak hívták.

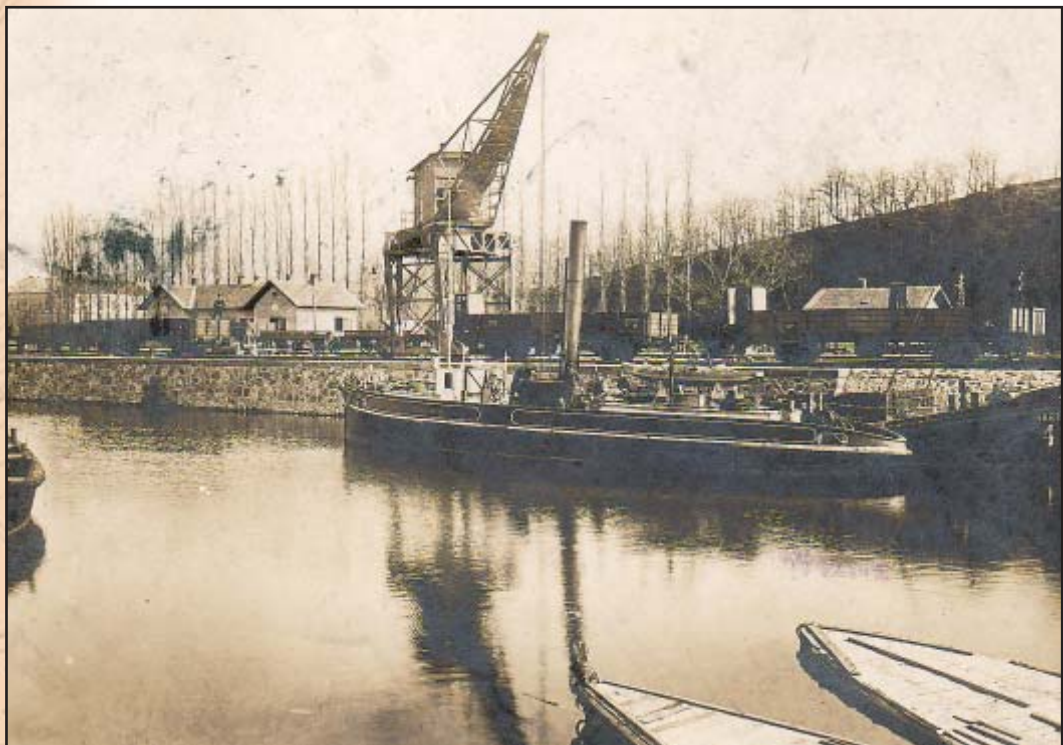
Fonyód fürdő. Bazaltbánya a kikötőben. - 1921.

A múlt század elején, 1906-ban pécsi mérnökök kirándultak Fonyódra, ott megtekintették a kikötőt, majd különhajóval átmentek Badacsonyra, hogy a bazaltbánya környékét tanulmányozzák. A vármegye újságja így számolt be az eseményről: „Már reggel 6 órakor a balatoni halásztársulat által rendelkezésre bocsátott Veszprém nevű csavargőzörsre szállottak, mely fél óra alatt az igazán hullámszó Balatonon vitte a kirándulókat Badacsonyra. Egész a Balaton partján épült fel Badacsonyan a Freund Henrik és fiai, Dénes Zsigmond, Rupsich György és Szűcs Béla consorcium által közel hatszázezer korona befektetéssel létesített basalt zúzó és sortírozó mű, mely a nyersanyagot a badacsonyi hegytetőn bányászott kőbányából 1700 méteres sodronykötél pályán nyeri és itt amerikai zúzó műveken ötféle minőségű kavicsá zúzza össze...”

Fonyód-fürdőtelep. Hajóállomás. - 1915.

„...A kőbánya a Balaton vízszínéhez 92 méter niveaux differenciában létesült és így az összes anyag magától szalad is a sodronykőtélpályán a zúzóművekhez, közvetlen Tomaj község házai felett, mint egy amerikai légvasút. A falut a pálya alatt elhelyezett sodronyháló védi a kövek lehullása ellenében. Egy jó félórás sétaút maga a kőbánya. Fáradságos séta a törmelékkövel behintett hegyre, de annál szebb a kilátás az egész Balatonra. A bánya évente 10.000 vasúti kocsirakomány zúzott kavicsot produkál, melyet Fonyódon vasúti kocsi rakva, 7,5 koronáért adnak el. Gyönyörű kockakövek gyártatnak szintén basaltból és a telep már most közel 90 munkást foglalkoztat...”

Balaton-Fonyód. Kikötő részlet. - 1908.

1908-as híradás szerint „A badacsonyi bazaltbánya hajószállítási forgalma [...] olyan terjedelmet öltött, hogy a fonyódi kikötő szűknek bizonyult. Ezt a fellendülést persze előre nem láthatták. Ezért gondoskodni kellett, hogy a fonyódi kikötőben egyidőben több vontatóhajó is elférhessen, azonkívül hely maradjon a személyszállító gőzösöknek is, melyek kikötéseinek a közönség érdeke és kényelme szempontjából szintén a parton, a vasúti állomás mellett kell megtörténnie. A fonyódi kikötő mélyítése és kibővítése a múlt év őszén és telén megtörtént már. A személyszállító hajók hídjának elkészítése a régi móló elején, a vasút mellett, most van folyamatban.”

Hajó - Háborgó Balaton

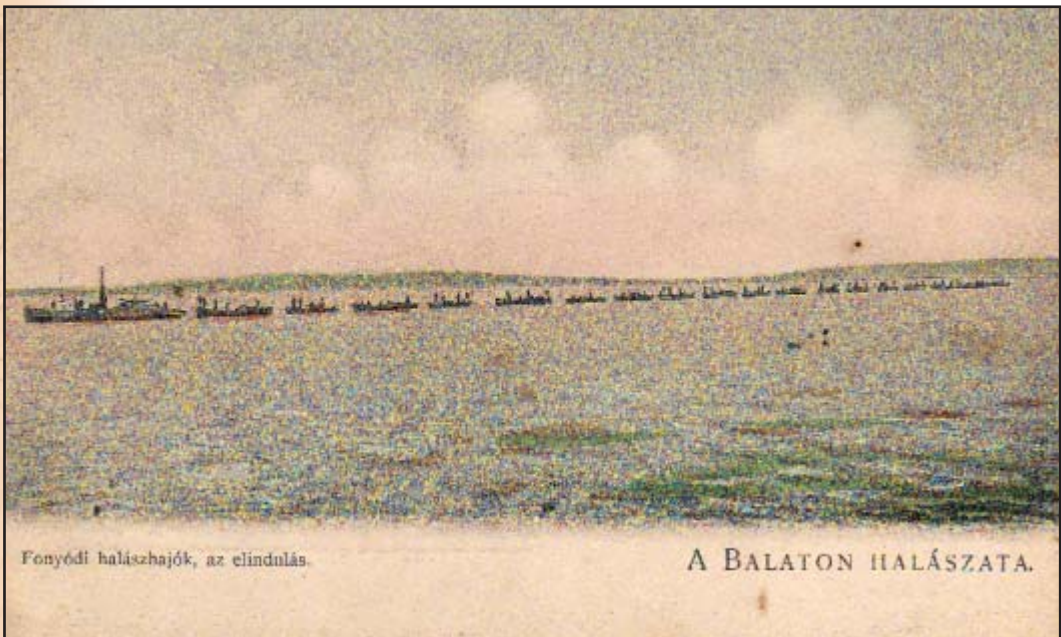
Fonyódfürdő. Vihar a Balatonon. - 1913.

A Balatontavi Gőzhajózási Részvénytársaság 1888. október 21-én alakult meg s 1889. júniusára megépítette első hajóját, a Kelént. Júliusban került vízre a 450 személy, illetve 100 tonna teher szállítására alkalmas lapátkerekes gőzös, amely 270 lóerős géppel rendelkezett, sebessége elérte a 18 km-t. A hajó az újpesti Hartmann-féle hajógyárban készült, teste vasból, felépítménye tölgyből és fenyőből volt. Eleinte a Balaton keleti medencéjében szállította az utasokat. Nevét 1891-ben, amikor elkészült a két új testvérhajó, a Helka és a Kelén, „Baross”-ra változtatták. Szép formája miatt a levelezőlapokon ez szerepelt a legtöbbet.

Balaton-Fonyód fürdőtelep. Üdvözlét a háborgó Balatonról - 1906.

Ezen a képen is a Baross küzd a habokkal. A strandokon időnként vihar tombolt, s meggátolta a fürdést, mint pl. 1898 júliusában is: „Az ég ólomnehéz felhőkbe burkolva, valóságos vihar-korbáccsal verte a Balatont. A hullámok magas fehér tarajos fejjel – úgy szólván –, sírtak, bömböltek és sík helyen messze kitértek a déli partra. A vonatok dübörgését túlkiáltotta a vihar, míg a mozdonyok füstjét apró foszlányokra tépte. A lekötött csólnakok, hajók pokoli táncot jártak a hullámok felett; Tessék fürdeni! Fürdik ám csak egyedül a Somogy fonyódi tudósítója! A ki azt írja élénk tollával, hogy ők még 8 fokos vízben is fürdenek.”

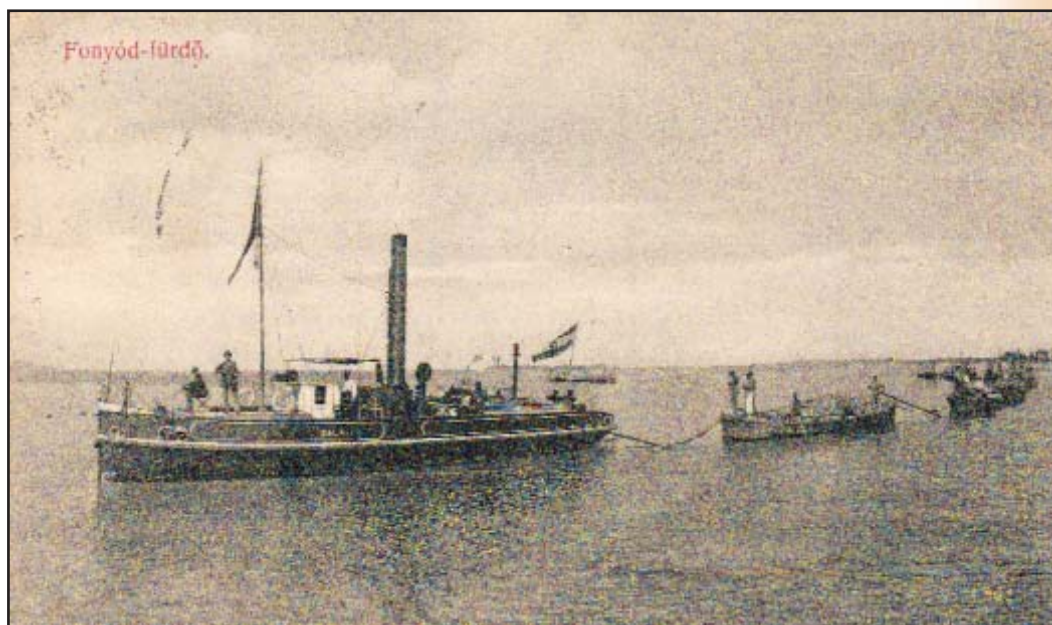
Fonyódi halászhajók, az elindulás. A Balaton halászata. - 1904. körül

Az első ismert fonyódi halászbérlőkről egy 1843-ban Inkey József földbirtokos fonyódi uradalmában keletkezett szerződés tudósít, amely szerint „Bérbe adatik Bekk Salamon és fiának a Fonyódi közös Balatonba és bozótba a halászat, 1843. évi Szent Mihály naptól 1846. Szent Mihályig. Hozzá adatik a Fonyódi három szobából, Konyhából és Kamrából álló most is halász lakás, hozzá tartozó pincével jégveremmel, és a halász által most is bírt istállóval, ... tartozik az Uraságnak esztendőnként, valahányszor kívántatik, ha Fonyódba nem lenne is akár hol szerzend nyolcszáz font fogas halat ingyen adni... Ha az Uradalmi tisztségnek Fogasra szüksége lenne tartozik a haszonbérletet tizenöt krajcárjával fontját számítván azzal el látni...”

Fonyód. Halászat a Balatonon. A halászok hazatérése. - 1904.

A leghíresebb fonyódi halászbérlő Rosenberger Mihály, aki az 1850-es évektől bérelte az itteni vizeket. Egy 1873-as híradásból tudjuk, hogy a bécsi világiállításra két hatalmas élő fogast küldött üvegszekrényben, amelyek aztán díjat is nyertek. Rosenberger annak idején két krajcárért bérelte a halászföldet. Három halászbándát tartott, ezek egyenként kilenc emberből álltak. A bandák tagjai a Fonyód hegyi szőlőművekből kerültek ki, akik így a halászat révén biztos fizetéshez jutottak. A halakat jégveremben tárolták, illetve kibebezett, sózott halként szállították a Déli Vasúton Pestre. Egy 1903. februárjában írt tudósítás szerint „a mi el nem kelt hal, a jégen tartották és Fonyódról 37 mázsa fogast és süllőt szállítottak el Bécsbe.”

Fonyód-fürdő. - 1909.

Fonyódon érdekes módja volt a gardahalászatnak. A „látott hal” fogása Tihany mellett itt válhatott specialitássá, mert csak itt vannak a vízhez közeli hegyek. A gardák vonulását ősszel, amikor bandákba verődtek a halászbokor egyik „sas-szemű” tagja, az ún. „hegyenjáró” figyelte a fonyódi Várhegyről. A szürkészöld hátú, bandázó gardarajok úszó, sötét felhőként figyelhetők meg a dombról. Ezt látva riasztotta a halászbokor megfigyelője társait. A halászbokrok a „hegyenjáró” által jelzett irányba eveztek (egyezményes jeleket használtak) s így tudták a gardarajt becserkészni, hálójukat kivetni. Ahogy 1943-ban írták: „Fonyód község maga kicsi és szegény halászfalucska volt, ahol úgy szárították fonálra fűzve az ereszek alatt a balatoni heringet, a gardát.”

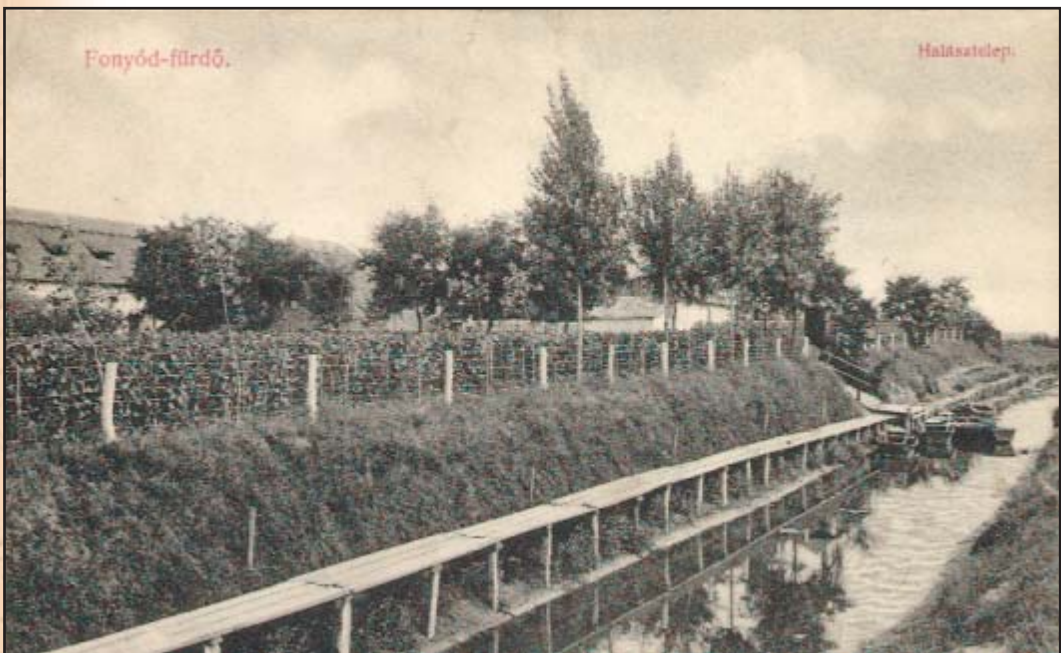
Fonyód-fürdő. Halsütés a Balaton partján. - 1906.

Fonyódon a 19. század elején nagyobb szabású, szervezettebb halászatról nem tudunk, még az uraság részéről sem. Később a fonyódi halászok aránylag nagy száma azt mutatja, hogy a halászat jövedelmező foglalkozás volt, hiszen sok cseléd, uradalmi szolgáló, béres választotta régi munkája helyett. Magasabb megélhetési színvonalat, szabadabb életet jelentett, bár azt is hozzá kell tenni, hogy a halászok ugyanúgy nincstelen szegény emberek voltak, mint a cselédek. A halat – leginkább a gardát – miután megfelelő módon előkészítették nyársra húzva részút a parázs mellé tűzve megsütötték. Szálkái ropogósra sülték, a gerinc kivételével minden porcikája fogyaszthatóvá vált.

Halász csatorna. Üdvözlét Fonyód-fürdőről. - 1904.

A fonyódi Halásztelep a század elején épült a Keleti Bozótcsatorna melletti telken, amelyet a *Balatoni Halászati Rt.* 1900-ban vett Basch Fülöptől, a fonyódi puszta akkori birtokosától. Egy fonyódi hír szerint 1880. januárjában a Balaton jege különösen kedvező volt a halászatra. Egyfolytában a jégen voltak s a nagy köd miatt az is megesett a fonyódi halászokkal, hogy átlépték a megszabott halászási területet, a jéghatárt s javában halásztak a lellei jégen is. Jól dolgoztak, hiszen „fogtak is vagy 89 m. mázsa halat – a lellei bérlők részére.” A halászatnak több módja is volt. A 140 méteres húzóhálók két végükkel egy-egy uszályra, „hálós hajóra” erősítve egész éjjel kinn álltak a vízen, mert a hálózás mindig hajnalban történt. Ezt az asszonyok a parton várta és kosarakban vitték haza a férfiakra eső természetbeni haljárándóságot.

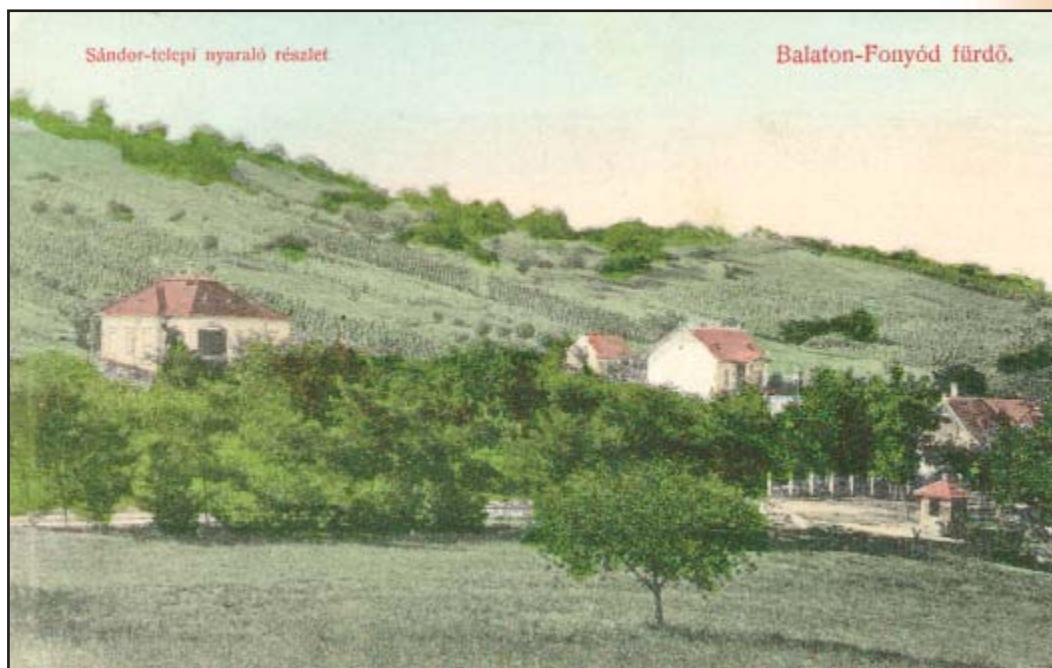

Fonyód-fürdő. Halásztelep. - 1906.

A halászat nem mindig a várt eredményt hozta, mint például 1889 márciusában: „A halászok jókora kerítést tettek, s hittek is a szerencsében, mert már utólja felé a hálót nagyon nehezen lehetett húzni, azt gondolták, legkevesebb egy mázsa harcsa, vagy temérdek fogas lesz a hálósáokban. – Húzzák a hálót, csak húzzák, s mikor kihúzták, akkor látják, hogy egy – lovat fogtak, nem ugyan kötőféknél fogva, hanem hálóban.” A „húzóhálós” bandákon kívül feles halászaik is voltak Rosenbergernek, akik kisebb keretek közt, egyénileg folytatták mesterségüket, esetenként 20-30 kis hálót is kifeszítve az arra alkalmas helyeken. Az eregetős halászok legnevezetesebbjei voltak a Rétifogásban lakó Keresztes Mihály és fia, György; a Várhegyen lakó Szintén István, Luka Menyhért.

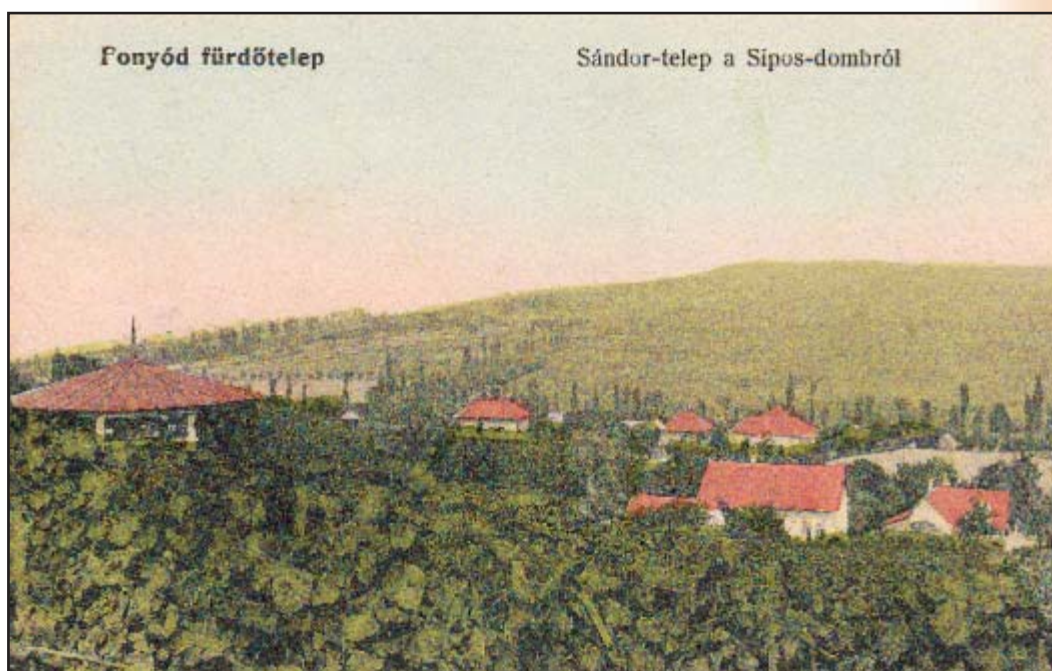

Villa - Sándortelep

Balaton-Fonyód fürdő. Sándor-telepi nyaraló részlet.

Azok a nyaralótelepek, amelyek a fonyódi hegy lábánál, a vízközelben alakultak ki az 1900-as évek fordulója körüli években, egészen másképp fejlődtek társadalmilag. E telepek a fürdőzést kereső, polgári hajlamú réteg nyári otthonává váltak, noha azok, akik itt telket szereztek vagy nyaraltak ugyancsak magas hivatali állást töltöttek be. A telepek közül Fonyód fejlődését legközvetlenebbül a Sipos hegy keleti lábánál alakult Sándortelep érintette, amely csakhamar Fonyód nyaralási és közlekedési központjává is vált. Az első sándortelepi villatulajdonosok voltak: dr. Berzsenyi Sándor lengyeltóti orvos, akiről a telep és az utca a nevét vette; Pauliny János, a pusztaszentgyörgyi Zichy-féle uradalom intézője; Ritter Ottó mérnök, az állami gépgyárak kereskedelmi igazgatója, a mai Dobó utca eredetileg az ő nevét viselte.

Fonyód fürdőtelep. Sándor-telep a Sipos-dombról. - 1905.

Az 1900-as évek elején ezt írták Fonyódról: „a keleti rész az állomás vidéke és »Sándortelep«, melynek központja a »Fonyód« szálloda közfürdő házával, hol azonban még vagy 30 fülkére volna égető szükség, mert sokszor – különösen vasárnap és ünnepeken sokan nem fürödhetnek eme hiány miatt s ez tiszta vesztesége a vendéglő bérletjének is, mert nyaranta 4-500 ft haszontól esik el e miatt. »Sándortelep« szépen halad; máris csinos villák ékeskednek kies völgyében és víg zene tölti be az est néma csendjét.” A dombot Sipos József után nevezik mind a mai napig Sipos-hegynek, aki 1868-ban a hegy csúcsán szerzett magának szőlő-birtokot.

Villa - Sándortelep

Fonyód fürdőtelep. Fekete-villa. Villásor. - 1901.

A nagy üzleti érzékkel rendelkező Fekete Gyula kaposvári ügyvéd vette meg a vasútállomással szembeni saroktelket és arra nyaralót építtet, majd fürdővendégeknek adta ki. Később a Balaton Étterem és kávéház kapott helyet benne, a mostani Delta Étterem helyén.

Fonyód-fürdő. Figura nyaraló. - 1918.

A sándortelepi strand keleti oldalán, közvetlen a Balaton partján állt a villa, amelynek tulajdonosa Fekete Gyula 1901-ben építtette a nyaralót. Noszlopy Ábrahám könyvében így emlékszik vissza: „Apró diákember voltam a XX. század első évtizedében s szüleimmel a fonyódi parton tartózkodó ifjú Figura-villában nyaraltunk. Fekete Gyula kaposvári ügyvéd új nyaralóját bérelték ki szüleim a két nyári hónapra. Mi gyerekek egész nap a vízben úszkáltunk, vagy a puha parti fűven játszadoztunk... Kis húgommal kikészülődünk a vízből, a fürdőruhánkat behajítottuk a fürdőkabin padlójára, magunkra kaptuk szellős, nyári ruhánkat s mezítláb szaladtunk a verandára... Odakinn hirtelen ború, majd szélvihar kerekedett. A Balaton tarajos hullámai haragos morgással nyaldosták a part fűvenyét.”

Villa - Sándortelep

Fonyód-fürdő. Vajda Endre cukrászdája. - 1920. (Rákóczi-villa)

Szent István u. 17. Vajda Endre (1861-1933) pékmester építette a 3 szobás villát 1907-ben. Vajda 1899-ben telepedett le Fonyódon, ebben az évben Márta nevű gyermeke már itt született. Szorgalmas munkájának köszönhetően szépen gyarapodott, tekintélyes vagyona tett szert. Nyaranta a bétalepi jómódú, igényes nyaralóközönségnek minden reggel friss péksüteményt szállított, ahogy abban az időben írták: „kenyér és süteményfélék minden nap frisset szállít a pék”. A nyaraló melletti, Sipos hegyre felkapaszkodó mai Vasas utcát korábban Vajda utcának hívták.

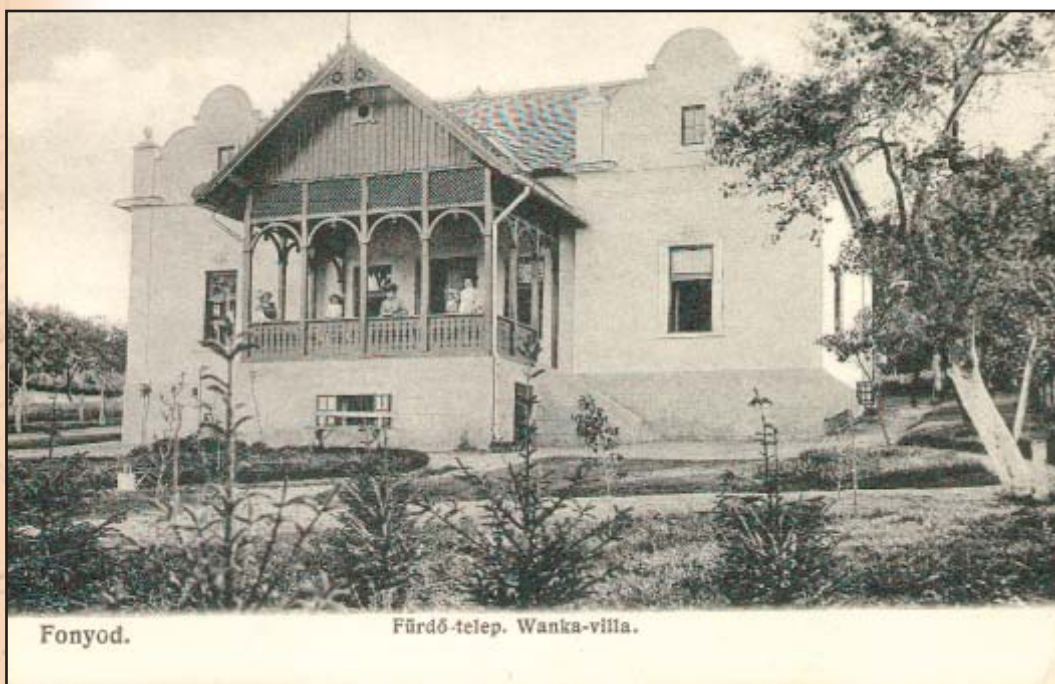
Fonyódfürdő. Flóra lak. - 1917.

Szent István u. 19. A Rákóczi-villa melletti telket 1908-ban vette meg Sipos Flóra, az első fonyód-sándortelepi üzlet tulajdonosa, aki már a következő évben felépítette rá a Flóra-villát. 1910-ben ment férjhez Kajos Ödön Vilmos cukrászhoz, akivel pár év múlva Budapestre költöztek, de Sipos Flóra még a húszas években is lejárt nyaranta a villájába, és azt csak 1950-ben adta el a fonyódi Érfalvi Ferenc tanítónak, majd 1970-ben átépítették.

Fonyód-fürdő Hortobágyi nyaraló. - 1912.

A fentebb említett telek másik, 880 négyszögöl nagyságú részét 1908-ben Hortobágyi Antalné Schrom Teréz vette meg 5800 koronáért. Hortobágyiek sokáig megtartották maguknak a területet s a villát.

Fonyód, Fürdő-telep, Wanka-villa. - 1906.

Szent István u. 33-35. 1904-ben vette meg két szomszédos telek egyikét *Wanka Ferenc* fonyódi állomásfőnök, majd 1916-ban továbbadta a ráépített 3 szobás, verandás, melléképületes villával együtt *Barkóczy-Kloppsch Béla* (1871-1957) alezredernek, aki 1919. után a Sándortelepi Fürdőegyesület elnökeként igen sokat tevékenykedett Fonyóderért. *Wanka Ferenc* régi fonyódi volt, hiszen az alábbiakat olvashatjuk egy 1898. júniusi tudósításban: „... megfizethetetlen előny a megindított fürdő-vonat! Igaz, hogy 2 frtba kerül II. osztályban a kaposvári embernek az ide és visszautazás s legkevesebb 1 frtba a fürdés és uzsonna, no de hát megéri, ha állandóan itt lehetne az illető, akkor még többre kerülne talán egy-egy fürdőzés, mert hát alkalom szüli a tolvajt, s bizony mikor Dina esténként a fürlünkbe muzsikál s *Wanka* állomás-főnök úr bele énekel az üres söröspohárba, hamar kedve szottyanyik egy kis murira még a legjám-borabb filiszternek is, és ilyenkor aztán belekerülhet ám egy-egy fürdőzés átlag 10-12 frtba is.”

Villa - Sándortelep

Fonyód-fürdő. Margit-lak (Stocker Ágoston nyaralója). - 1918.

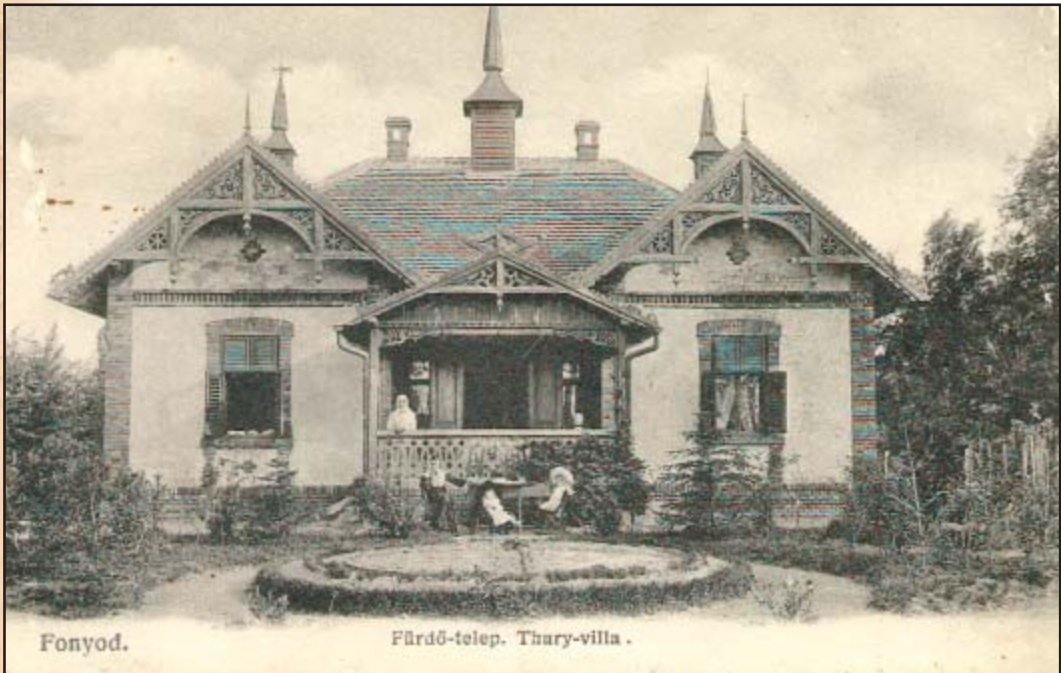
A fonyódi vasútállomás megépítése után felértékelődtek a közeli, Balaton parti telkek. A tulajdonosok, Basch Fülöp és 1901 után örökösei az addig használhatatlan, homokos legelőterületet sorra kicserélték. Ezek nagy részét Fekete Gyula és Németh István vette meg, utóbbi telkének kisebb részét tovább adta, így 1906-ban Stocker Ágoston kaposvári postatiszt épített rá nyaralót. Ezt a területet egyébként Basch Fülöp Róza nevű lánya után Rózsatelepnek akarták elnevezni, azonban a lassú kiépülés miatt ez elmaradt.

Móricz Kálmán nyaralója. - 1925.

Szent István u. 25. vitéz técsői Móricz Kálmán (1874-1953) nyugalmazott ezredes 1914. februárjában vette meg feleségével az eredetileg Vadkerti Gyula által építtetett 6 szobás, szuterénes villát, amely egy tulipán-alakú kert közepén állt (innen a villa neve: Tulipán-lak). Móriczék az 1920-30-as években több éven át téli-nyári állandó lakói voltak Fonyódnak.

Villa - Sándortelep

Fonyód. Fürdő-telep. Thury villa. - 1906.

A Vasúti Szálloda bérlője, Vadkerti Gyula megvette a szálló melletti telket is, azonban azt 1906-ban továbbadta Thury Ákos állomásfőnöknek, aki feleségével együtt akkor került Fonyódra. A mai Ady Endre utcában a Posta helyén állt a villa. Előbb egy belső verandás épületet emeltek a telekre, majd még kettőt az utcáfrontra. Ezek egyikében volt később, az első világháború idején a fonyódi postahivatal. 1945 előtt Állami Útmesteri Hivatal és lakás volt, '45 után rendőrség, majd patika üzemelt. A hátsó épületben éveken át a Tószegi-Freund féle Badacsonyi Bazaltbánya Részvénytársaságnak volt az irodája, benne Goldberger Jakab irodavezető. Az épületeket eladták, majd 1926-ban került államkincstári tulajdonba.

Mária-lak.

A villa némi átalakítás után 'Mami-lak' felirattal ma is áll a Vitorlás úton, a rendőrség mellett.

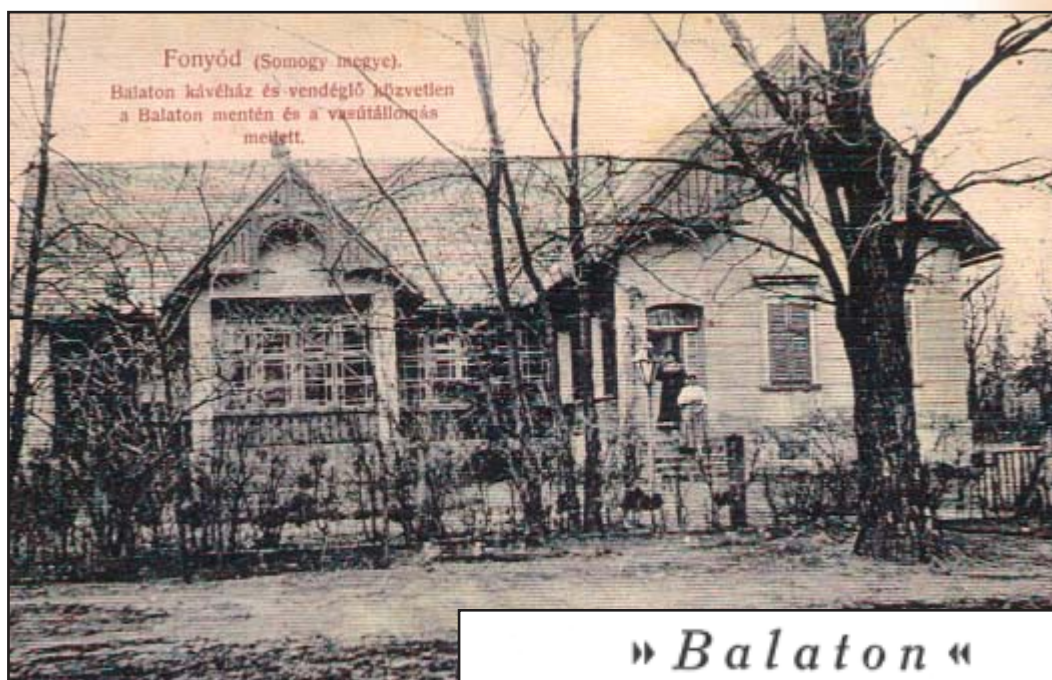

Vendéglő - bolt - szálloda - Sándortelep

Fonyód-fürdő. Balaton-vendéglő. - 1918.

A sándortelepi vasútállomással szemben volt a Balaton étterem és kávéház, ahol egész éven át fogadták a vendégeket, akiket 3-4 fogásos ebéddel és étlap szerinti vacsorával vártak. Bérloje Szokoly Dávid István volt. Ugyanitt volt a székhelye a Sándortelepi Fürdőegyesületnek is, megtekinthető volt nem csak az állandó fürdőközönség névjegyzéke, hanem a kiadó lakások hivatalos nyilvántartása is.

Fonyód (Somogy megye) Balaton kávéház és vendéglő közvetlen a Balaton mentén és a vasútállomás mellett. - 1910.

» *Balaton* «

kávéház, étterem
Balatonfonyód
Fürdő

A pályaudvarral szemben. Ételiz éven át nyitva. Vezető: Szokoly Dávid István. Előrendelő magyar konyha. Ételrendelő (étlap szerint) díjban: polgári ebéd három fogásból és négy fogásból. — Estéből étlap szerint. — Kérőhelyiség.

Balatónfenyőd-fürdő.
 A pályaudvaral szemben.
 Balatón Uterus, kőfűfürdő.
 Egyszer 1000 Ft nyitón. —
 Vessző: Sz. Dániel hírvir.

Fekete Gyula a Thury-féle ház helyek melletti parcellán, szemben a vasútállomással kis üzletházát építtetett s azt az 1900-as évek elején már bérletként hasznosította. Első bérője Kajos Ödön Vilmos cukrász és felesége, Sipos Flóra volt, aki ott 1908 körül bazárt rendezett be és emléktárgyakat árúsított. Utóda az első világháború idején Kalász Sándor volt vegyeskereskedés-szerű kis üzlettel. Ez volt Sándortelep első üzlete.

Vendéglő - bolt - szálloda - Sándortelep

Fonyódfürdő. Bazár. - 1917.

A Kaposváron tartózkodó katonák különvonaton kirándultak Fonyódra. Az 1896-os nyári esemény „Igen szép gondolat volt s a fürdőéletnek nagy élénkséget adott az exczellens társaság, melyben sok szép nő is volt. Itt társasbéd volt, délután pedig táncz volt a villákat környező erdőség egyik szép pontján. Felséges kedv uralkodott az igéző kilátású szép helyen, midőn este hazautazott a társaság. A villatulajdonosok is ott voltak a délutáni mulatságon. A kedves vendégeknek alig találták helyüket, oly szíves fogadásban részesültek.”

SIPOS FLÓRA M. KIR. DOHÁNYTÖZSDE, LÁT-
KÉPEK, EMLÉKTÁRGYAK, FÜR-
DŐZŐ-CIKKEK
ÉS CSEMEGEKERESKEDÉSE FONYÓDON,
A VASUTI ÁLLOMÁS ÁTELENÉBEN.

A MÉLYEN TISZTELT LAKÁSKERESŐKNEK
— KÉSZSÉGGEL ÁLL RENDELKEZÉSÉRE.

A „BALATON” UTMUTATÓ ELÁRUSÍTÓ HELYE.

NAPI-LAPOK, VASUTI UTMUTATÓ, HAJÓ-
MENETRENDEK STB.

2—3 SZOBÁS LAKÁS
KÜLÖN VERANDA, CSELÉD-SZOBA ÉS TELJESEN
FELSZERELT KONYHÁVAL
BÉRBE ADÓ, ESETLEG KEDVEZŐ
FETÉTELEK MELLETT ELADÓ.
REMEK KILÁTÁS A BALATONRA.
BŐVEBBET SIPOS FLÓRA FONYÓD
TÖZSDETULAJDONOSNÁL.

Fonyód fürdőtelep. Szálloda. - 1900.

A kaposvár-fonyódi vasútépítés befejezésekor a helyi érdekű vasúttársaság elhatározta, hogy a fonyód-fürdőtelepi vasútállomás környékén – a meginduló építkezésekre való tekintettel is – szállodát építtet. E célból Basch Fülöptől megvette azt a 800 négyszögletes sarok telket, amelyre a ma is álló emeletes, szép, 20 szobás szállodát 1897-ben felépíttette, majd bérletként hasznosította. Egy 1896. nyarán megjelent hirdetés tudatja velünk, hogy „míg a fogadó ki nem épül, míg a kellő berendezést meg nem nyeri a telep, addig sok vendégre nem számíthat, mert hiszen még lakás sincs, a hol meghúzhassák magukat. E tekintetben azonban megnyugtató felvilágosítást adott közelebb a lengyeltóti uradalom kormányzója, hogy a fogadó egy év alatt kiépül, működik is a közelben lévő téglagyár egész erővel.”

Fonyódfürdő. Hotel Drechsler szálloda.

A cikk megjelenése után két héttel megnyílt a vasútvonal Kaposvár és Fonyód között, és az alábbi beszámolót olvashatjuk 1896 július végén: „A csak most megnyílt kaposvár-fonyódi vasút pedig valóságos áldás a fürdőre, mert a székvárosból könnyű most már a közlekedés. Ha a fogadó elkészül, a mi életszükséglet – tömegesen fognak idejönni pár napra, különösen szombaton-hétfőig, hogy a fürdőt élvezhessék. A fürdőtelep még csak részben épült ki, mely egyik legszebb pontja a déli Balatonpartnak.”

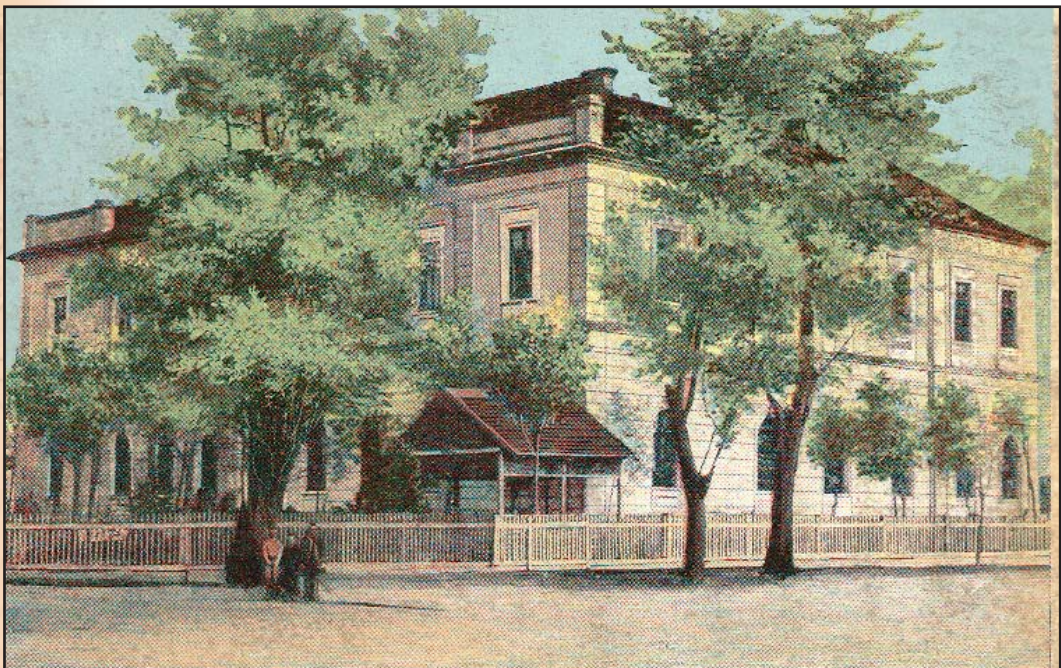
Fonyód-fürdő. Drechsler-szálló. - 1925.

A következő év tavaszán, 1897. áprilisában jó hírrel szolgálnak, hiszen „a fogadó építkezés lázas erővel folyik, hogy a közelebbi idényben már helyet adhasson a vidékekről érkező vendégeknek; nem is hasonlíthatjuk a személy forgalmat a múlt évihez a fogadó kiépítésénél fogva, mert eddig nem volt hely, hová a vidéki vendég menekülhetett volna, mindenki meg nem szállhatott be a villatulajdonosokhoz. Most majd tartózkodás nélkül jön a fürdővendég, mert van biztos helye; megfürdik s tovább megy, a másik követi; szóval az élénkség sokkal nagyobb lesz, a mi használni fog nem csak a fürdőhely renomájának, hanem a vasút részvényeseinek is.”

Fonyód-fürdő. Vasúti szálloda. - 1919.

És eljött a nyár, 1897. július 25-e, amikor ezt írta a Somogy című újság: „Fonyódon vasárnap, 25-én nyitják meg az újonnan épült fogadót nagy ünnepélyességgel. Nem csak a telep vendégei lesznek ott, hanem a szomszéd fürdők, sőt Kaposvárról is sok érdeklődőt várnak jó idő esetében. Lesz bankett és vigalom világos virradatig. Nem is kell mondanunk, hogy a fogadó közszükséget pótol, s ezután a kirándulók is biztos szállással bírnak az idény bármely időpontján. Nem is kell mondanunk, hogy a szállók kényelem és jó ellátás tekintetében ki lesznek elégtve.” A Somogy c. lapban nem egy kirándulási beszámoló után olvashattuk azt, hogy „délután 1 óra után már ebéd volt a Vadkerty fogadóban jó kedv, jó ételek és jó italok mellett... A Vadkerty fogadóban szólt a zene, csengtek a poharak s folyt a vidám társalgás...”

Fonyód. Vasúti fürdő-szálloda. - 1907.

A szálloda vezetésére sikerült a kitűnő konyhájáról híres dombóvári vasúti étterem tulajdonosait, a Vadkerty fivéreket megnyerni, akik aztán 6 éven keresztül bírták azt. „A szállodában a legelső fürdővendégek Pécsről három szép lányukkal Szilyék, ugyancsak Pécsről Röck Gyula táblabíróék és az öreglaki Vogl Nándorék, szépségéről messze földön híres Irma nevű lányukkal, a mai keszthelyi Reischl Richárdnéval voltak. A fonyódi Vadkerty fivérek szálloda jóságát mi sem mutatta jobban, mint az, hogy kicsinyek és nagyok, csak úgy, mint a dombóvári állomáson, el nem mulasztották volna, hogy legalább a híres Vadkerty fivérek tejszínhabos uzsonnakávéját a vele járó kitűnő kuglóffal meg ne ízleljék. Ide, a Vadkerty fivérek szálloda éttermébe jártak le az „ösbéltelepesek”, ha itt-ott szórakozni akartak és hallani kívánták Bertók Dina lengyeltőti cigánybandájának édes-bús balatoni nótáit.”

Fonyód fürdőtelep, Vasúti fürdő-szálloda játékkertje. - 1906 körül.

A nagyvendéglő bérlője Mayer Benedek „mindent elkövet vendégei szórakoztatására. Nagy költséggel épített tenispályát, tekepályát, a gyermekesereg részére hintákat és más mulattató játékkészletet. Csuda-e hát, hogy a közönség iparkodik meghálálni költséges fáradozásait, amelyeket a fürdőző közönség érdekében kifejt.”

Fonyód-fürdő. Vasúti-szálloda. - 1918.

Azt gondolnánk, hogy az épületben csak nyaranta rendeztek bálokat, azonban 1898. januárjában a „lengyeltóti és Balatonparti fiatalság fényes vigalom rendezésére készül, mely f. hó 29-én lesz; a Vadkerty testvérek vendéglőjében szerepelni fog a Balatonparti specialitás, a halászlé is. Okosan teszük, a téli időnyre is le kell foglalni Fonyód fürdőtelepet.” Ugyancsak 1898-ban, a kikötő megépülése és átadása körül rendezett ünnepség miatt „a Balatonvidékről is számosan készülnek a fürdőhelyre, hogy egy jó napot töltsenek Vadkerty fogadójában, hol a jó ételek, italok és cigányzene mellett hihetõleg táncz is lesz.”

Üdvözlét Fonyód fürdőtelepről! Fürdőtelepi szálloda. - 1905 előtt.

A fogadót teljesen birtokukba vették a Fonyódra látogatók és a helyiek egyaránt. A vendégek a fürdés után a hazulról hozott ebédet elfogyasztva a környező fák alatt hűsöltek, majd „a falatozás után betérnek egy-egy pohár jó hideg sörre Vadkertyhez, ki készséggel szolgál nekik frisset, finomat, mert hát igen jól tudja ám ez a mi virtuóz vendéglőünk azt az arany igazságot, hogy a szegény ember pénze is csak olyan ám, mint a gazdagé.” Egy 1902-es beszámolóból tudjuk, hogy „A Fonyód-Fürdőtelep szálloda kertjében együtt ülnek és isszák sörüket: a főbíró meg az inasa, a nagyságos asszony és a szobaleány, a zsidópap meg a plébános, a polgármester meg a kereskedőség és a báró meg a lovásza.”

Fürdőtelep Pálmakert, Fonyód fürdőtelep, Mayer Benedek Vasúti fürdőszállodás kerthelyisége.

Az 1900-as évek első éveiben egy Ernyey nevű vendéglős bérelte, aki nyomtalanul tűnt el Fonyódról, majd 1905-ben Mayer Benedek következett, aki több, igen szép kivitelezésű képeslap kiadójaként is beírta magát Fonyód történelmébe. Az újság a következőképpen méltatta: „A fürdőtelepi vasúti vendéglőben Mayer Benedek igen sikerült kabarettel egybekötött táncmulatságot rendezett. Nem kímélt sem költséget sem fáradságot, csak hogy vendégei szórakozására semmi kívánni való ne maradjon hátra. Mayer Benedek igazán életszükség volt a fonyódi fürdőtelep felvirágoztatására; mert ott bizony ma már – rajta kívül – sem a hatóság, sem a birtokosság nem tesz semmit; azaz tesz, de olyant ami a fonyódi fürdőnek csak visszafejlődésére szolgál. – Hatóságot ott csak a »kurtaxa« szedésnél lehet látni, egyébként alussza édes álmait, amelyből még a szúnyogok milliárdjai sem képesek fölébreszteni. – Aki egyszer Mayer Benedek szállójában megpróbálja a nyaralást, minden hátrány dacára visszamegy az oda évről évre. Nem is csuda, mert az előzőeken vendéglős a legcélszerűbb panaszokon is azonnal segít, konyhája pedig a vendéglői konyhák mintaképeül szolgálhat.”

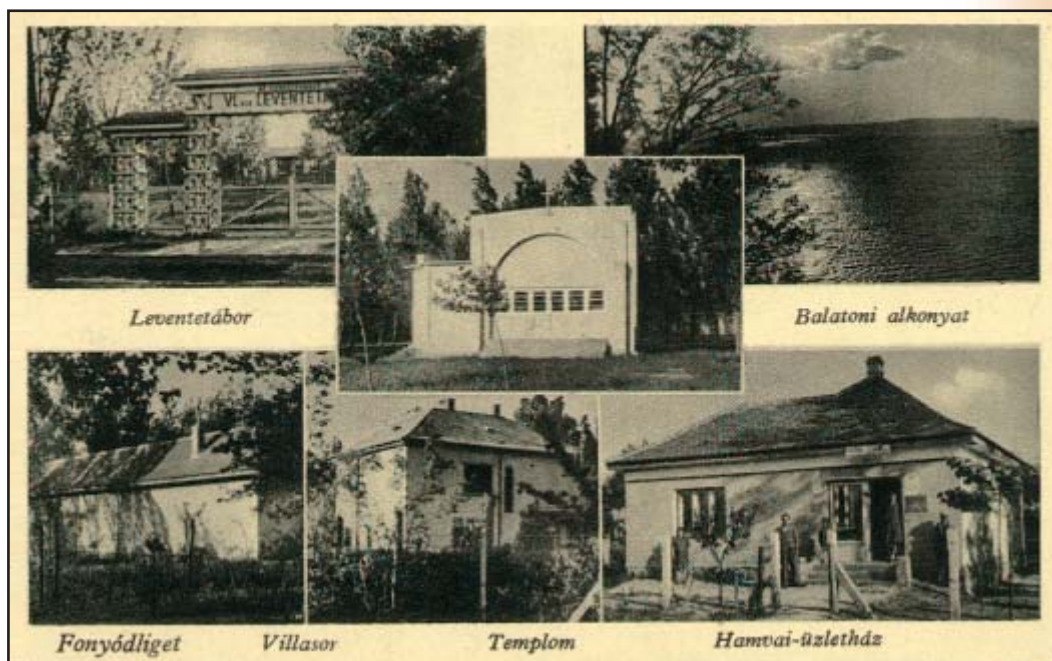

Fonyód-fürdő. Vajda Endre szállodája és étterme. - 1911.

1909 és 1914 között Vajda Endre fonyódi pékmester volt a bérleje. Ekkor a vasúttársaság a szállodát eladta Drechsler Nándornak, aki 1923-ban halt meg, de örökösei kezén megmaradt a szálló. Az épületet 1945 után államosították, 1950. szeptemberétől 1974. december 31-ig a Járási Tanács vette birtokba, majd 1975-től a Somogy Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának és a Polgárvédelem Országos Parancsnokságának Továbbképző Intézete volt. 1984. szeptemberétől középiskolai kollégium lett, a Balaton Kollégium nevet 2001. október 13-án vette fel. Az épület falán 2002. áprilisában emléktáblát helyezett el a Balaton Kollégium és a Fonyód Városvédő és Szépítő Egyesület.

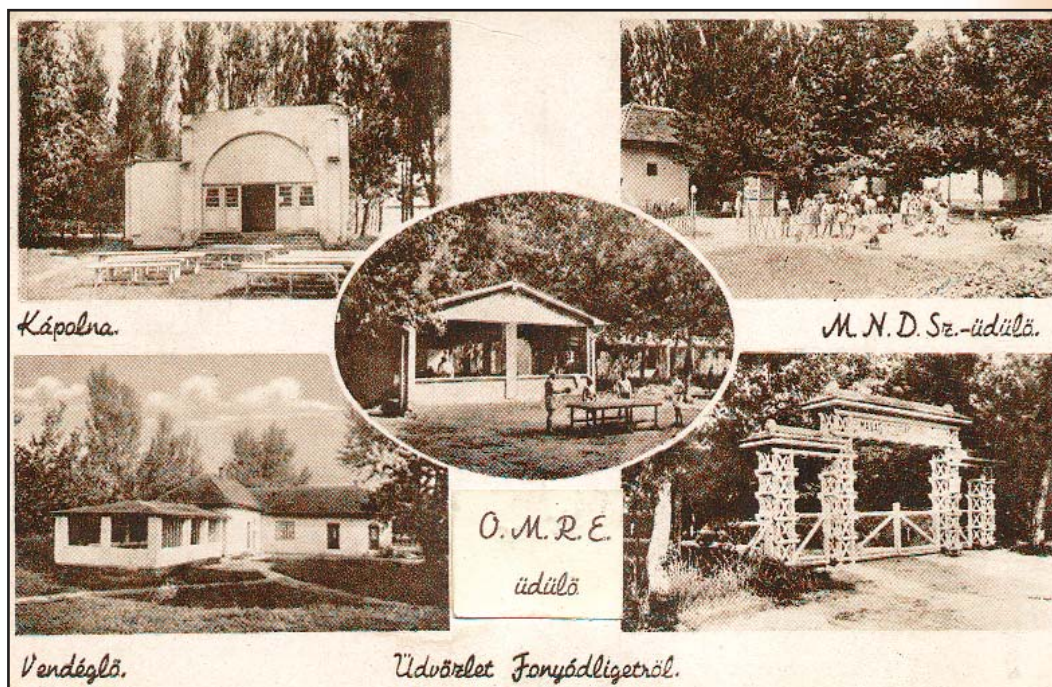

Fonyódliget

Fonyódliget. - 1943.

Fonyódliget az 1930-as évekből származó településrész, azelőtt uradalmi szőlőtelep és legelő volt. A Fonyódligeti Fürdőegyesület 1932-ben alakult, alapszabálya 1940-ben jelent meg, s a bevezetőben ezt olvashatjuk: „... más értelmet és új szint kap az a település, mely a Fonyód és Boglár közötti Balatonparton elhúzódó kedves fenyőerdőben tette le az első családi villák alapkövét 1931-ben s amely azóta Fonyódliget elnevezéssel a legrohamosabban fejlődő balatoni üdülőhelyek egyike lett...”

Üdvözlő Fonyódligetről. - 1948.

„...A Fonyódligeti Fürdőegyesület működése alatt keresztülvitte a telepnek üdülőhellyé való nyilvánítását; vasúti megállót, parkot, tenispályát létesített; a római katolikus és protestáns híveknek templomhelyről gondoskodott; közutat fúratott. Fonyódliget a legújabb település. A régi üszögi szőlő és parti erdő kiparcellázásából létesült. A fürdőegyesület nagy erőfeszítéssel dolgozik az 1200 méter hosszú Balatonpart kiépítésén. Az előkészítő munka jó mederben halad, számítani lehet, hogy három éven belül a partvédőmű elkészül. Ez nagymértékben fogja fejlődését előrevinni.”

Fonyódliget

Leventetábor

Leventetábor - 1938.

A Leventetábor Fonyódligeten a vasútállomással szemben, a vasút és a 7-es út között volt. A *Baltoni Kurír* beszámolója alapján tudhatjuk, hogy 1933-ban a főváros VI. kerületének levente ifjúsága táborozott a fonyódligeti erdőben vitéz Hindy Iván őrnagy felügyelete alatt. Kéthetente 80-80 gyerek töltötte el idejét atlétikával, fürdözéssel, úszással valamint a lélek edzésével. A levente mozgalom az ifjúság katonai előképzettségét biztosította. Valamennyi 12-21 éves kor közötti fiú számára kötelezővé tette a testnevelési képzésben való részvételt, amellyel a trianoni békeszerződés katonai rendelkezéseiből fakadó hátrányokat próbálta csökkenteni.

Fonyód-fürdő

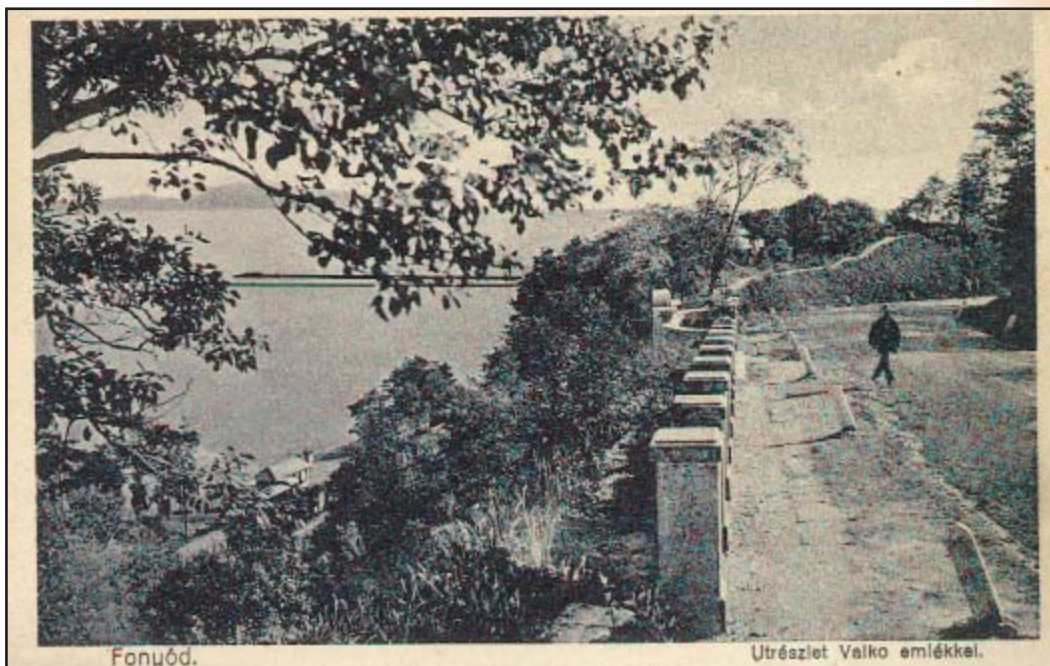
Levente-tábor

Leventetábor - 1942 körül

Az 1933-as beszámoló szerint „a tábor bejáratánál a leventék által készített kis kapu fogad, mely fölött 'Szebb jövőt adjon Isten' felírást találunk... Szabályos sorrendben nyolc sátot találunk, melyek az első pillanatra keletre az indiánusok közé viszi képzeletünket... a sátrak előtt meglepő ügyességgel formált virággyakokat látunk.” „... Leventeink nemcsak a test edzésével, hanem a lélek nevelésére is igen szép gondot fordítanak. Ilyenkor, amikor zajlik az élet a Balatonunk partján, fenséges és felemelő látvány az elcsöndesedett, halkuló estében egy fellobbanó tábortűz. Csak az arcokat világítja meg a tűz lángja, de a szemekből ezer tábortűz világít bele az éjszakába.”

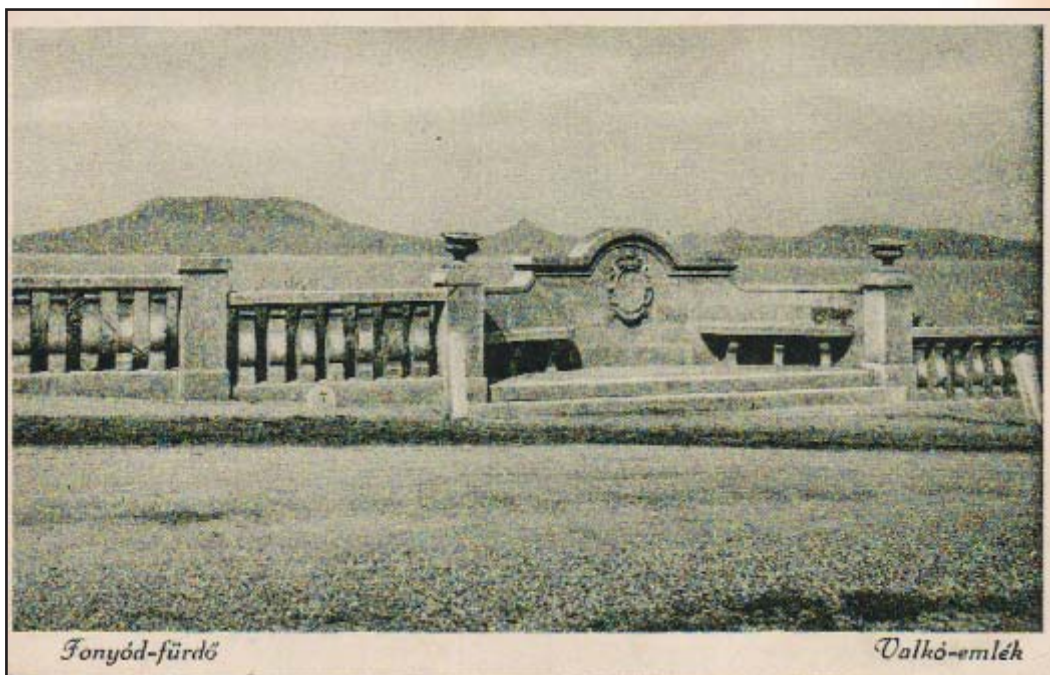

Útrészlet

Fonyód. Útrészlet Valko emlékkal. - 1928.

A József utca északi oldalán kőből épült pihenő pad-kilátó. Épült 1916-ban. Állíttatta *Wanko Lajos* (1880-1954) konzervatív politikus, bankelnök, a húszas évek közepén pénz- és kereskedelemügyi- illetve külügyminiszter. A mai József utcát *Vass József* (1877-1930) 1920-22 közötti vallás- és közoktatásügyi miniszterről nevezték el, akinek elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy az út elkészült.

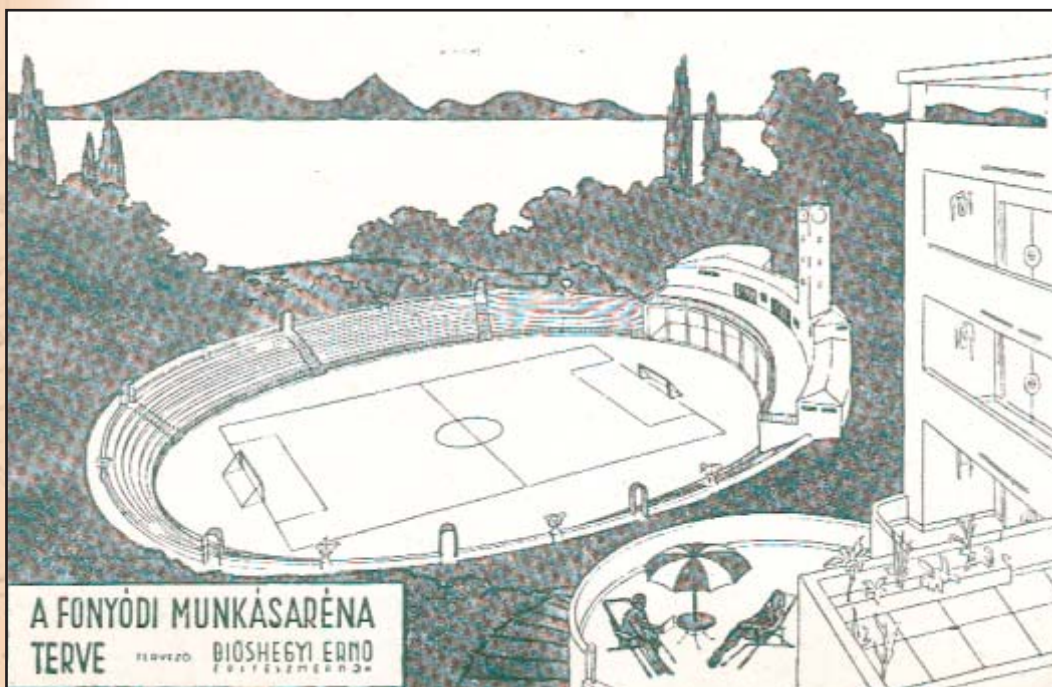
Fonyód-Bélatelep.fürdő. Valkó-emlék. - 1929

Falán *Benedek György* szobrászművész által márványba vésett fonyódi címerrel díszített dombormű, ennek elkészítését 1993-ban a Fonyód Városvédő és Szépítő Egyesület kezdeményezte.

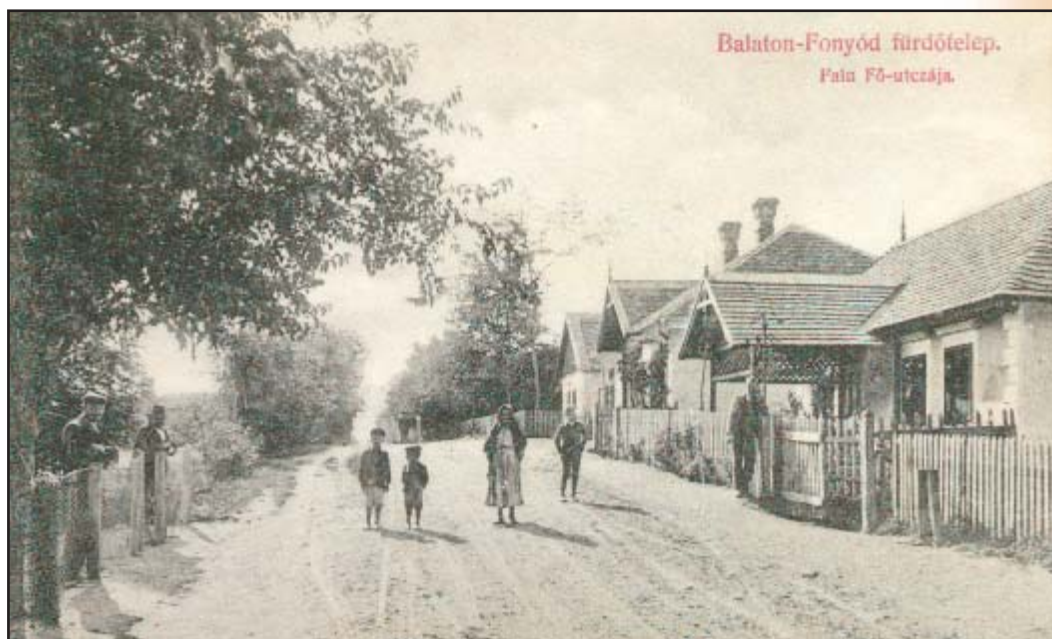
Fonyód fürdő. Valkó-émlék, 1928.

Még 1898-ban írta a Somogyi Újság: „Fonyód-fürdőtelepen erősen folynak az előkészületek. Úgy a kosi, mint a gyalogutak a célnak teljesen megfelelően lettek megépítve. Mindenfelé elkezdődött a tisztogatás, javítás. Építik az új villákat és parkírozzák a villakerteket, szóval megkezdődött a munka, mely hivatva van Fonyód-fürdőtelepet azon nivóra emelni, amelyet megérdemel mind fekvése, mind pedig természeti szépsége folytán. – Hisszük és reméljük, hogy a jövő fürdőévad Fonyód fürdőn már nem a kezdetlegességet, hanem a teljes élvezetet és kényelmet adja a fürdőző közönség részére.”

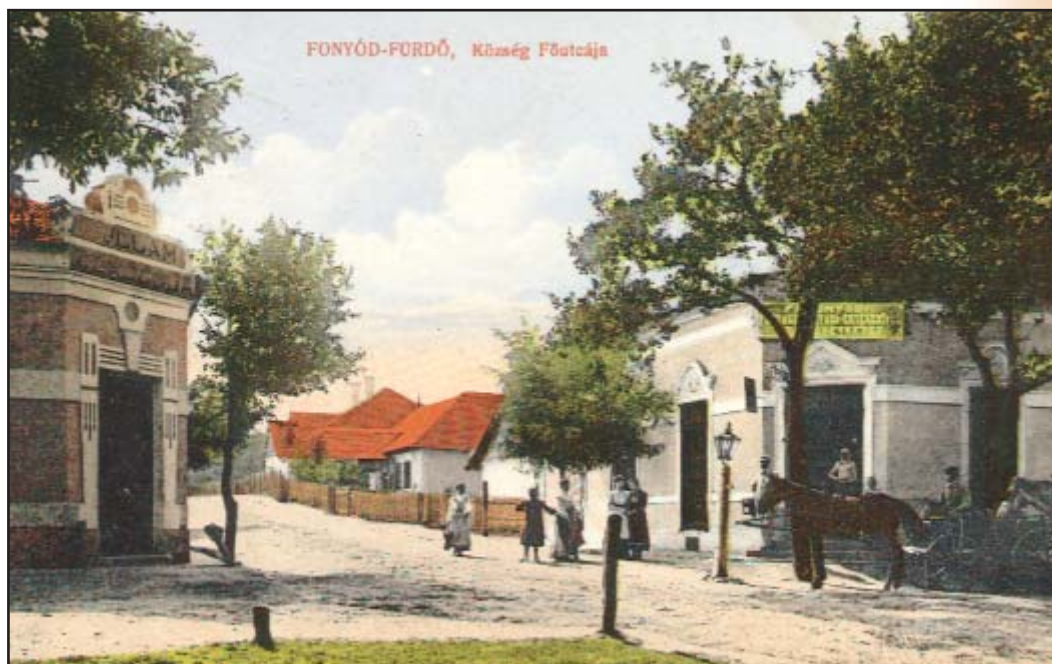
Sportpálya.

A Népsportban 1956 júliusában jelent meg a következő írás: „Éppen tíz éve, 1946 nyarán égett olyan lázban a fonyódi sporttábor, mint napjainkban. Akkoriban futótűzként került szárnyra a hír a faluban, hogy a község pompás új sporttelepet kap. „Fonyódi munkásaréna” – így hirdette az a sokezer példányban készült képeslap a készülő új sporttelepet, amelynek képét a fonyódiak büszkén küldték el ismerőseiknek, barátaiknak. Sokan még ma is őrzik a színesnyomású lapokat, amelyek Dióshégyi Ernő építész-mérnök terveit mutatják be.”

Balaton-Fonyód fürdőtelep. Falu Fő-utcája. - 1906.

A mai Fő utca már az 1853-ban készült Fonyódot ábrázoló térkép-szelvényen is egyértelműen beazonosítható, amikor összesen 5 utcator volt a településen. A 19. század végén, a bálalepti villasor létrejötte után dönt el véglegesen, hogy mind kereskedelmi, mind kulturális szempontból az a helyes, ha az állandó fonyódi lakosok a Fő utca északi felén keresik boldogulásukat. Itt épült fel Rosenberger Simon Szarvas szállodája, a Hullám szálló, Tényi Lajos üzlete, a későbbi Hangya Szövetkezet boltja, Sonnenscheinék kereskedése, Inkler péksége. Később, az 1930-40-es években a Községháza, a Polgári Iskola is ebben az utcában kapott helyet. A képen a legelső ház Cserpeséké, a következő Szabó fodrászé majd a harmadik a Fejes családé. A falusi állandó lakók kihasználták a nyári vendégforgalom adta lehetőségeket, egy 1903-as tudósításból tudjuk, hogy „a bérkocsik készen várják az érkezőket az állomáson, a kis fiúk sorfalat állnak és készséges szolgálatukat ajánlják, a szegény lakosok kicsinosítják kis házikóikat, felpadlózák szobáikat, hűsölőket csinálnak udvarukra, az utak mellett pihenő padokat rakatott ki a gondos fürdőbiztos...”

Fonyód-fürdő. Község főutcája. - 1918.

„A faluban már most is – 1896-ban – egy meglehetősen jó kocsmá van [Hullám], a hol a mérsékelt áron jó italokat és ételeket lehet kapni, étterme igen szép és csinosan van berendezve, ugyan itt van 3 vendégszoba is.” – írta Szaplanczay Manó. Így mutatták be a falut több mint száz évvel ezelőtt, 1902-ben: „A középső rész az úgynevezett »Major-telep« és »Fonyód-falu« rész, melynek központja a »Szarvas« szálloda és »Hullám« vendéglő, hova utalva van a nem főzők serege. Úgy a »Szarvas«, mint a »Hullám« tulajdonosai törekvő emberek s az ételek minősége és ára ellen nem lehet panaszkodni s ez az oka, hogy ide siet az érkező közönség nagy zöme, lévén a fürdőzés után az étvágy nagy...”

Fonyód. A község főuccája. - 1928.

A Fő – 1929-ben már Ripka Ferencről elnevezett – utca sarkán állt egykor a mai Posta helyén Tényi Lajos (1872-1909) kereskedő üzlete, ahol fűszer-, rövidárú és emléktárgyak mellett saját kiadású képes levelezőlapokat is árúsított. A jó fekvésű saroktelket 1897-ben vette meg Tényi és felesége, és építtették fel a házat, amelyben üzletet nyitottak. Ida nevű lánya 1896-ban még Ó-Kécskén született, de a 20. század elején már Fonyódon járt iskolába. Tényi fiatalon, 1909-ben bekövetkezett halála után özvegye vitte tovább a boltot és a képeslapok kiadását, mint ahogy a feliratok is tanúsítják. Az épületet 2001. tavaszán bontották le.

Fonyódfürdő, Szövetkezeti üzlet. - 1918.

Az épületet Tényi Lajos halálát követően özvegye 1914-ben adta el a Hangya Országos Fogyasztási Szövetkezetnek. 1935 januárjában egyesítették a Balaton déli partján lévő Hangya Szövetkezeteket annak érdekében, hogy a fürdővendégek nyaralását olcsóbbá tegyék. A Szövetkezet központja Fonyód lett.

Fonyódi
“Hangya” Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet
 Az összes szükségleti cikkek olcsó napiárak mellett állnak a fürdőközönség rendelkezésére.

Fonyód-fürdő. Culi pinty. - 1909..

Tényi Lajos BÉlatelepen. A 19. század végén „Fonyód népe a legnagyobb tisztelettel viseltetik az üdülő közönség iránt, lesi még gondolatát is, hogy szolgálatára lehessen. A lengyeltóti Zichy gróf uradalma ellátja a vendégeket mindenféle terménnyel, amire csak szükség van, olcsó pénzért, az e célra Fonyódon felállított kertészetéből. [...] Még a bérkocsisok is oly finomak a közönséggel szemben; akár csak egy műveltséget majmolni szokott talmi gentri. A nagy fürdőző közönség majd nem testvériesülve van és ha egyik-másiknak lemúlik ideje, hogy távozni kénytelen, a többi majdnem megsiratja és tiszta szívből kíván neki minden jót a jövő évi viszontlátásra...”

Fonyód-fürdő. - 1910.

Tényi Lajos a bélatelepi villasoron. „...Nincs az országnak olyan része, nincs olyan vidéke, ahonnét Fonyódnak fürdővendége ne volna. Pedig hát a fürdőhely még csak csecsemő korát éli, még pár éves. Mi lesz egy évtized múlva?! Könnyű rá a felelet: egy kifejlődött világhírű üdülő és fürdőhely; melyről írni, megemlékezni többé nem lesz szükséges, mert azt mindenki ismerni fogja kifogástalan jó oldaláról, miután róla még a népakarat sem mondhat semmit ami hátrányos lenne.”

Kápolna. Üdvözlét Fonyód-fürdőből. - 1903.

Már 1899 áprilisában felmerült annak gondolata, hogy kápolna épüljön: „Fonyódon a vendégek nagy öröme kápolnát építenek s ezután ott helyben mehetnek az idény alatt az isteni tiszteletre.” A Kápolna építéséhez kapcsolódó történet: Dr. Major Ferenc (szül. 1854) székesfehérvári orvos, néppárti országgyűlési képviselő nagyon beteg lett, az orvosok nem sok jóval bíztatták. Ekkor a Jóisten segítségét kérve fogadalmat tett, ha meggyógyul, akkor egy kápolnát építtet Fonyódon. Így készült el a kápolna 1902-ben, amelyet augusztus 31-én szentelt fel gróf Széchenyi Miklós győri püspök.

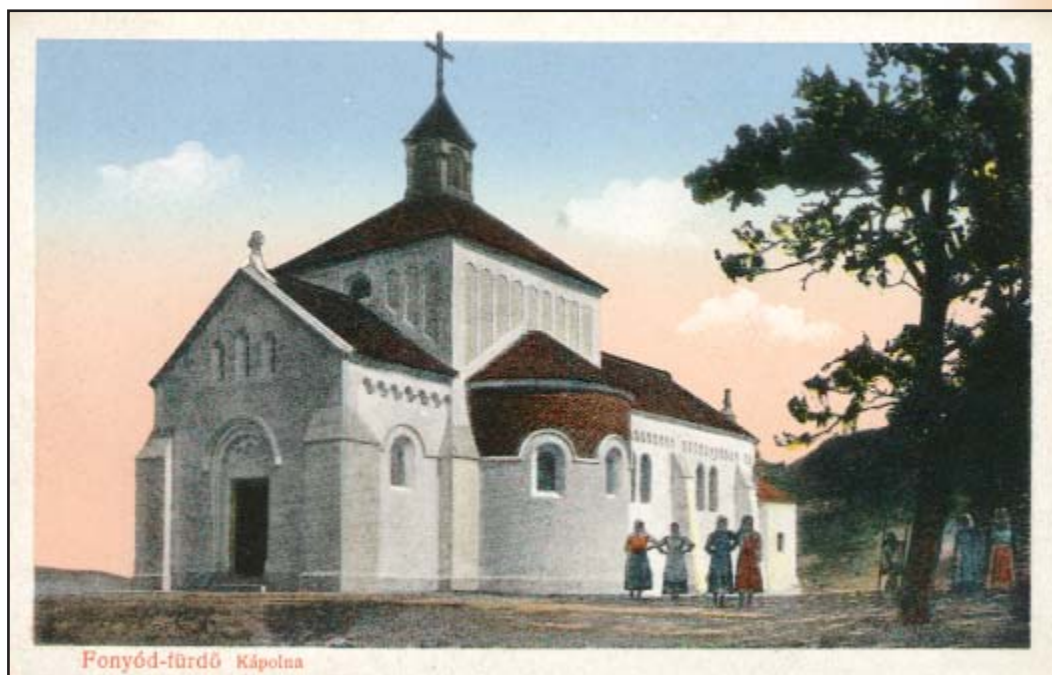

Fonyód-Bélatelep. Hősök oltára.

Előzetes információk jelentek meg a felszentelés napján, 1902. augusztus 31-én: „A román stílusú új templomot Gyalus László műépítő terve szerint építették. Igen szép a berendezése, stílszerű román faragványokkal ékes és Dürer mázolatok díszítik. A templomhoz Kálvária tartozik, amelynek dombjáról gyönyörű kilátás nyílik a Balatonra. A templomot a megyéspüspök segítségével dr. Major Ferenc országgyűlési képviselő építette... Elismerés illeti dr. Major Ferenc képviselőt, ki a telepen áldozatának így mértékével járult a kápolna felépítéséhez, s hogy Istennek oltár álljon a villák közt s hívők számára.”

Katolikus templom

Fonyód-fürdő. Kápolna. - 1922.

A kápolna felszentelése után 1902. szeptember elején a következők jelentek meg a Somogy-ban: „Szép ünnepet rendezett vasárnap, augusztus 31-én Balaton-Fonyódon az ott nyaraló fürdőközönség. A Major Ferencz országgyűlési képviselő áldozatkészségéből fölépült kápolnát és kálváriát szentelte föl Széchenyi Miklós gróf győri püspök. A bizánczi stílusban épült kápolna a fonyódi magas hegyparton áll, cserfa-erdőktől körülveve, a honnan elragadó kilátás nyílik a Balatonra s a zalai hegyekre.”

Fonyód-fürdő. Kápolna. - 1911.

A kápolna harangszentelője és az első fonyódi búcsú 1920. augusztusában zajlott le: „A fonyódi nyaralók abból az alkalomból, hogy az ottani kápolna régebbi gyűjtések eredményéből új harangot kapott, a fürdőtelepek és a községbeliek bevonásával harangszenteléssel egybekötött nagy szentbúcsút tartottak 15-én, vasárnap. A harangszentelést vasárnap délelőtt a szőlőgyöröki plébános vezette. A szabad ég alatt tartott ünnepi Istentisztelet keretében ugyanő tartott hazafias tűzű alkalmi szentbeszédet, melynek minden szava a hallgatóság lelkének mélyéig hatolt. Vasárnap délután 4 órakor kezdődött a búcsú népiünnepélyi része, mely 22 lombsátor alatt a gyönyörű zöld erdőben impozáns csattanójával szolgált az ünnepségeknek. Cukrárszátor, - trafik, gyümölcs- és csemegekereskedés, virágüzlet, halászsátor, siralomház, szerencse-horgászat, karika- és lemezdobálás, borkóstoló, mázsáló, pezsgős sátor, planétahúzó stb. stb. gondoskodtak a közönség vidám szórakoztatásáról. Megemlítenünk tartjuk, hogy a gyönyörűen sikerült búcsút dr. Ripka Ferenc, fővárosi gázgyári vezérigazgató, a béltelepi érdektség elnöke kezdeményezte és készítette elő.”

Kápolna - Fonyódfürdő. - 1911.

1920 októberének végén az egyik „éjjel a fonyódi r. kath. kápolnában betöréses lopást követtek el. Ellopták ez alkalommal az oltári szentséget, az áldoztató kehelyt és az oltár emelvényéről a szőnyeget. A fonyódi m. kir. csendőrőrs fáradtságos és erélyes nyomozása azonban nem maradt siker nélkül, mert folyó hó 5-én Pamuk községben az elvetemült szentségrablók hurokra kerültek.”

Fonyódfürdő. Kápolna. - 1907.

1921 nyarán „nagy örömmünnet jelentett Fonyód bennszülött és fűrdővendég lakosságának a Nagyboldogasszony nap, amelyet a közál-dozatokból megnagyobbított bétatelepi templom felszentelésére használtak fel az egyházközségek lelkes hívei. Vasárnap a püspökvárás és fogadás hozta lázba az egész fűrdőt. Dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspök déli 2 órakor érkezett meg a gyönyörűen feldíszített fonyódi alsó állomásra, hol lovas bandériummal fogadta mintegy 2000 főből álló előkelő közönség. A főpásztor illő magasztalásával emelte ki dr. Ripka Ferenc hitközségi elnökének elévülhetetlen érdemeit, amelyeket a templom nagyobbítás és az egyház belső életének fellendítése körül szerzett. Majd kezdetét vette a szentmisével egybekötött templomavatási szertartás.”

Katolikus templom

Fonyód-fürdő. Kápolna. - 1925.

Az Új Somogy tudósított arról, hogy Serédi Jusztinián hercegprímás rövid látogatást tett Fonyódon 1928. januárjában s e szavakkal köszöntötte a helybélieket: „Szeretett magyar testvéreim! Szívből köszönöm azt a kedves üdvözlést, melyben Somogy vármegye és Fonyód község közönsége részesített, mert az üdvözlő szavak mögött dobogó, érző szíveket látok. Hozzátehetem még azt, hogy itt Somogyban kemény magyarok élnek, akik megmutatták a múltban, hogy kell a hazáért áldozatot hozni. Ezek a kemény magyarok, hiszem, hogy megmutatják a jövőben is, hogy a hazáért, amelyért közülök oly sokan haltak meg, az életben maradtak dolgozni akarnak.”

Fonyód. Róm. kath. templom. - 1928.

Később a kápolna boltozata beomlott, újja kellett építeni. A torony helyett kisebb huszártornyot emeltek a kupola fölé, amelyben a harang nem fért el, így azt külön épített haranglábban helyezték el. Jelenleg a Jézus Szíve szobor áll a helyén. 1920-21-ben Ripka Ferenc hathatós közreműködésével és a falu közmunkájával bővítették. Az építkezést Herberth József építőmester vezette. Dióshelyi Ernő tervei alapján 1937-ben épült az olasz stílusú harangláb, aljában a Hősök Oltára. A villanyt 1931-ben vezették be a templomba.

Fonyód. Római katolikus templom és harangláb.

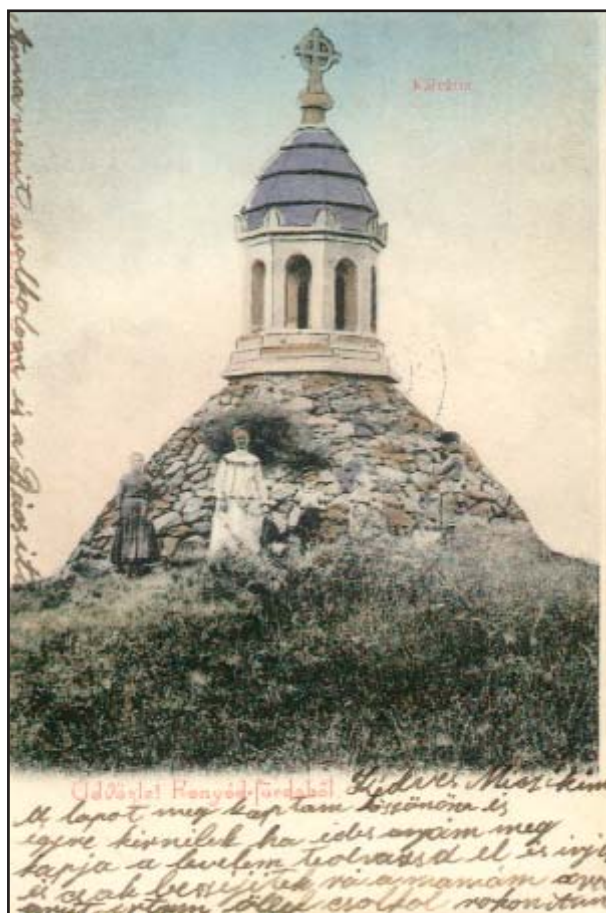
Az építés után 5 évvel: „Fonyódon ezelőtt 5-6 évvel Major Ferenc dr., volt országgyűlési képviselő kezdeményezésére közadakozásból egy kis kápolnát építettek. Ezen kis kápolna már most alapos restaurálásra szorul. A fürdő közönség elhatározta, hogy a javítást szintén közadakozás után fogja végeztetni; felkérték tehát Zimmer József dr. kaposvári plébánost mise tartására, amely alatt Maár Ferike és Perczel Sárika Kaposvárról és Velics nővérek, a müncheni magyar-osztrák nagykövet hugai énekeltek szép egyházi énekeket. Mise után a megjelentek között gyűjtést rendeztek, amelynek eredménye 1100 korona lett. Ebből fogják a kápolna restaurálását végeztetni.”

Fonyódfürdő. - 1914.

Az első villák felépülte után néhány évvel, 1899-ben a Somogyi Újság szerint „Alig hiányzik már a kényelemre valami Fonyódon, fog találni mindenki helyet az üdülésre, de hiányzott még valami?! Hiányzott az Isten háza! A mire pedig igen nagy szükség van, hogy a fürdőző közönség ne csak a testieket, de a lelkieket is kellőképpen élvezhesse és magát az Isten dicséretében itt is gyakorolhassa.”

Kálvária

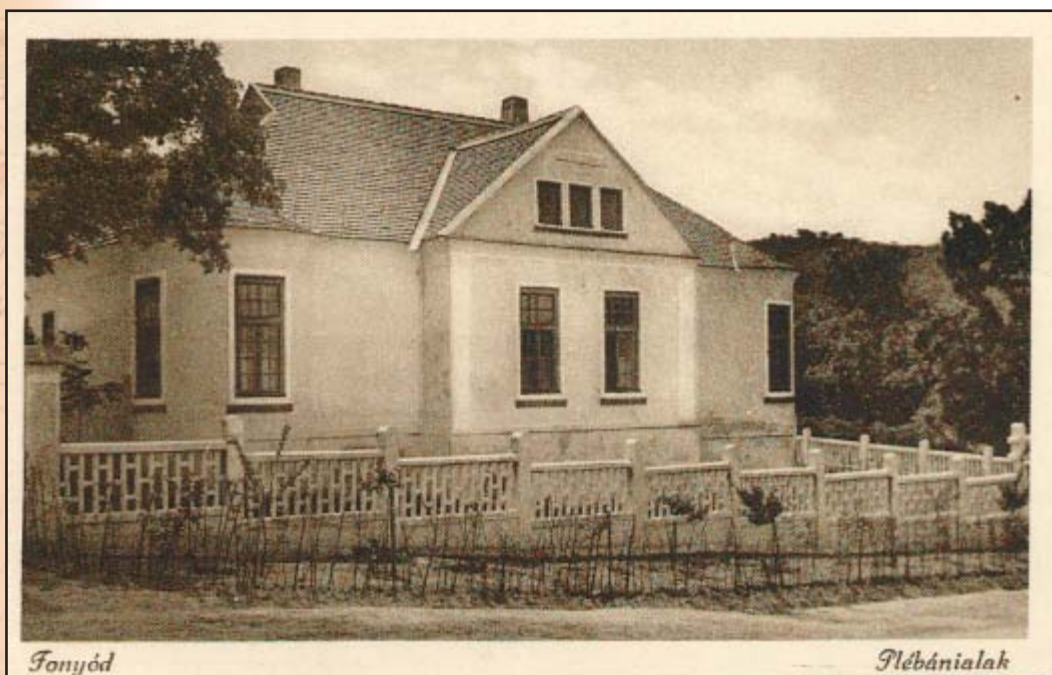
Üdvözlés Fonyód-fürdőből. Kálvária. - 1904.

A templomtól keletre lévő ormon kör alakú kápolnát, "Gloriette"-t építettek, amelyet ugyan-csak 1902. augusztus 31-én szenteltek fel. 1915 után villámcsapás következtében pusztult el, addig kilátónak szolgált.

Fonyód-fürdő. A Balaton látképe a Kálvária hegyről. - 1913.

„Aki ma a Fonyód-fürdőtelepen megjelenik, s látja azt a kedves, elragadó kilátást, látja az egészség megteremtőjét, a szép Balaton tó elterülő fodros vizét; csak azt sajnálja, hogy nem lehet mindig mellette, nem élvezheti folyamatosan annak jótékony hatását, elragadó mindenségét. Aki egyszer élvezte mindazokat a jókat, amelyeket a fürdőidény alatt, Fonyód-fürdőtelepen a közönségnek nyújt évről-évre vágyik annak szíve vissza. Alig várja a viszontlátás megújuló örömeit.” – írta egy fürdőlevél 1900-ban.

Fonyód

Plébánialak

Plébánialak. - 1926.

Templom utca. Épült 1922-ben. 1920. augusztus 5-én Zichy Béla gróf fonyódi birtokából 100 magyar holdat adományozott a plébánia létesítéséhez. Az Új Somogy 1931 novemberében így emlékszik vissza: „Őzv. Bihar Józsefné 1921. év nyarán egy igen értékes telket ajándékozott Fonyód község legszebb helyén a róm. kath. egyházközségnek. Ezen a telken épült fel később a mai plébánia lak és ezen telek egy része a templom-tér kibővítésére is szolgált.”

Fonyód-fürdő — Kereszt villa. Quleti

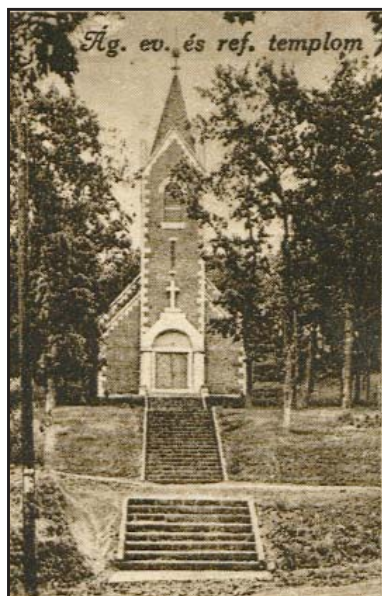
Fonyód-fürdő. Kereszt villa. Quleti.

Templom u. 7.

Templomok

Szent István utcai Kápolna. - 1949.

A Bélatelepen lévő katolikus templom a nyár folyamán kicsinek bizonyult, ezért „határozták el a Fonyód-Sándortelepen nyaralni szokott kat. hívek, hogy Sándortelepen kat. templomot építenek.” A hatékonyabb munka érdekében létrehozták a Fonyód-Sándortelepi Római Katolikus Templom és Kultúregyesületet, amely célul tűzte ki, hogy még abban az évben – 1936-ban – meg kell kezdeni a templomépítést a Basch-örökösök által adományozott telken.

Ág. ev. és ref. templom. - 1938.

Az Új-Somogy 1936 januárjában adta hírül, hogy a „Fonyód-Bélatelepen egyre szaporodó protestánsok elhatározták, hogy templom építését fogják megvalósítani.” Ehhez telket a Basch örökösök adtak, míg özv. Bihar Józsefné majd' 4 ezer pengős adománya sokat lendített a megvalósítás elkezdésén. Az úgy annyira előrehaladt, hogy márciusban már elfogadták a tervet is és abban is megegyeztek, hogy „a templom mindkét egyház (evangelikus és református) szimbólumát fogja viselni és pedig a toronyon csillag, a főbejárat felett kereszt lesz.” A Balatoni Kurír ez év nyarán már azt írta, hogy a fonyódi protestáns gyülekezet „szépszavú harangját” egy júliusi vasárnap fel is avatták, s még abban a hónapban a templomszentelési ünnepséget is megtartják.

Üdvözlő Fonyód fürdőtelepről, Hullám-vendéglő. - 1904.

A Hullám vendéglő a mai Fő utcai Posta épülettel szemben lévő ABC helyén állt. A saroktelket Schaller Alajos vette meg és rajta vendéglőt nyitott, bár az már korábban is vendéglőként üzemelt. Előbb Medved, majd Hozsbor bérelte az egy szobából és söntésből álló régi épületet. Schaller néhány szállodai szobával megtoldotta. 1896-ban már Szaplonczay Manó is dicsérőleg említette, ugyanakkor más tollából azt olvashatjuk, hogy „idényen kívül Szaplonczaynak és Márffyknak sokat látogatott kedves tanyája volt, Schallernak Hullám nevezetű legelő kurtakocsmája.” A Hullám vendéglő Schaller Alajos tulajdona volt, bár a század elején Straub Gyula bérelte. A szállóban hat kiadó szobával, a kerthelyiségben nagy hársfák és vadgesztenyefák alatt szépen gondozott területen, a verandás étteremben kitűnő ételekkel és italokkal várta vendégeit a tulajdonos.

Az épületben rendszeresen színházi műkedvelő előadásokat is tartottak, sőt vándor színtársulatok is felkeresték. A *Balatonvidék* című újság 1898 júniusában pl. arról számol be, hogy Medved István vendéglőssel szerződést kötött és a nyár folyamán három produkciót is láthattak az érdeklődők Jeszenszky Dezső (1864-1917) színikazgató és társulata előadásában. Sajnos, ezek nem a legnagyobb sikerrel zajlottak. A „Hullám vendéglő udvarán újonnan épült kényelmes színikörben” a plakát szerint a harmadik előadással be is fejeződött a sorozat, ui. Jeszenszky úr drámai hangvételű sorai így szóltak a nagyérdemű közönséghez: „Mínthogy előadásaim Fonyódon anyagi sikerrel nem járnak, úgy hogy minden előadásomra tetemes összeget kell ráfizetnem, kénytelenítve vagyok a mai előadással itteni működésemet befejezni.”

1902 nyarán különleges vendégeket fogadott a szállodaként is üzemelő épület, így tudósít a *Somogy*: „Ha a vicinálison, mely most gyorsabb tempóban koczog, mint a múlt években, eljutunk Fonyódra, piszkos, poros úton haladunk gyalog, vagy kocsin, ahogyan kedvünk, vagy bugyellárunk engedi, föl a fürdőtelepre. Elhagyva az első dombot, a faluhoz, a Schaller-vendéglő, turistaházhoz érünk, s hol a többi fürdővendégen kívül, a nagybányai festőiskola egy része itt lakik és étkezik; mennyiben jól, vagy rosszul, azt ők tudják. Vannak nemcsak magyarok, de külföldiek is, nők, férfiak vegyesen; érdekes jelenségek - ők inkább néptypust festenek, mint tájképet, de úgy hallom, valamelyest azt is.”

Bélatelep - vendéglő - étterem - szálloda

Üdvözlő Fonyódról. Szarvas vendéglő. - 1902.

A Fő utcában, a bölcsőde helyén állt a Szarvas-szálló és vendéglő, ahol a század eleji híradások szerint rengeteg bált és mulatságot tartottak. A vendéglő tulajdonosa Rosenberger Simon a szállót 1898-ban építtette.

1899-ben ezt írta a Somogy: „Fent a faluban ott díszleg Rózenberger 16 szobás vadonat új szállodája, teljes kényelemmel berendezve: pompás, nagy társalgóteremmel, díszes és terjedelmes verandával, mellette a Szarvas étterem Saller valóban izletes és nem drága konyhájával, kitűnő borok, gyors és pontos szolgálat.” Idézve a korabeli hírdetést „20 szobával, finom ételekkel, saját termésű borokkal, pontos kiszolgálással, tenisz- és tekepályával, társalgóteremmel és könyvtárral állt a nyaralók szolgálatában.”

Üdvözlő Fonyódról. Rosenberg Simon Szarvas vendéglője. - 1912.

Rosenberger Simon apjával, a híres halászbérlővel Mihállyal tudatosan vásárolta fel a filoxéra vész következtében gazdátlanú vált telkeket a falusoron, a mai Fő utcán. Ezek egyike volt a Szarvas szálló telke is. Aránylag rövid fennállása után a II. világháborút követően lebontották. A Szarvasban is folytak színházi és egyéb előadások. A Somogy című lap 1899. szeptemberében az alábbi tudósítást adta: „A kies fonyódi fürdőtelep Szarvas szállójának vendégei Szauner Zsigmond fővárosi zeneigazgató vezetésével sikerült estét rendeztek... Az előadást társas vacsora követte, mely teljesen megfelelt Schaller Alajos vendéglős konyhája megérdemelt jó hírének. A vacsora után a fiatalság táncra kerekedett és a kelő nap sugarai aranyozták be a hazatérő leánykák hullámozó fürtjeit.”

Szarvas szálloda. - 1930.

A Somogyvármegye 1909 júliusában tudósít arról, hogy „Füredi Miksa jól szervezett színtársulatával két hétig működött Fonyódon, a Szarvas szálló tágas és e célra teljesen megfelelő nagytermében.” Évtizedekkel később Karsay Zoltán igazgató a következő szavakkal ajánlotta társulatát a fonyódiak figyelmébe: „Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy jól szervezett színtársulattal nb. körükbe érkezem és megkezdem színelőadásaim sorozatát...” Az előadások 1936 januárjától egészen szeptemberig tartottak „Fonyódon, a Szarvas Szálloda színháztermében.” A századfordulón írták azt, hogy „a Szarvas vendéglőnek az a nevezetessége, hogy egy valóságos borbély kezeli, akitől nem lehet rossz néven venni, hogy vendégeit - bocsánat ezért a kifejezésért - megnyúzza.”

SZARVAS SZÁLLODA ÉS VENDÉGLŐ

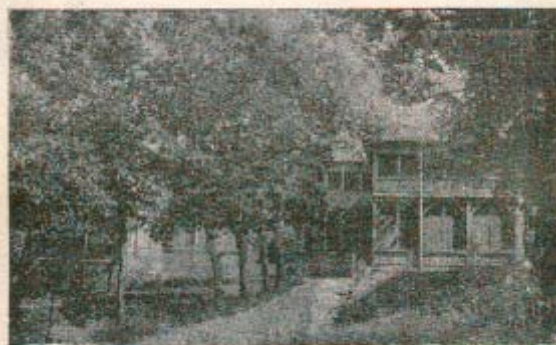
(ROSENBERGER SIMON FONYÓD)

A RÉLA- ÉS SÁNDOR-TELEP KÖZLÉKÉBEN —
AZ ERDŐ MELLETT, KÖZEL A BALATONHOZ.

20 SZOBA, FINOM ÉTELEK ÉS SAJÁT
TERMESZŐ BOROK, PONTOS KISZOLGÁ-
LÁS, TENNIS- ÉS TENISZPÁLYA, TÁRSALGÓ-
TEREM KÖNYVTÁRRAL.

Étterem és kávéház.

Szállodai terasz.

**Straub Gyula „Lajoslak”
szállodája és vendéglője Balaton-Fonyód.
Étterem és kávéház. Szállodai terasz. - 1913.**

Építtette Velics Antal (1855-1915) orientalista 1908-ban panzió céljára. A szálló nevét fiáról, Lajosról kapta. A panzió-rendszerű emeletes épület zöldre festett, deszkából készített körerkélyeivel harmonikusan illeszkedett az akkor divatos nyaralóépületek sorába. Az erkélyt 1956 őszén bontották le, az épületet megnagyobbították és ma a GE-Hungary Tungsram üdülője, oktatási központja.

Bélatelep - vendéglő - étterem - szálloda

LAJOSLAK
szálloda Fonyódon.
BÉRLŐ : STRAUB GYULA.

Egész éven át nyitva. 35 kiadó szoba verandával. — Magyar konyha. — Étkezés pensio és à la carte. — A szálloda erdő közepén fekszik. — Közvetlen a Balaton partján.

Lajos-lak szálloda. - 1913

A Lajos-lak 30 szobával, teljes felszereléssel, fürdővel állt a vendégek szolgálatára – ahogy a korabeli hirdetésből kiderül. Az eredeti épület Kreisz János lengyeltóti, az ebédő Herberth József fonyódi építész munkája.

Fonyód-fürdő. Lajos-lak. - 1933.

1903-ban írta a Somogyi Újság: „Egyik legszebb gyöngye a Balaton mellékének Fonyód. A nagyközönség már is felkarolta e gyönyörű szép, lombos, kies helyet és a lefolyt évek bizonyítják, hogy az érdeklődés mindig fokozódik. Hogy minő lendületet ad e fürdőhely a Balaton mellékének, de meg az egész vidéknek, azt bizonyítani nem is kell. Hogy e kies hely azzá nője ki magát, mivé egy világ fürdőnek növekedni kell, mindent elkövet Fonyód birtokosa vásoneői gróf Zichy Béla. ki semminemű áldozatot nem kímélve fáradozik az ott létesült gyönyörű Béla-telep szépítésén, fejlesztésén.”

Sirály vendéglő. Fonyód-fürdő. - 1910.

A bélatelepi villák közelében nagy szükség volt egy szállodára, erről tudósít egy 1898-as hír is: „Fonyódon is minden szállás el van foglalva még a faluban is. Az új fogadó kiépítése most már egészen biztos. Az építkezés a hegy egyik legszebb nyugoti pontján lesz gyönyörű kilátással; Fittler Camil a b.-pesti iparmúzeum igazgatója maga csinálja a tervet, mely impozáns lesz. Negyven szobát, nagy ét- és táncstermet terveznek az épületben villanyvilágítással; s utóbb lifttel; s minden vonat megállapodik itt is pár pillanatra.”

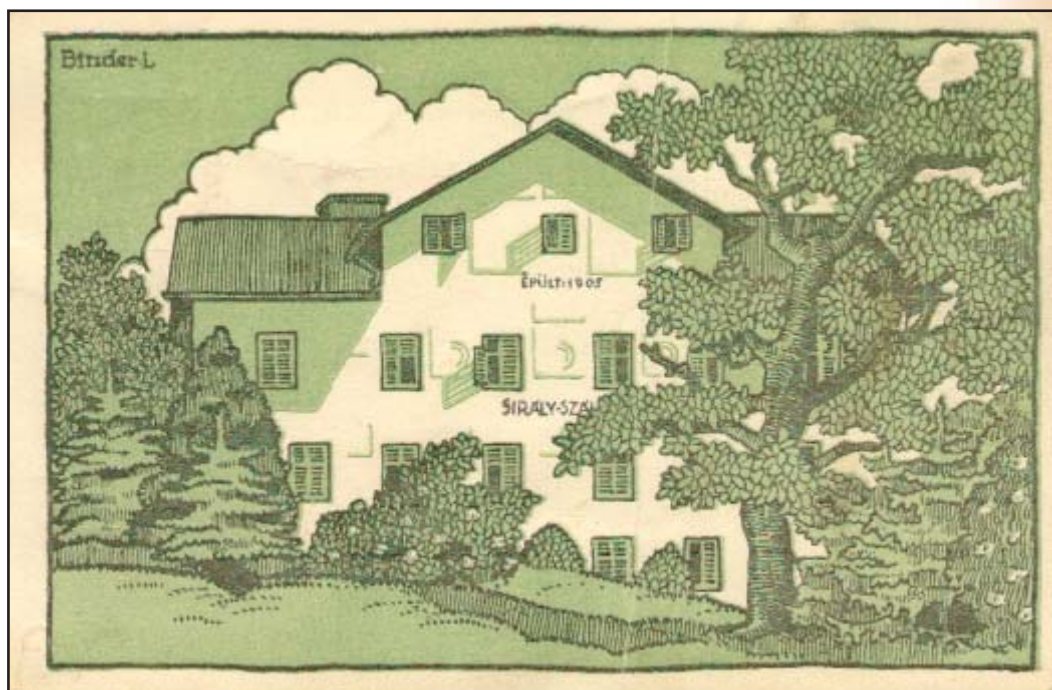

Sirály szálló. Bélatelep. - 1927.

A Sirály 1905-ben épült Fittler Kamil építész tervei alapján. Zichy Béla életében uradalmi kezelésében állt, Schaller Alajos bérelte. „25 szoba, tenispálya, nagy park és gyönyörű kilátás a Balatonra” – állt a vendégcsalogató reklám szövegében. Ezen kívül posta- és táviráda-hivatallal is büszkélkedhettek, valamint a bélatelepi strandon saját fürdőkabinokkal. A Vasúti Szálloda mellett a Sirály is helyet adott a korabeli Anna-báloknak.

Bélatelep - vendéglő - étterem - szálloda

Sirály szálló. - 1930.

Szaplonczay Manó 1907-ben így írt a Sirályról: „a Béla-telepi villák mellett épült, a hegy nyugati lejtőjén, százados fák között, van benne 25 fényesen berendezett szoba. A szálloda mellett emelkedik egy igen szép restauráció nagy termekkel és körül fedett terasszal. A Sirálynak minden szobájából és a restauráció minden helyiségéből páratlan kilátás nyílik az alsó Balatonra.”

Fonyód-fürdő. Sirály szálloda.

A terület tulajdonosa segítette a sirály létrejöttét: „forgalom ma már oly élénk, hogy a telep nyugati oldalán jövőre 20-25 szobás, elegáns szállodát építhetnek. A tulajdonos gróf Zichy Béla e célra 2 ingyen telket és 40,000 K. készpénzt adott. A hiányzó összeget részvények kibocsátásával teremtik elő.”

Fonyód-fürdő. Sirály szálló.

Fonyód-fürdő. Sirály szálló.

Ugyanakkor a gróf intézője ilyen tartalmú levelet írt: „A fonyódi vendéglő ügyét jelen stádiumában előterjesztettem Ömltóságának és azokat a feltételeket, és amelyeket kilátásba helyeztem, jóváhagyta, vagyis fenntartja már tett írásbeli ajánlatát, amely szerint készpénzben 30.000 azaz harmincezer koronával és téglában 10.000 azaz tízezer Koronával járul a hotelhez...”

Fonyód-Bélatelep

Sirály-szálló

Fonyód-Bélatelep. Sirály szálló.

A megnyitás után nem sokkal jelent meg a következő híradás: „A fonyódi fürdőn üdülő közönség egy tekintélyes része halász estélyt rendezett az újonnan épített »Sirály« szállóban. Maga a hely, a berendezés, a gyönyörű kilátás, a vendéglős Saller Alajos előzőkenysége, jó ételei és italai már előre biztosították a nagy sikert, ami be is következett...”

Bélatelep - vendéglő - étterem - szálloda

FONYÓD BÉLA TELEPEN

A külön épületben elhelyezett étterem és annak terraszán, mely a somogyi part legszebb pontján fekszik: tiszta, jó és pontos kiszolgálásról gondoskodva van.

Jól felszerelt fürdőkabin mérsékelt díjazásért áll a közönség rendelkezésére, ugyancsak: teniszpálya. Villanyvilágítás és vízvezeték is. Bővebb felvilágosítással szolgál a **SIRÁLY-SZÁLLODA** kezelője, Fonyód, Bélatelep

a kies fekvésű fonyódi domb nyugati oldalán, szélmentes helyen, gyönyörű kilátással Keszthely felé gróf Zichy Béla tulajdonát képező:

SIRÁLY-

szállodában van 18 teljes kényelemmel berendezett egy- és kétágyas szoba, melyek úgy a fő-, mint az elő- és utó-fürdőidényben mérsékelt díjazásért adhatók ki. A mérsékelt szoba-árakból hosszabb használatnál megfelelő kedvezmény adatik. Posta és távírda a szálloda épületében van elhelyezve; a déli vasút Bélatelep megállóhelye 3 percre van a szállodától, Fonyód állomás pedig, melybe nemcsak a déli vasút összes vonatai, hanem a kavaszár-fonyódi helyi érdekű vasút vonatai is befutnak, valamint a balatoni gőzhajókikötő a szállodától jókarban tartott árnyas kocsik és gyalogúton két és fél kilométerre fekszik, hova bérkocsik is közlekednek.

Hotel Sirály szálló. Fonyód-Bélatelep.

„...Ugyanis több mint 150 fürdőző vendég vett részt a halász estélyen, kik legjobb kedv és hangulatban nem a késő éjjeli, hanem a kora hajnali órákig mulattak a résztvevőkre nézve bizonyára kedves emlékeket nyújtó estélyen. A kitűnő halvacsora, a jó tüzes italok úgy felvillanyozták a résztvevőket, hogy dacára a tropikus hőségnek, még táncra is keltek.”

SIRÁLY SZÁLLODA

SCHALLER ALAJOS

FONYÓD (BÉLA-TELEP.)

25 SZOBA, TENNIS-PÁLYA, KISV. PARK.
GYÖNYÖRŰ KILÁTÁS A BALATONRA. "

JÓ ÉTELEK ÉS ITALOKI
PONTOS KISZOLGÁLÁSI

POSTA ÉS TÁVIRDA-RENDELÉS A SZÁLLODÁBAN.
VASÚTI MEGÁLLÓHELY, 400 M. BÉLA-TELEP 10 PERCE
TÁVOLSÁGBAN A SZÁLLODÁTÓL. A SZÁLLODÁBAN SAJÁT
KÖZÖNSÉGTARTÓ VÁROSKA.

Fonyód-fürdő. - 1906 körül.

A Kossuth, korábban Velics erdőn áthaladó út a század elején, a mostani Általános Iskola felől jövet, háttérben a Vaszary és Szaplonczay villák. Basch Fülöp 1894-es parcellázása folytán került ez a terület Velics Antal tulajdonába, aki 1897-ben alakította ki a ma is meglévő utcahálózatot, az általános iskola és a templom utcáját, valamint a Fő utcához csatlakozó szép, erdős ligetet sétányokkal. A fonyódi öregek közt még néhány évtizeddel ezelőtt is szájról-szájra járt az a legenda, hogy menekülése közben Kossuth Lajos egy ízben Fonyódon járt, s egy fiatal fonyódi halász, Keresztes Mihály éjjel menekítette át csónakjával a Balatonon Somogyból Zalába. Ennek a hagyományának ugyan történeti alapja nincsen, de azonosítható az eset a környék legendás híru szabadságharcosával, Noszlopy Gáspárral, aki több ízben járt Fonyódon. Testvérbátyja, Antal naplójában arról tesz említést, hogy szerinte a fonyódi hegy tetején egy „bevehetetlen várat lehetne építeni.” A település vezetői a szabadságharc 100 éves évfordulóján, 1948-ban nevezték el Kossuth-erdőnek.

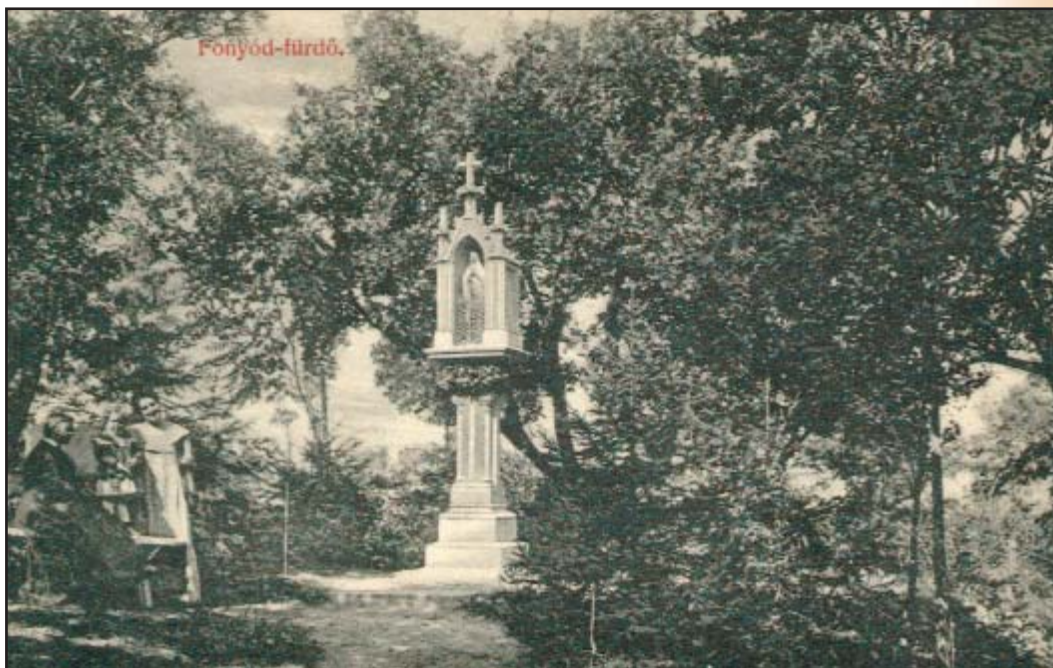

Bélatelep. Szerpentin út - 1928.

Egy 1899-es hír azt tudatja velünk, hogy „Ha az utas a Déli Vasút fonyódi állomásán kiszáll, rendkívül kedves és jó úton haladhat fel a hegytetőre, mindenütt az erdő hűvöseiben. Ez pedig nagy szó: mert tudnivaló, mennyire hátra vagyunk még mi magyarok abban, hogy utainkat árnyas fák szegjék be s mintegy csábítólag hívogatják a turistát tovább még tovább. Itt igazán vannak ilyen csábító, csalogató, hívogató utak.”

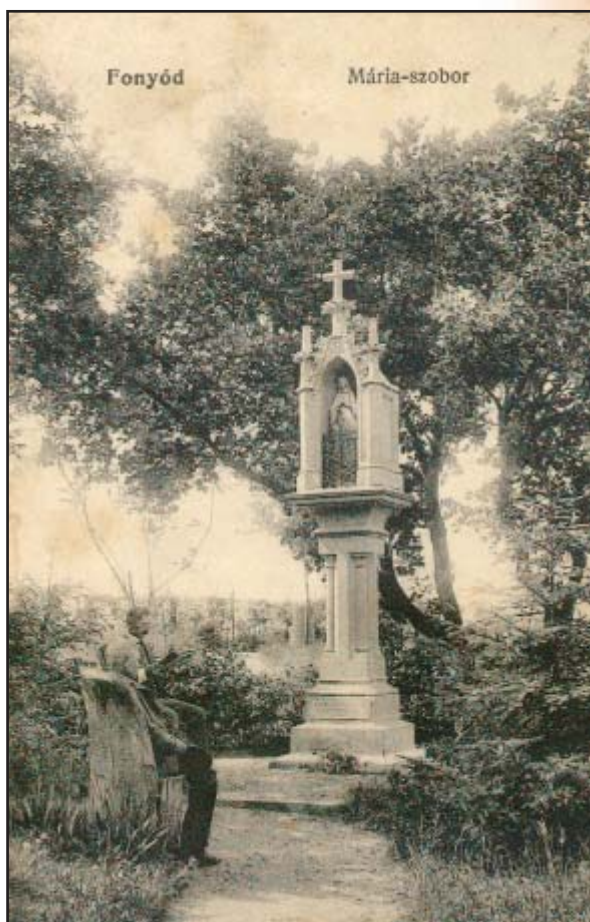

Parkok-terek

Fonyód-fürdő. – 1907.

A Mária-szobrot Vaszary Ilona, az átellenben lévő Vaszary-villa tulajdonosának lánya és unokatestvérei állíttatták nagybátyjuk, Vaszary Kolos (1832-1915) hercegprímás, esztergomi érsek erkölcsi és anyagi támogatásával. A szobor talapzatának felirata: „Istennek Szent Anyja/ könyörögj érettünk. 1900.”

Fonyód. Mária-szobor. - 1911.

A bíboros egyébként többször vendégeskedett rokonainál a fonyódi villában, bár balatoni rezidenciája Füreden volt, ahol életének utolsó napjait is töltötte. Halálát megelőzően a Somogy című vármegyei lap rendszeresen beszámolt füredi tevékenységéről.

Fonyód-fürdő

Dr. Szaplonczay emlék

Fonyód-fürdő. Dr. Szaplonczay emlék. - 1939.

A ma is álló Szaplonczay emlékművet 1934. augusztus 15-én avatták fel BÉlatelep létesülésének 40. évfordulóján. A meghívó szövege így szólt: „A fonyódi BÉlatelep ez évben tölti be alapításának 40-ik évfordulóját. A Balaton-partnak ezt a kincsét néhai dr. Szaplonczay Manó Somogy vármegyének tiszti-főorvosa tárta fel s a fonyódi hegyen Kupa vezér egykori várának erdős lejtőjén megalapította Magyarország egyik legszebb fekvésű, minden kultúrigényt kielégítő üdülőkörét...” A megható emlékező beszédet az alapító Szaplonczay Manóról dr. Gerlóczy Zsigmond egyetemi tanár, bÉlatelepi villatulajdonos mondta. „Ti gyönyörűséges asszonyok, ti szépséges, fiatal leányok, ti jókedvű, pajkos fiúk, akiknek a világ legpompásabb tóvizében gondtalan kacagás és vidám sívalkodás mellett való úszástok, csónakázástok, lubickálástok teremti meg a Balaton igazi eleven életét...”

BÉlatelep. Dr. Szaplonczay emlék. - 1939.

„...és ti mindannyian, akik nap-nap mellett többször is sóhajtván rebegitek, hogy még ilyen kellemes sohase volt a Balatonban a fürdés, mint ma, még ilyen felségesen szép sohase volt a naplenyugta, mint ma, gondolatok mindig arra, amikor BÉlatelepen üdültök, hogy ezt annak a doktor bácsinak köszönhetitek, akinek az emléket nemcsak a Szaplonczay-sétány tartja fenn, hanem az az emlékmű is, amelyet BÉlatelep nyaraló közönsége állított Szaplonczay Manó emlékére, amely részévé válik a mi gyönyörű üdülőkörünknek.” A II. világháborúban az emlékmű domborított arcma eltűnt, így azt pótolni kellett. Az újraavatásra megkésve, 1976. augusztus 20-án került sor, ahol Szaplonczay doktort Frankl József főorvos méltatta.

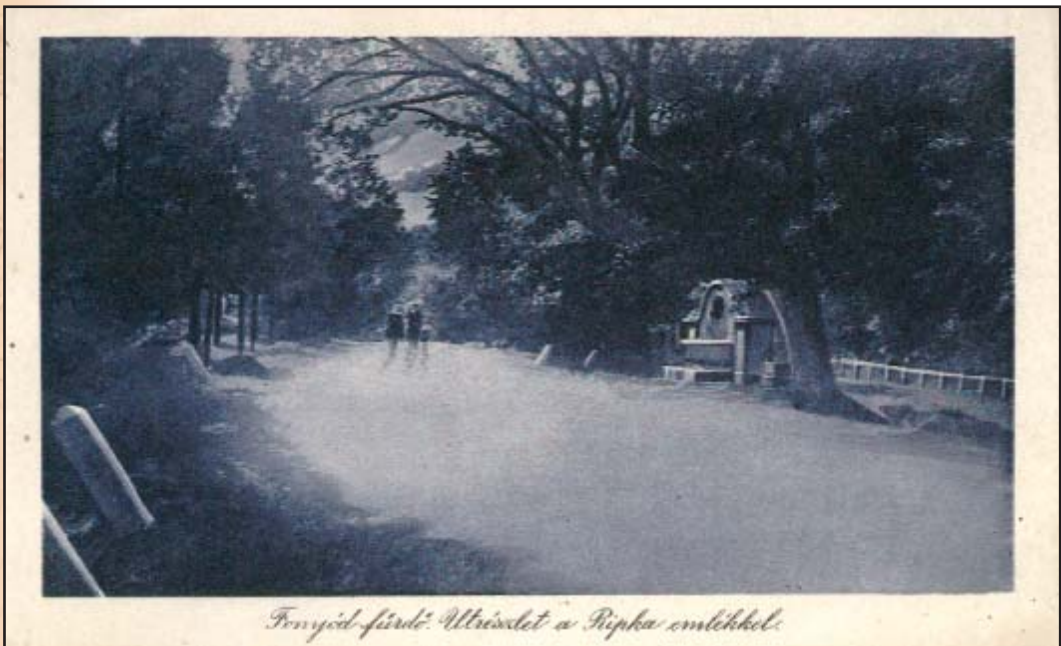
Fonyód-Bélatelep. Márffy tér. - 1941.

A tér névadója Márffy Emil földbirtokos. „A Márffy-térről kiinduló lejárón 5 perc alatt érjük el a fürdőházat, ezt használjuk a lemenetelre. A másik kettő alkalmasabb a felmenetelre és a Sirály szálloda mellett vezet el; ez utakon igen kényelmesen menve a fürdőháztól bármelyik villához 10-15 perc alatt eljuthatunk.” – írta Szaplanczay Manó.

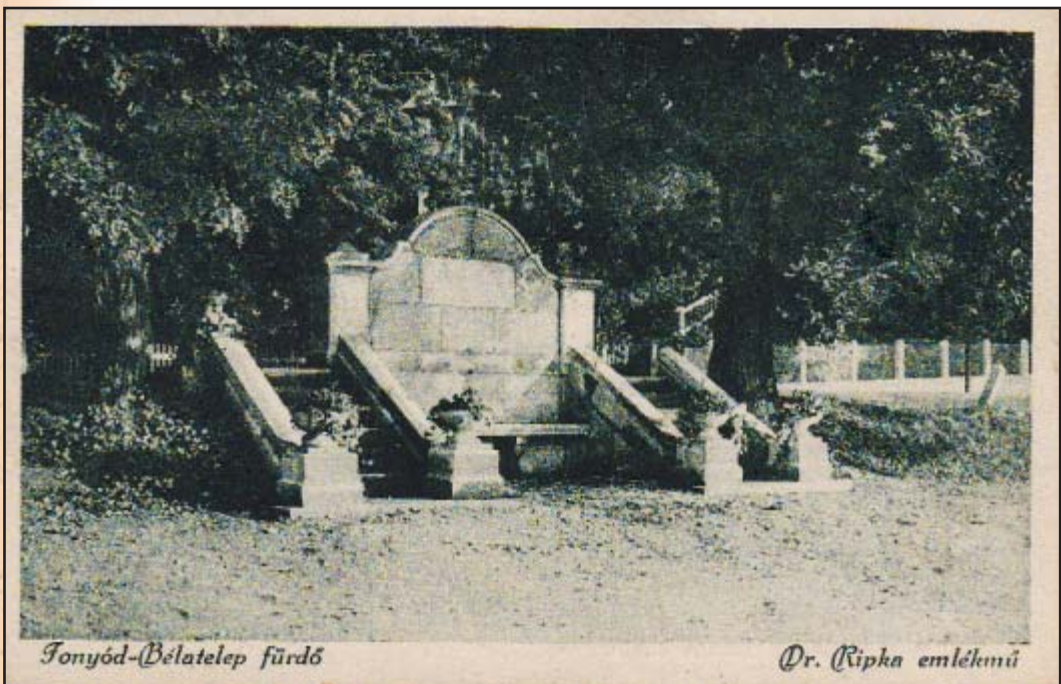
Fonyód-Bélatelep-fürdő. Márffy tér. - 1929.

Fonyód Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2002. februári ülésén – a Fonyód Városvédő és Szépítő Egyesület javaslatára – a teret hivatalosan Márffy térnek nevezte el, a lejárót pedig Ripka Ferenc sétányának. Szaplanczay Manó 1907-ben a következőket írta: „Fonyódot a remek kilátás, a tiszta, pormentes levegő, a nagyszerű erdőterület, a csend és nyugalom, a kitűnő homok, nemcsak a vízparton, hanem még fent a hegyen is az éltető napfény, a bársonyos és lassan mélyedő víztalaj és a pompás hullám teszik egyik legkeresettebb Balaton parti fürdőhellyé.”

Fonyód-fürdőtelep. Útrészlet a Ripka emlékkal.

A Balatoni Kurír 1933-ban így méltatta a bélételepi villatulajdonost: „Fonyód község nagyarányú fejlődése elsősorban Ripka Ferenc Budapest ny. főpolgármesterének hervadhatatlan érdeme, aki mindig nagy szeretettel és fáradhatatlan buzgalommal fáradozott, ha Fonyód község színvonalának emeléséről volt szó.” A mai Márfy téren lévő homokkő kútház, kifolyó medencével a Bartók Béla u. északnyugati oldalán a Törley-villával szemben van. Kétoldali lépcsőlejárattal műkö virágtartó edényekkel díszített, ahol korábban közkút volt, ahonnan vékony sugárban állandóan folyt a víz.

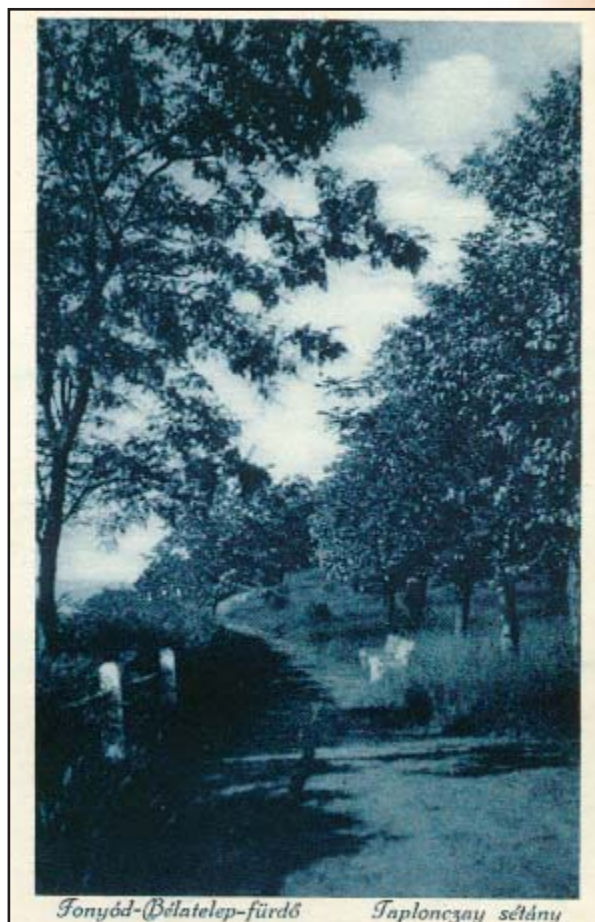
Fonyód-Bélatelep fürdő. Dr. Ripka emlékmű. - 1928.

Ripka Ferenc 1944-ben bekövetkezett sajnálatos halála után a Bélatelepi Fürdőegyesület vezetősége úgy döntött, hogy a nép által már úgy is Ripka-kútnak nevezett építményen emléktáblát helyez el a majd' 30 éven keresztül elnöklő volt főpolgármester tiszteletére. A tábla egy neves szobrászművész által el is készült, azonban a háború forrása megakadályozta annak felavatását, azzal együtt, hogy a táblának már akkor nyoma veszett. A volt főpolgármester születésének 130. évfordulóján, 2001. szeptember 1-én a Fonyód Városvédő és Szépítő Egyesület avatott emléktáblát a Ripka-kúton a volt főpolgármester leszármazottainak jelenlétében.

Felső-sétány. - 1922.

Szaplonczay Manó így írt 1896-ban megjelent könyvében: „A társaság egy igen jó lejáró utat csináltatott a hegyről és ez évben fog elkészülni egy másik lejáró is. A meredekebb részekben egy 1 kilométer hosszú drótkerítést húzatott, a kocs- és séta-utakat rendezte. A villák előtt elterülő erdő parkírozva lett, a villák háta mögötti erdőben sétautak lettek vágva.” A Somogy 1894. februárjában ezt írta Fonyódról: „Fonyód nagy előnyei: a hegységtől elragadó kilátást, a Balaton hatását, az árnyat nyújtó erdőségeket tekintve, – B.Fürdet kivéve – egyetlen fürdőhely sem nyújt a Balatonparton, – mert hasonló tölgy és fenyves erdei, tehát kellő árnyéka egynek sincs.”

Fonyód-Bélatelep fürdő.
Szaplonczay sétány. - 1927.

A sétányt Szaplonczay Manóról, Bélatelep alapítójáról nevezték el. Erről a helyről páratlan panorama látható a túloldali hegyekre és a Balatonra. A villasor előtti sávban történt parkírozást a villák építésére létrejött társaság finanszírozta. A sétány arculatát egy Párizsban tanult kertész, a Csehországból Magyarországra települt Schillhán János tervezte és készítette. A sétány a fonyódi magaspart szélén található, amelynek veszélyeiről Vályi András, *Magyar Országának Leírása* című munkájában így emlékezik meg 1796-ban: „... egy felől olly meredek, hogy félelmet, sőt irtózást indít a lenézőben.”

Héthársfa. - 1926.

A bélatelepi Szaplanczay sétányon ültették a fát, amelynek gyökeréből hét hársfa nőtt ki, azonban ma már csak öt áll belőlük. Ez a terület ma a gróf Zichy Béla tér nevet viseli.

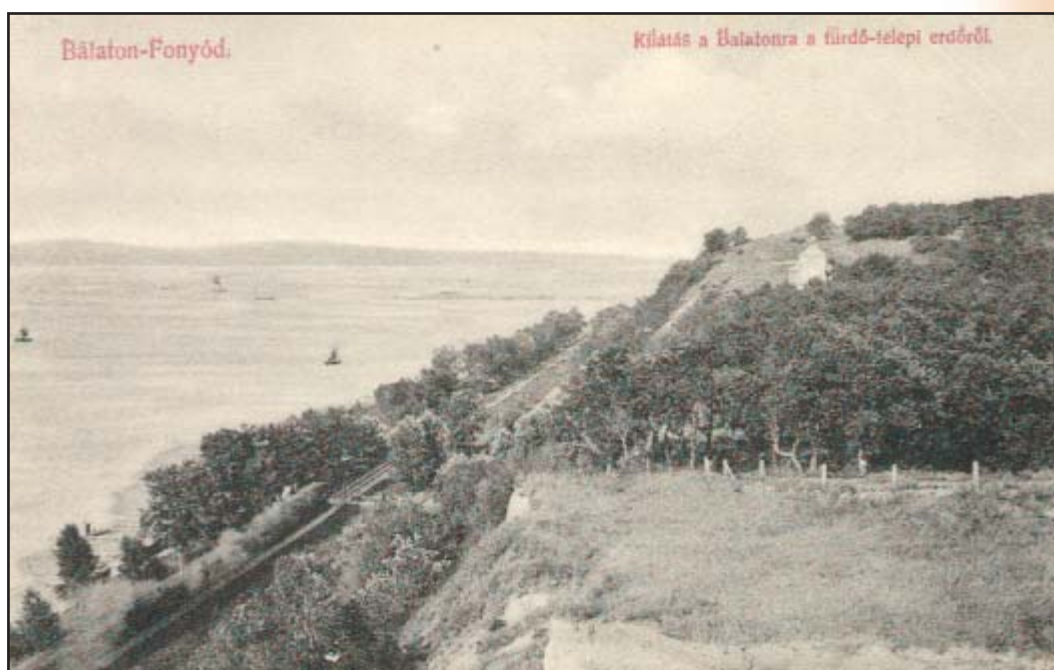
Lejárat a „Béla-telep”-ről. - 1903.

Sziklay János 1890-es balatoni könyvében ezt írta: „... Fonyód, melynek, mint az egész somogyi partnak, kitűnő fürdőtalaja, ezenkívül még pompás nagy erdeje és nagyszerű kilátása van. Olyan pont, mely egyenesen felhívja azok figyelmét, a kik kellemes pihenőhelyet akarnak teremteni. Eddig azonban itt semmi sem történt.”

Fonyód-fürdő, - 1906.

A Szarvas-szálló épülete látszik a Szent László utca felől fényképezve, háttérben a Sipos-hegy és a Balaton. Jóval a fürdőtelep kiépülése előtt, 1888-ban a következő sorok jelentek meg előhírnökként a Somogyban: „Fonyód megtekintése a Balatonban való fürdésre is kellemes, üdítő hely; alig lehet a Balatonnak bármely pontján az a megkapó panoráma, melyet fürdés után pihenni vágyó szem, a hűvös lombok közül oly gyönyörrel szemlélhet.”

Balaton-Fonyód. Kilátás a Balatonra a fürdő-telepi erdőről. - 1906.

Cholnoky Jenő szerint „Maga a Fonyódi-hegy valóságos kis múzeuma a Balaton történetének s minden tekintetben megérdemli a részletes megtekintést. Egyúttal a Balaton környékének egyik leggyönyörűbb üdülőhelye s talán innen a legszebb a Tapolcai-medence vulkán-csoportjának képe. Ilyen tájképet nemigen látni többet Európában!”

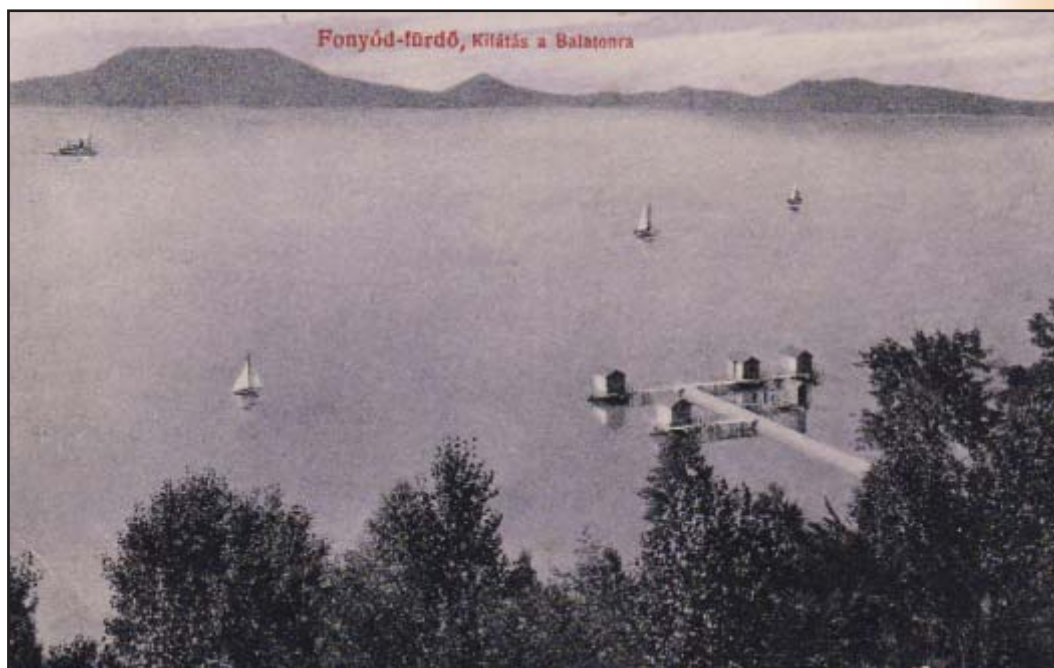
Fonyód. Kilátás a várhegyről a Badacsonyra. -1907.

Molnár C. Pál festőművész visszaemlékezése szerint a fonyódi nyaralása idején „Szinyei a Balatontól nem volt kimondottan elragadtatva, pedig szép Szinyei-képek készültek róla. »Tehetségtelen víznek« nevezte tréfásan. Ami a Badacsonyt (a hegyet) illeti, azt meg egyenesen gyűlölte. Már csak azért is, mert mikor Pesten Fonyódra készülődött, a pestiek folyton csak a Badacsony szépségét hangoztatták előtte, és kíváncsiságát valósággal felcsigázták. Felbőszült, mikor azt a valóságban meglátta. Formátlan koporsónak találta, mely kellemetlenül pöffeszkedik a túloldalon és behemód nagy tömegével aránytalankodik a zalai part egyébként kellemes vonulatú összhangján. El is nevezte »nagy dögnek«, ami a formájában rejlő asszociáció folytán, úgy lehet, találó is...”

Kilátás a fonyódi hegyről a kikötőre. -1909.

Eötvös Károly híres Balatoni utazásában így ír: „Kúpok fénylő orommal, szőlőhegyek zölden ragyogva, erdők fekete foltjai, zöld mezők, arany vetések, száz falu, ezer hegyi hajlék, csárdák, malmok, utszéli sorfák, patakok, csatornák, magas bérczek, fehér házak, korhadt és mégis fényes várromok, Szentgyörgynek és Badacsonynak komoly fensége s az a Balaton, mintha rám nevetne s az a nádas, mintha nekem sügnabúgna s a látásnak messze határán égnek, földnek, Bakonynak, Tiharnak, tengervíznek édes ölelkezése, bizalmas összehajlása...”

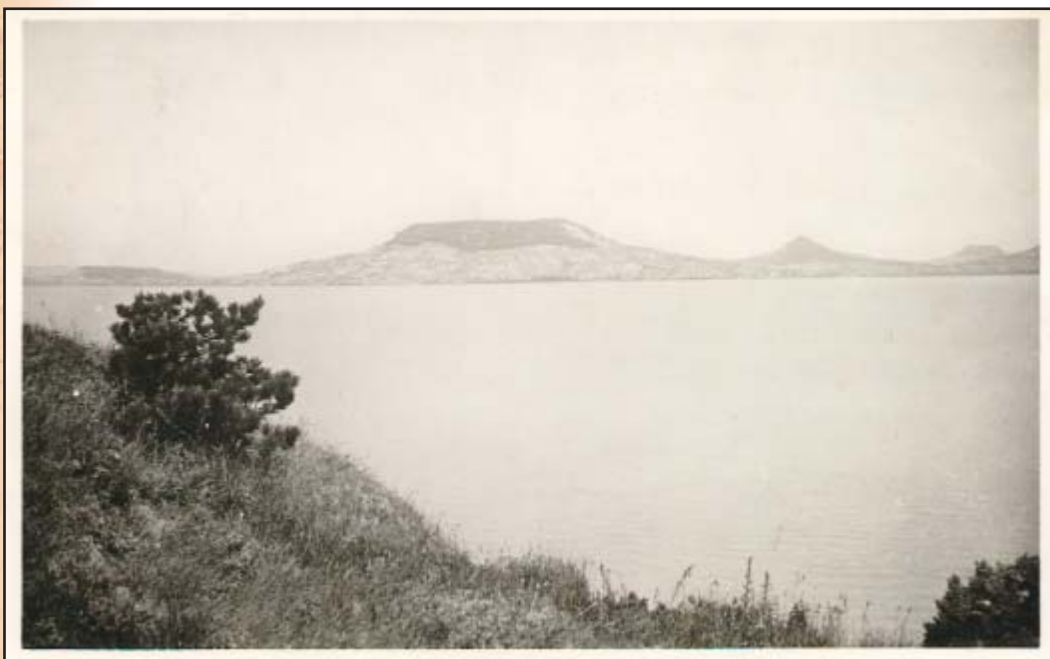
Fonyód-fürdő. Kilátás a Balatonra.

„... s mindez egymást kerülve, változtatva, kergetve, egymással összejátszva s a hátam mögött nyugvó nap arany sugarával ragyogón fölékesítve: im ez a kép rohanta meg lelkemet. A jelennek minden élettünete, sok százados multnak minden árnya, természetnek ősalkotásai, emberkéznek apró szép dolgai együtt egymás mellett. Van-e még ily ragyogó foltja több a kerek világnak? Nincs! Én tudom, hogy nincs.”

Fonyód-fürdő. Tájrészlet.

„Fonyódon oly nagy változás történt a télben, amit elképzelni is elég. Nem csak újabb villák épülnek, hanem a »villa telep«-en, az összes birtokosok a legnagyobb mérvű parkírozást eszközöltették. Eltűnt a vadregényes hegyhát; és helyet adott egy igazi paradicsomi kertnek, melyet Schilhán József kaposvári műkertész a legnagyobb gonddal és gyönyörű szakértelmével teremtett meg pár hét alatt.... megtörténik minden, ami csak kell »kedves Fonyód«-unk széppé, kényelmessé és jóvá tételére; szóval már oly nagy a változás, hogy alig ismerünk majd rá a nyári vizionlátáskor.” – szövege a várakozó cikk 1899 februárjában.

Fonyód-fürdő. Kilátás a Badacsonyra. - 1943.

„...láttam a Niagarát, a Yellowstone park gejzírjeit, a kaliforniai óriásfákat, ott voltam az északi sarkvidéken a Spitzbergák fenséges világában, Norvégia, Svédország, Finnország szomorúan gyönyörű tájai közt, de soha, sehol ahhoz hasonló, lélekébékítő bájos képet nem láttam, mint a kilátást a balatoni hegyekről. Ebben a látványban nincs lenyűgöző, nincsen nyomasztóan nagyszerű, csak valami mondhatatlanul szép, szívet-lelket gyönyörködtető, jólesően otthonos.”

Fonyód látképe a Várhegyről nézve

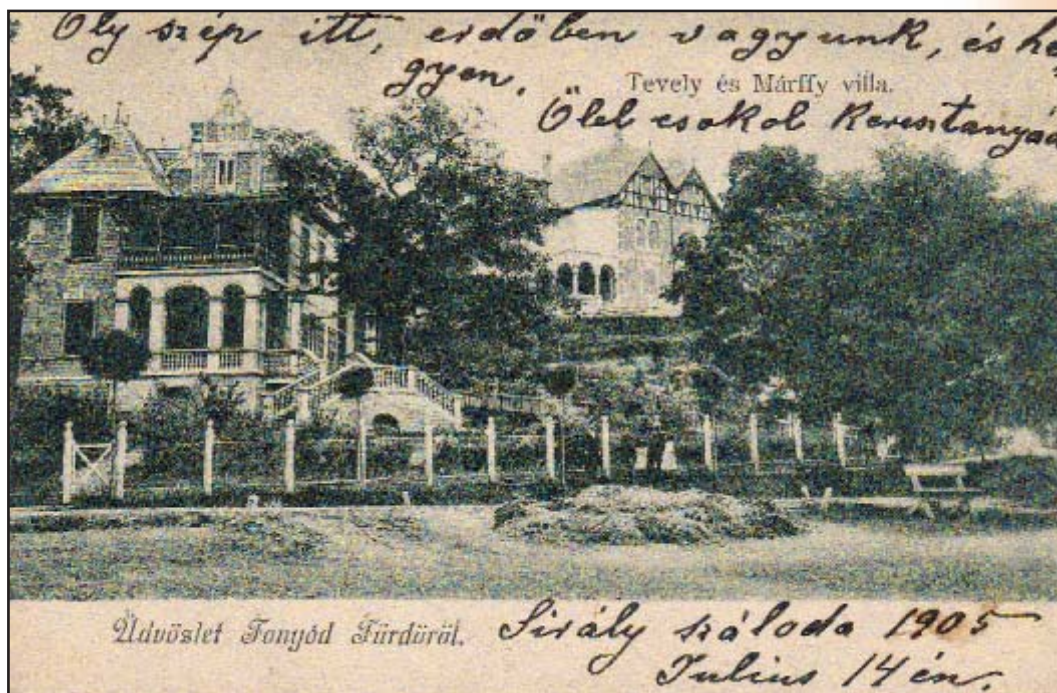
Fonyód-fürdő. Fonyód látképe a Várhegyről nézve.

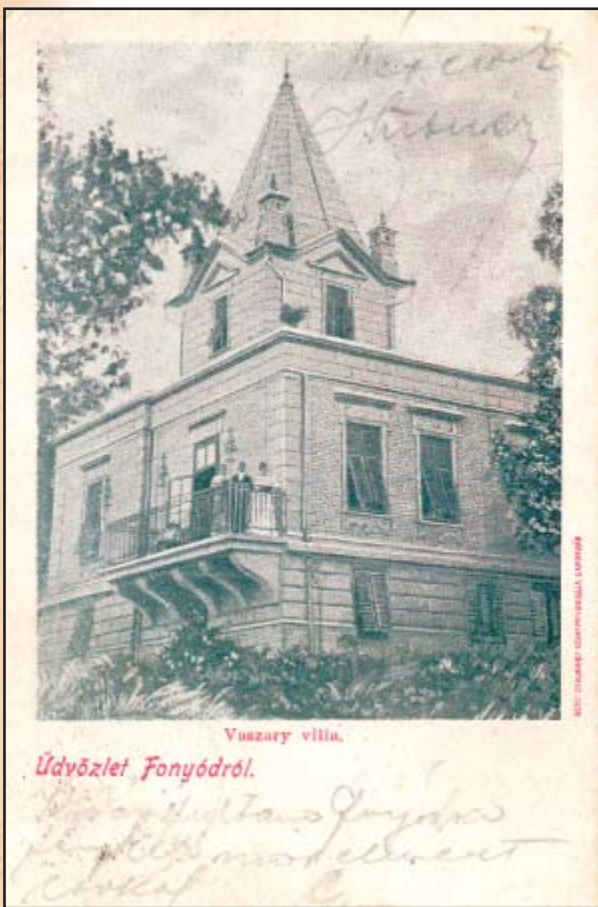
A fonyódi Várhegyről nyíló látkép sokakat megigézett már, köztük Cholnoky Jenő földrajz professzort is, aki a következőt írta, amikor Fonyódon járt: „A fonyódi hegyen állunk és némán, szótlanul gyönyörködünk a Balaton partján emelkedő elbűvölő, csodás szépségű hegyvonulatban. Jártam Kínában, Japánban, Mandzsúriában, Mongolországban, jártam Hátsó-India paradicsomi szép tájai között, láttam Ceylon felülmúlhatatlan növényzeti pompáját, bejártam Itáliát, az Alpokat...”

Az 1890-es évek elején a Balaton-kultusznak tetterős, lelkes zászlóvivői voltak minden part menti településen. Fonyód fürdőteleppé fejlesztésének első apostola Szaplonczay Manó volt. Mint orvos 1891-ben került Kaposvárra, megyei tisztii főorvosnak. Nagy természetbarát és lelkes Balaton-imádó volt. Hivatalos útjain is sokat barangolt a Balaton vidékén, és jó kapcsolatot tartott a lengyeltóti vadászó-kiránduló értelmiséggel, nem egyszer kirándult Fonyódra halpaprikásra. Így merült fel benne a gondolat, hogy a fonyódi felséges kilátást nyújtó, friss levegőjű erdős hegyen nyaralótelep létesüljön. Miután tervének sikerült megnyerni néhány kaposvári ismerősét, 1893-ban érintkezésbe lépett a Várhegy többnyire Párizsban tartózkodó birtokosával, gróf Zichy Bélával, aki hajlandó volt az erdőt felparcellázni.

A Somogy c. lap 1893. novemberében már beszámolt a kezdeményezésről elég hosszan, ebből csak egy rövid részlet: „Fonyódot az Isten is fürdőnek teremtette, nem csak fürdője, regényes vidéke s classzikus hegysoportra igéző kilátással, de főleg azért is, hogy a mit a Balatonpart vidékeken csak Füreden találhatsz – árnyat, itt meg van. Ott van a hegyi erdőség, s ott van a Balatonpart nagy fenyvese minőt sehol sem találsz.”

Így került sor a bélatelepi nívós és nagyszabású villasor kialakítására, amely tehát Szaplonczay Manó érdeme, fáradozásának gyümölcse. E villatelep élete végéig szívéhez nőtt büszkesége volt olyanira, hogy 1916-ban bekövetkezett halála után – kívánságára – a várhegyi erdőben temették el, egy Zichy Béla adományozta területen. Szaplonczay betegen így búcsúzott szeretett településétől: „Isten hozzád szép Fonyód!”

Üdvözlét Fonyódról. Vaszary villa. -1903.

A villát dr. Vaszary János kaposvári ügyvéd és uradalmi jogtanácsos építtette 1894-ben emeletes, tetőtér beépítéses, fűrészfogas bástyaszerű toronnyal. Ma a Zeneiskola épülete a Bartók B. u. 22. sz. alatt, részben felújítva és átépítve. Ahogy a korabeli újságban olvashatjuk, 1902-ben: „A második domb után következik a szép villák. Elsőnek kaczer piros redőnyeivel János úr villája; bájos, összhangzó úgy belül, mint kívülről is, körülötte szép öreg tölgyfák, csinos park, sok cyklámon, minden szeretettel ültetve, gondozva. A bútorzata bécsi piros kendőkből, minden darabja kiváló ízléssel megválasztva, és sok virág a szobákban, helyes polczok, mindez úgy illik fehér falához, mahagóni piros ajtajai, ablakaihoz, olyan jóízű magyaros, aranyos.”

Balaton-Fonyód fürdő. Béla-telepi villasor részlet. Vaszary villa.

A két kép a mai Edison utca felől mutatja a villasor egy-egy épületét. - 1906.

A villát 1902-ben Ilona lánya, nemestóti Szabó Béla huszártábornok (1874-1952) felesége örökölte és egészen a '30-as évekig birtokolta. Lányuk, Ilona férjhez ment Tartsay Vilmoshoz, akit a nyilasok végeztek ki 1944-ben, mivel részt vett a kiugrási kísérletben. Fiuk – e könyv fordítója – Vilmos 1927-ben született, és gyermekéveinek sok szép nyarat töltötte Fonyód-Bélatelepen. A villában tartotta 1902-ben Hollósy Simon festőművész fonyódi művészeti iskoláját és Damkó József szobrászművész is a villában dolgozott 1902. december és 1903. január között, ahogy a Somogy írja 1903. január végén: „Az itteni dr. Szabó féle villában, hol a nyáron Hollósy festőtelepe volt, most Damkó J. szobrász dolgozik már két hó óta, szebbnél szebb munkákat készít.”

Millenium nyaraló. - 1922.

Szigethy villa. (Bartók B. u. 26.) épült 1896-ben. Tulajdonosa dr. Szigethy Gyula János, a kaposvári kórház 1870 és 1900 közötti igazgató főorvosa volt. Utcai homlokzatán íves, oszlopos árkáddal. Egy 1902-es újságcikk a következőképpen mutatja be a villát: „Utána II-ik doktorvilla, lapos, olasz tetéjével, tágas verandájával, rendkívül kényelmes szobáival, olyan a külseje, mintha Pompéiból csöppent volna ide. A boldogult jó doktor bácsi szívesen nézte naphosszat a Balatont, Badacsonyt; itt pihent szeretett és szerető családjával, fáradtságos hivatása közben.” A villát fia – kórházigazgatóságban is utódja – Szigethy-Gyula Sándor örökölte tíz testvérevel. Leányági örökösök révén többek között dr. Csejdy Gábor tábornok-orvos és leszármazottai is évről-évre visszatérő fonyódi nyaralók lettek, mind a mai napig. A villában 1954 és 1964 között a járási könyvtár is helyet kapott.

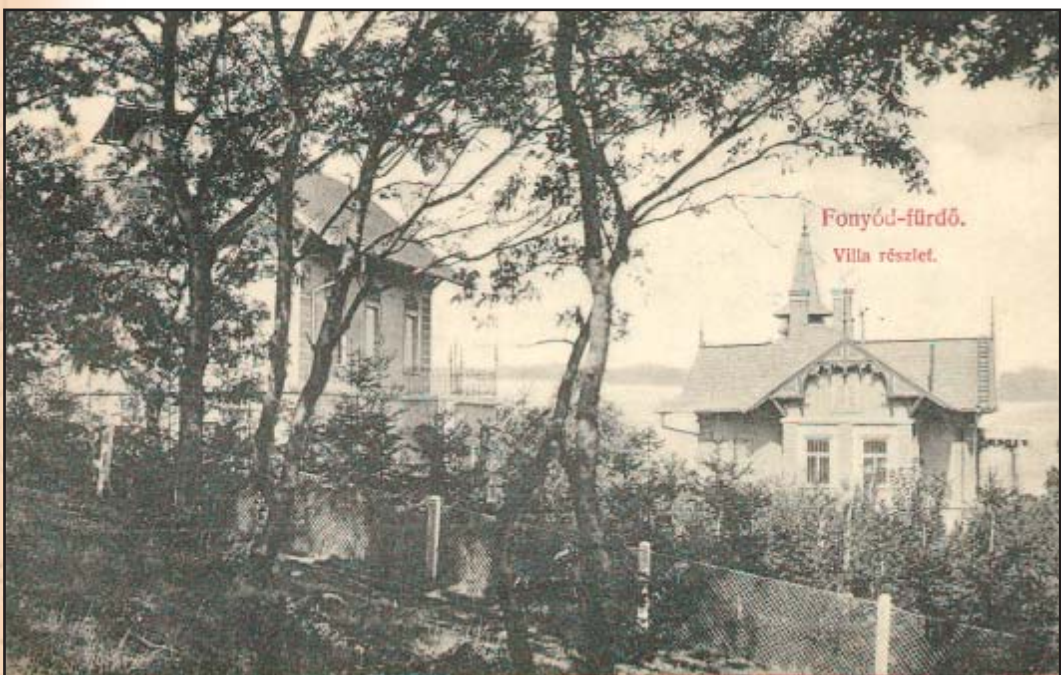
Fonyód. Villák. - 1907.

Vollnhofer villa. (Bartók B. u. 28.) épült az 1900-as évek elején. id. Wolnhofer Ferenc győri vaskereskedő vette meg a villát 1916-ban, majd fia, a Magyar Nemzeti Bank szombathelyi fiókjának igazgatója birtokolta, aki 1873-ban Győrben született. A villát 1940-ben a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővéreknek adta el, akik nyaraltatásra használták.

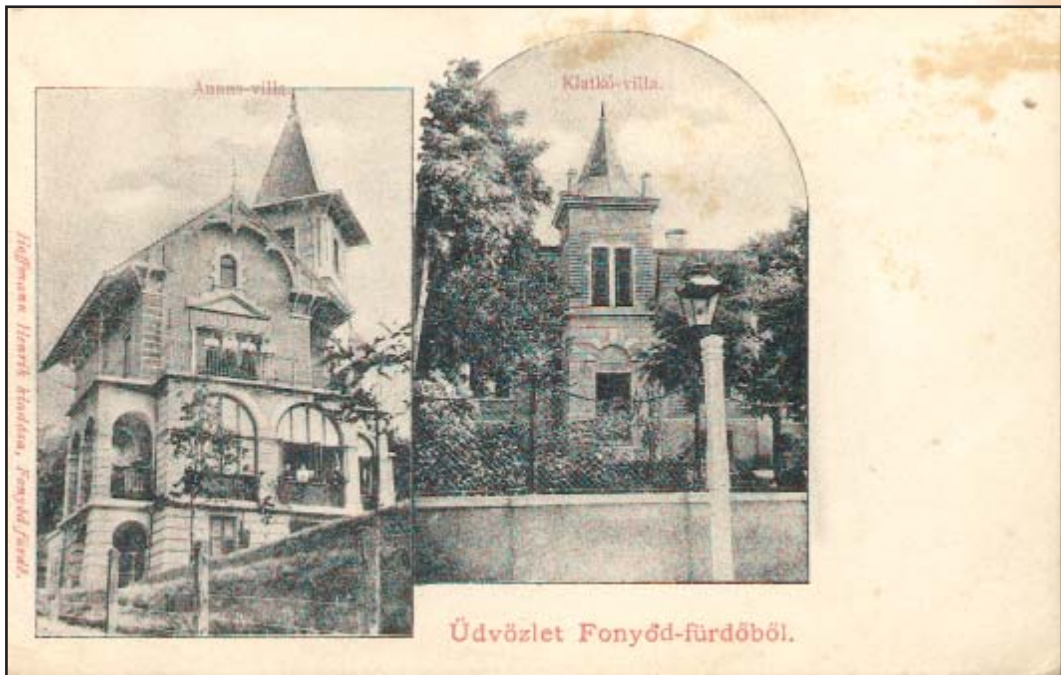
Fonyód. Villatelep. - 1903.

Vollnhofer villa. A Somogyi Újság 1898 januárjában már Fonyódra gondolt...: „Aki egyszer Fonyódot megismerte és élvezte kedves, barátságos partját a fonyódi Balatonnak, vágyik annak szíve oda, nemcsak nyáron, de télen is, mert hát hosszú idő egyik nyártól a másikig Fonyódon nem lenni; az isteni panorámába nem gyönyörködni...”

Fonyód-fürdő. Villa részlet.

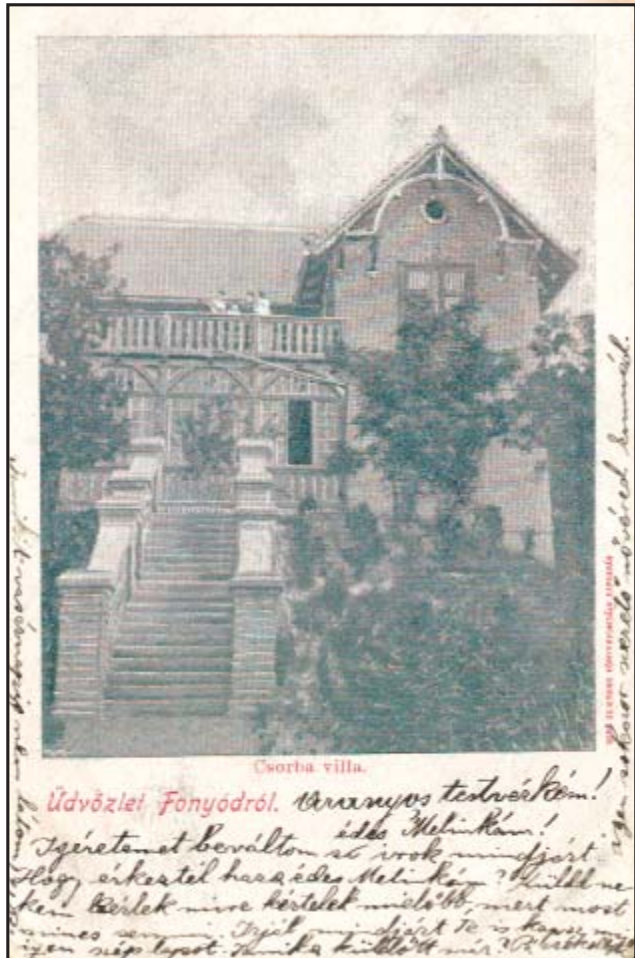
Vollnhofer villa, tőle balra az Annus nyaraló. „Fonyód-fürdőtelepen a vendéglők, villák és más lakások mind el vannak foglalva. Soha ennyi fürdővendég még Fonyódon nem volt mint az idén, pedig ez, a mostani rossz időjárást véve tekintetbe, valóságos csuda számba megy. Ha még azután a helyi lakosság, a járási hatóság is tenne valamit a nagyközönség érdekében, Fonyód pár év alatt hazánk egyik legelső rangú fürdőjévé fejlődne ki.” – írták 1907-ben.

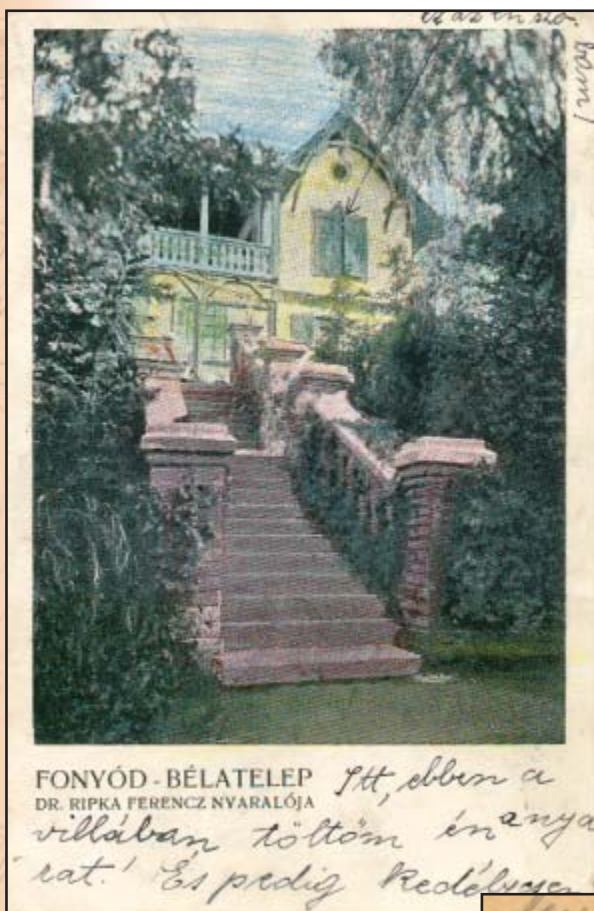
Üdvözet Fonyód-fürdőből. Annus-villa. Klatkó-villa. -

Annus-nyaraló. Bartók Béla u. 30. mai GE Hungary (Tungsram) üdülő centrum. Első tulajdonosa 1894-ben a dombóvári Paál József, az Eszterházy hercegi család jószágigazgatója volt, akit a kereskedők Paál-uraságnak hívtak. Önála vendégeskedett 1902. augusztusában a fonyódi Kápolna szentelésére Bélatelepre látogató gróf Széchenyi Miklós győri püspök. A villa 1912-ben került 24 ezer korona vételár fejében özvegy Schaffer Ignácné Engelsch Anna pécsi lakos, a Nádor Szálló tulajdonosának birtokába, akinek örökösei adták el az Egyesült Izzónak.

Klatkó-villa ma Bartók Béla u. 78., közép-tornyos villa, épült a századfordulón, teljesen átépítették. Volt Középiskolai Kollégium. Hlatkó János a harmadik tulajdonosa volt a teleknek, 1901-ben tízezer koronáért vásárolta meg. Özvegye 1918-ban adta el a villát, majd 1922-ben Krizsanovicsék lettek a tulajdonosok. Özvegy Krizsanovicsné, aki állandóan Fonyódon tartózkodott a húszas években 11 szobás idénypanziót tartott fenn a villában.

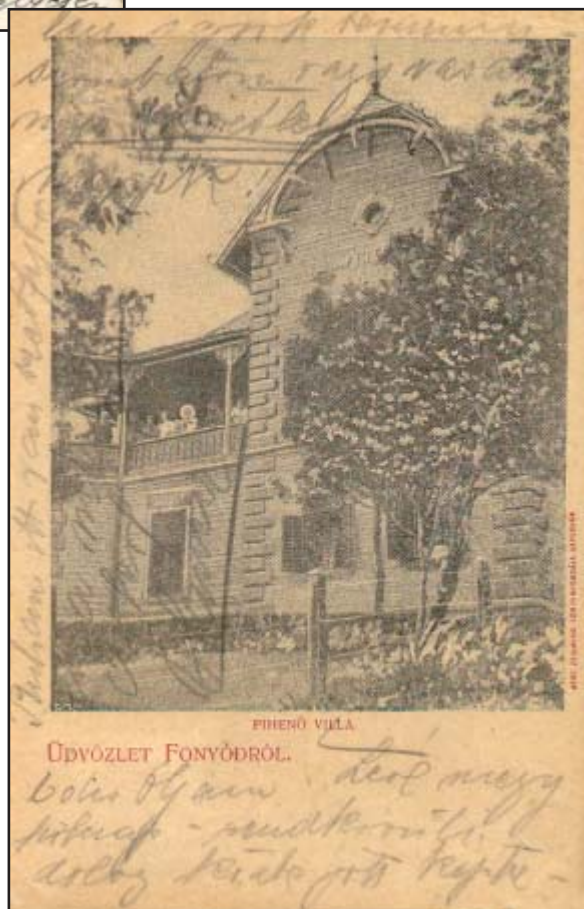

Üdvözet Fonyódról. Csorba villa. - 1903. dr. Csorba Ferenc (1862-1949) jogász, közgazdasági író, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkárának telke és villája több tulajdonos után lett végül 1907-ben Ripka Ferencé. Ma a Bartók Béla u. 32. összeépítve a Bartók B. u. 30. sz. épülettel.

Fonyód-Bélatelep. Dr. Ripka Ferencz nyaralója. - 1912.

Ripka Ferenc (1871-1944) Budapest székesfőváros főpolgármestere 1925 és 1932 között, 1927-től a felsőház tagja. Fonyódon 1907-ben vett villát, Szaplanczay Manó halála (1916) után közel harminc éven keresztül a Bélatelepi Fürdő-egyesület elnöke. Fonyód sokat köszönhet neki, hiszen befolyását, kapcsolatait felhasználva időt és energiát nem sajnálva dolgozott a településért. Bánó Dezső 1930-ban elhangzott rádióelőadásában kitért arra, hogy „a tölgyerdős, szolid villákkal ékes Bélatelepi, ahol különösen Ripka főpolgármester teremtett nagyon kellemes nyári életet és ahol több miniszter is, köztük dr. Vass József gyakran megfordult, nemcsak üdülés, hanem bizalmas megbeszélés, fontos tanácskozás végett is.”

Üdvözet Fonyódról. Pihenő villa. - 1905.

Bartók B. u. 36., épült az 1890-es évek második felében, ma az Országos Villamostávvezeték Rt. nyaralója. ifj. szakácsi Csorba Ede villáját 1898-ban említi egy tudósítás, ezt idézzük fel: „ifj. Csorba Ede kaposvári ügyvéd már a napokban családjával együtt benépesíté újonnan épült díszes szép villáját...” Tőle 1911-ben lánya örökölte, 1922-ben a Budapesten élő dr. Hertelendy Dénes vette meg, majd ő 1939-ben adta el Ádám Jenő (1896-1982) zeneszerző-karnagy-egyetemi tanárnak.

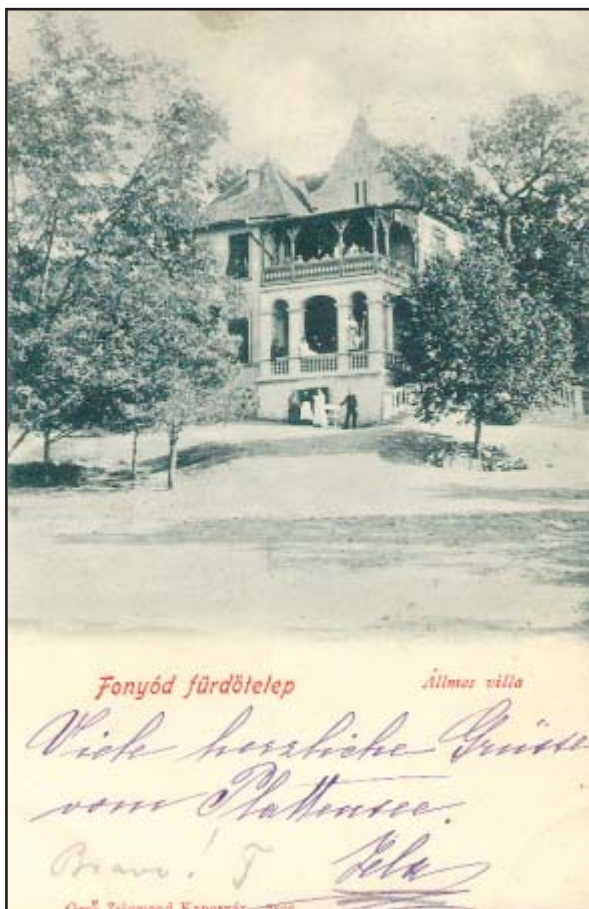

Villák - Bélátelep

Kriegler-villa. - 1917.

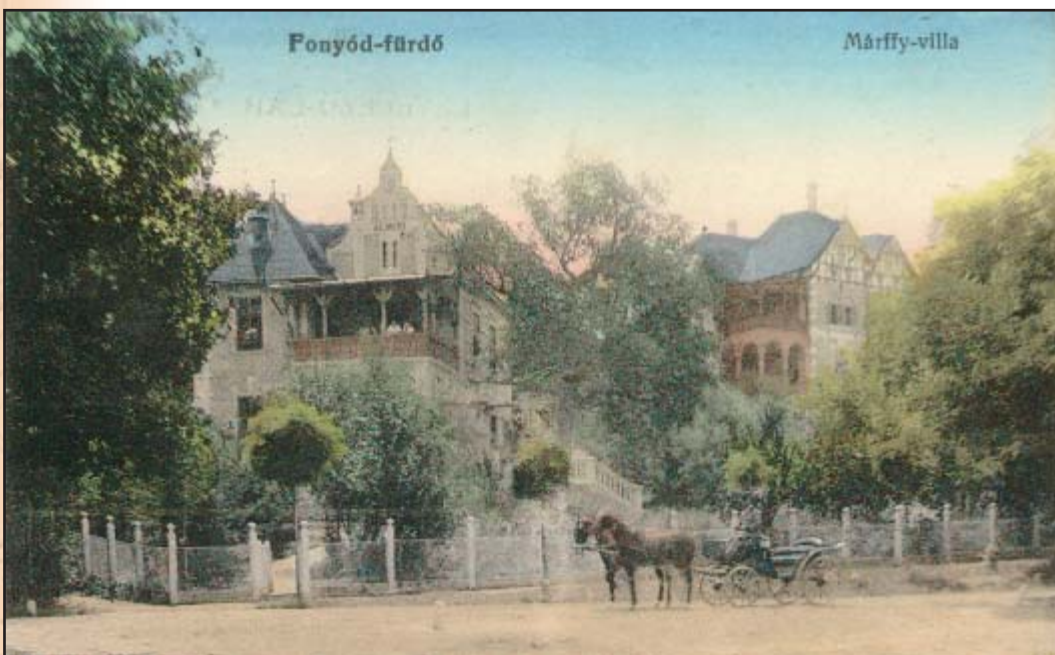
Bartók Béla u. 38. Országos Villamostávvezeték Rt. Üdülője. Eredetileg ifj. Folly József főorvos villája, aki 1910-ben adta el 14 500 koronáért Kriegler Miksa és felesége Nagy Ida budapesti lakosoknak. Kriegler 1923 körül meghalt, felesége dr. Gerlóczy Zsigmond orvosprofesszorhoz ment férjhez. Örökösei 1935-ben a villát a Postás Takarékszövetkezetnek adták el.

Fonyód fürdőtelep. Állmos villa. - 1900.

Fonyód-fürdő. Törley nyaraló. - 1937.
Állmos, később Dr. Tevely Béla, majd Törley-villa:
Bartók B. u. 44. 1899-ben épült és 1917-ben került
Törley Józsefné tulajdonába.

Fonyód-fürdő. Márfy-villa. - 1911.

A Bartók B. u. 46-48. sz. alatti három, egyenként 480 négyszögöles telken épült a hatalmas elő-lépcsővel ellátott, nagyszabású, egészen kastélyszerűen ható díszes villa. Eredeti tulajdonosa, építtetője 1897-ben verseghi Márfy Emil (1847-1920) bárdibükki földbirtokos, főrendiházi tag, egyébként kaposvári lakos volt. Márfy igazgatta a 48 ezer holdas Esterházy birtokot is. Arról volt híres, hogy a béltelepi villatulajdonosok közül egyedül neki volt motoros jachtja a század elején. A villa építése 1898 nyarán fejeződött be, egy júniusi beszámoló alapján tudjuk, hogy „Több építkezés van folyamatban, sőt rövid idő múlva bevégezve; ilyenek a Márfy, Csorba, Duchon-villák; az elsőé olyan nagy méretű s akkora kényelemmel lesz ellátva, minő még nincs Fonyódon.”

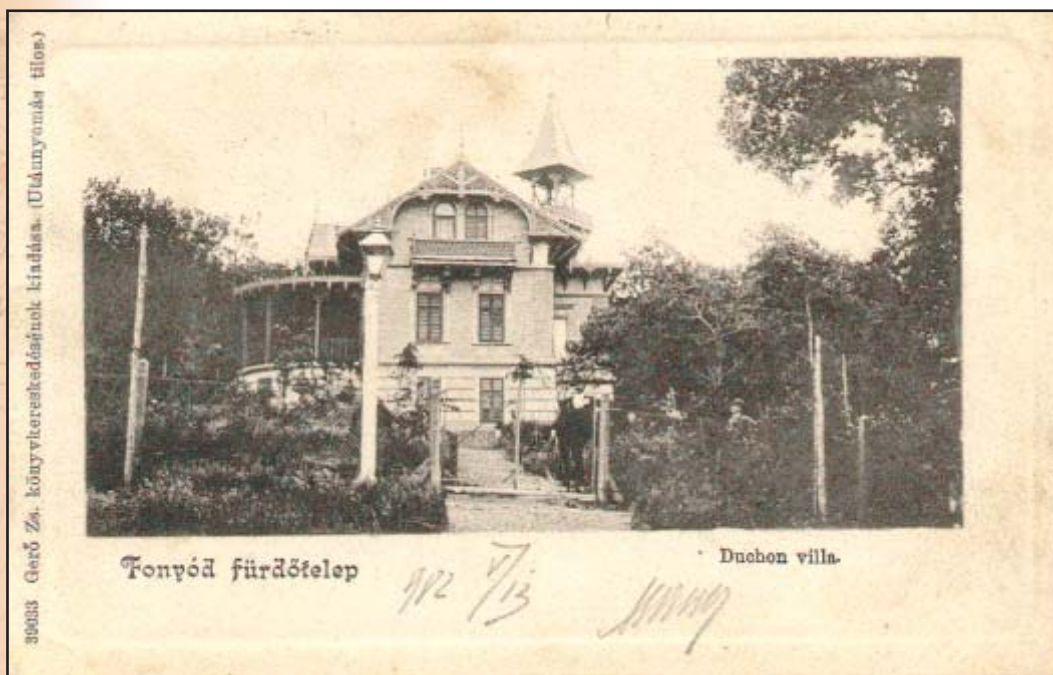
Fonyód-fürdő. Villa részlet. - 1908.

„Fürdőtelepünk folyton emelkedik, a villák egymásután épülnek szél-tében-hosszában minden felé!... Egyik szebb mint a másik. Ez idő szerint itt Márffy Emil-é dominál mind nagyság, mind külsiny és belső berendezésével! – Ez már nem villa többé, hanem ez egy kis fejedelmi palota!” – szólt a villa bemutatása 1898-ban. Egy 1902-es híradásban ezt olvashatjuk a villáról: „A telep közepe táján, a legmagasabb ponton, nagy párkkal, legnagyobb villa, különféle erkélyeiről legelragadóbb a kilátás. Ezt Olympnak nevezhetnék, mert a legmagasabb, impozáns, berendezése nagyúri; – falai tele aggatva a legszebb metszetekkel. Ebédője falán mithológiai képekkel...”

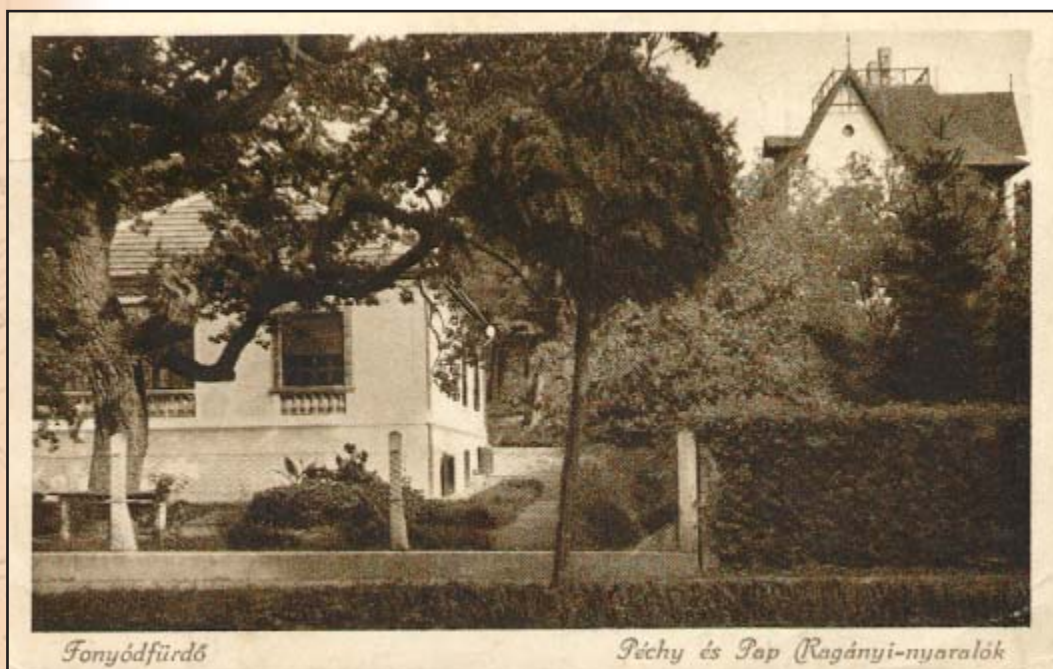
Márffy villa. - 1940.

A villát később Kada Alajos festőművész vette meg. A háború után Közalkalmazottak üdülőjeként üzemelt. A villa tervezője és építője – mint jó néhány másik bélatelepi villának is – Lencz Ferenc kaposvári építőmester volt.

Duchon villa. - 1902.

Bartók B. u. 58., épült a századfordulón. Duchon Ödön szigetvári ügyvéd tulajdona volt, a leányörökösök, dr. Szily Antalné és Csorba Lajosné 1922-ben a Budapesten székelő Fischer Vacuum Rt.-nek adták el. Tulajdonosa volt Szendrő főorvos is. A háború után Honvéd üdülő.

Péchy és Pap Ragányi-nyaralók. - 1925.

Bartók B. u. 60-62., épült a századforduló után. Ma Alkotóház, a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága tulajdonában. Péchy Erzs (1890-1933) színésznő, operettprimadonna, fénykora az 1910-es évek végére esett. Fonyódra Huszkákhoz járt le. Huszka Jenő az ő számára komponálta a *Lilly bárónő* c. operettet. Ekkor szerette meg Béltelepet, s vett magának villát 1924-ben. Papp-Ragány Endre huszárezredes 1916-ban vásárolta nyaralóját Bolváry-Zahn Dénesnél, aki 1896-ban építtette azt. Később, 1925-ben eladták dr. Verebély Tibornak.

Villák - Bélatelep

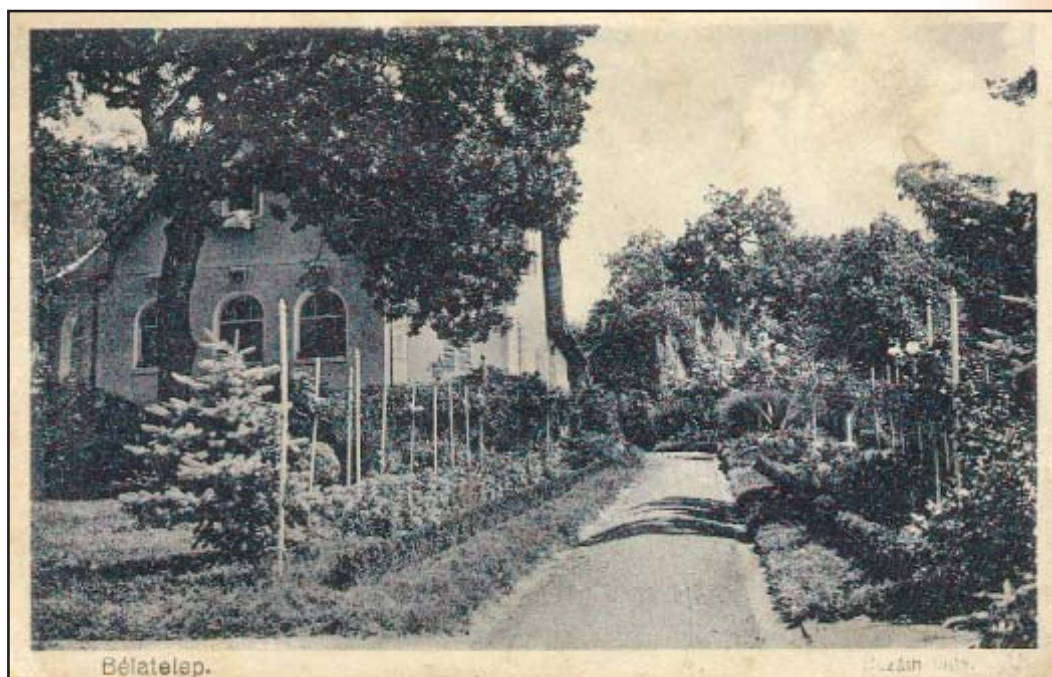

Fonyód (Bélatelep-fürdő)

Buzáth-nyaraló

Buzáth-nyaraló. - 1926.

Bartók B. u. 80. Buzáth János (1870-1936), jogot végzett a pesti tudományegyetemen, Budapest székesfőváros alpolgármestere 1924 és 1932 között, közreműködött a fővárosi fiúárvaház bélatelepi üdülőtelepének létesítésében.

Bélatelep.

Buzáth villa.

Bélatelep. Buzáth villa.

A telek korábban Hendel Lajosné tulajdonában volt, majd 1921-ben Zichy Béla visszavásárolta, akitől a következő évben vette meg Buzáth János. A villát az 1990-es évek végén lebontották, majd eredeti állapotában újraépítették, megőrizve faldíszítéseit is.

Fonyód-fürdő. Molnár nyaraló. - 1922.

Később gróf Jankovich-Bésán féle vadászlak, ma Kövilla-panzió a József Attila u. 8. sz. alatt. Molnár Endre építész nyaralója, az 1910-es években adta el. A század eleje szecessziós építészeti irányzatának egyik feltűnő fonyódi emléke ez, egyes vélemények szerint valóságos „építészeti burleszk”, szedett-vedett motívumaival, ízléstelen vonalaival és díszítéseivel. De éppen ezért, mert építészeti kinövés, különlegesség.

Fonyód-fürdő. Béltelep. - 1918.

A Kövilla Panzió a Sirály szálló közeléből fényképezve Gróf Jankovich Bésán Endre öreglaki földbirtokos autót, motorhajót, sőt hydroplant is tartott a Balaton mellett. Fekete Gyula írta róla: „Gróf Jankovics Bésán Endre öreglaki földbirtokos ugyanolyan fajta grand seigneur (bőkezű), mint Márffy volt. Autót, motorhajót, sőt hydroplánt tart ott magának és szárazon, vízen és víz felett a levegőben vízi kirándulásokra előkelő vendégeit és kedvelteti meg velük a Balatont. De itt nem áll meg, hanem van szíve és érzése is mások baja iránt éppen úgy, mint Márffynak.”

Villák - BÉlatelep

Fonyód. - 1903.
Bartók Béla u. 56-58.
Jobbra a Duchon, tőle balra id. Folly József villája.

Fonyód-fürdő. Villa részlet. - 1917.

Az első fonyódi Anna-bálon a bÉlatelepiek is részt vettek 1897 augusztusában, erről a következöképpen számolt be az újság: „Az első fonyódi bál. Az Anna-vigalmat csütörtökön éjjel táncolták le Fonyódon. Nem nagy, de elegáns és jókedvű közönség volt együtt. A szép nők az ottani villákból kerültek ki leginkább. A francia négyest 2 pár táncolta s vagy 90 volt a vendégek száma; a rossz idő sokakat visszatartott a részvételtől. Étel, ital kiszolgálással meg voltak elégedve.”

Fonyód-fürdő. Nyaralók. - 1918.

S hogy az árak nagyságáról is legyen fogalmunk, jöjjön egy napi költségvetés – 1898-ból: „A szállodában kap egy nap és éjjelre szolgálattal együtt 1 frt 80 kr-ért lakást, a háromszori étkezés, fürdés és egy kis szórakozásra átlag naponta 3 frt 20 kr., így Fonyódon a szállodában ma alig még 4-5 frttal naponta kijöhet az ember kényelmesen és urasan, ami – tekintettel a magyar fürdőhelyek drágaságára, elég olcsó, mert a többi mind drágább, holott a fürdőzés Fonyódon legkellemesebb, mert a fenék kemény homok, a hullámvérés legnagyobb az egész somogyi parton mert a víz nem oly csekély, mint másutt...”

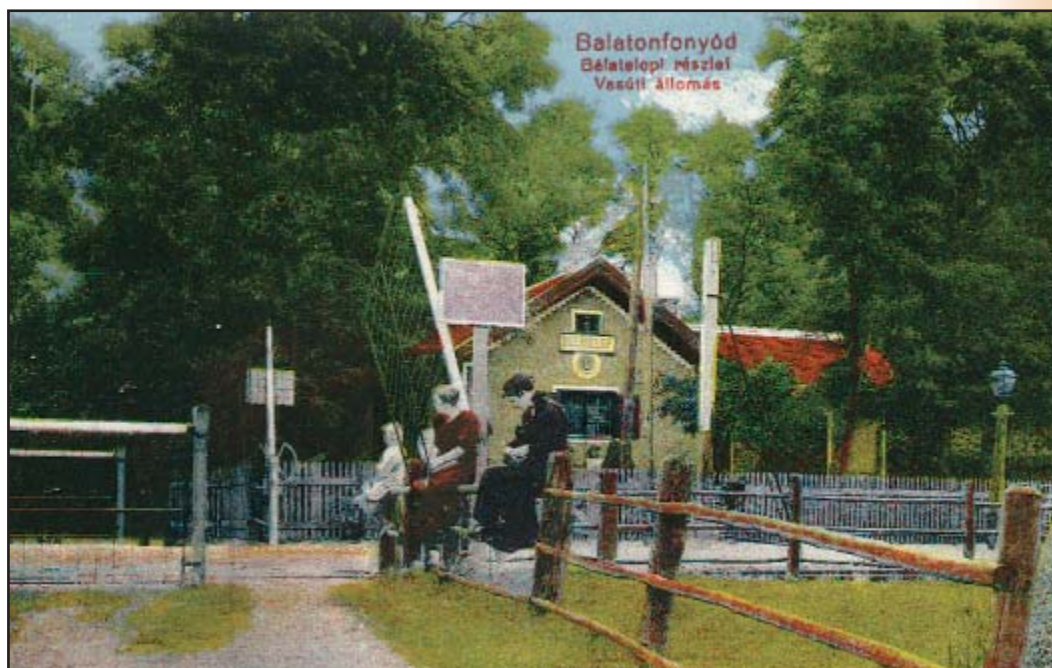

Fonyód-fürdő. - 1910.

„A fonyódi fürdőtelep kiépítése már több éve forog szóban, s azt valóban mindenki igen nagyon óhajtotta, ki megyénknek igazi barátja és jóakarója. Azt, hogy minő előny származik abból egy egész nagy vidékre, ha Fonyódon megépülnek a villák s azok benépesednek, azt úgy hiszem nem is kell fejtegetni. Ép úgy azt is mindenki tudja, hogy a Balaton part, mely oly gazdag meglepő tájképekben s természeti szépségekben, legszebb szemet és lelket legjobban lekötő Fonyódnál.” – állapította meg a Somogyi Újság 1894 májusában.

Bélatelep - Vasútállomás

Balatonfonyód, Bélatelepi részlet, Vasúti állomás. - 1924.

A kép a Déli Vasút 1860 óta álló 103-as számú vasúti őrházát ábrázolja. A mai bélatelepi állomás helyén egykor volt bakterház örökre beírta magát Fonyód történetébe, hiszen az 1880-as évektől kezdődően itt zajlott Fonyód tulajdonképpeni fürdőélet. „a maga vadságában és elhanyagoltságában akkoriban annyira hangulatos Balaton partján”. A Lengyeltóti kiránduló uradalmi jószágigazgató és családja, valamint a velük tartó értelmiségiek kibérelték az épületet Novosánszky Mihálytól, aki az őrházban lakott feleségével. „Az őrház szobáskája volt a fürdőkabin, az előtte elterülő, árnyas fákkal szegélyezett terecske pedig – hol egy bevert, hosszú faasztal állott, – a fürdés utáni étkezőhely” – tudjuk meg egy korabeli beszámolóból.

Bélatelep. Állomás. - 1928.

A bélatelepi vasútállomás mind a mai napig a Balaton-part egyik legszebb, eredeti állapotában megmaradt állomásépülete. 1928-ban épült az egyemeletes, nyugati oldalán tetőteraszos kiképzésű, részben alapincézett, terméskő lábazatú épület, amelynek emeletén lakás helyezkedik el.

Fonyód-Bélatelep-fürdő. Bélatelepi vasúti állomás. - 1928.

Az állomás falán – Fonyód-Bélatelep létesülése után 50 évvel, 1944. augusztusában – emléktáblát helyeztek el. „E félszázados évforduló alkalmából Bélatelep Községe, az ösvillatulajdonosok, a fonyódi ösfürdőzők és ezek leszármazottjai a mai bélatelepi állomás épületén, amelynek helyén az egykori 103-as számú vasúti őrház állott egy emléktáblát és a régi fonyódi időkre vonatkozó dokumentumokat helyez el.” – állt az egykori meghívóban.

Fonyód-Bélatelep. Országúti részlet az állomással. - 1930.

A tábla szövege: „Ennek az állomási épületnek helyén állott az egykori Déli Vasút Társaság 103-számú őrháza., amely központja volt a Bélatelep létesülése előtti időszak Fonyód fürdői és társadalmi életének, ahonnan Bélatelep létesítésének eszméje is kiindult. Ezt az emléktáblát hálás emlékezésük jeléül Bélatelep alapításának 50 éves évfordulója alkalmából Bélatelep községe, a fonyódi ösfürdőzők és ezek leszármazottjai állították az Úrnak 1944-ik esztendejében.”

Alsóbélatelep - Fonyódszéplak

Üdvözlő Fonyódszéplakról. -

A bélatelepi vasútállomástól nyugati irányban a 7-es főút Alsóbélatelepre vezet. Helyén a fonyódi majorhoz tartozó szántóföld volt. Parcellázására, fásítására 1930-ban került sor. Az első villa 1931-ben épült fel.

Fonyódszéplak. - 1938.

A Fonyódszéplaki Fürdőegyesület 1929. március 23-án tartotta alakuló gyűlését. Fonyódszéplak 1929-ben még jogilag nem is létezett, s csak 1936-ban nyilvánítja a belügyminiszter a mai alsóbélatelepi Balaton-part nyugatra eső részét, a „Szmodisstelepet” Fonyód-széplaknak. Az átnevezés elhamarkodott lehetett, mert a későbbiek folyamán Balatonszéplakkal sok összetévesztésre adott alkalmat. Így rövidesen a nevét a zavarok miatt meg kellett változtatni. Érdekesség, hogy a fonyódszéplaki egyesület alakuló okiratán a pecsét a következő feliratot tartalmazta: „Balatonszéplaki Fürdő Egyesület – 1929”.

Balaton. Fonyód-Alsóbélatelep. Nádas. - 1941.

Először Bélatelep-Kertváros volt a neve, 1931 áprilisában alakult meg a Bélatelep Kertváros Egyesület. E kertvároson belül, és mellett egy új telep alakult, a Szmodiss-telep, amit már nagyon hamar Fonyódszéplakként kezdenek emlegetni. Alsóbélatelep = Bélatelep-Kertváros; Kertváros = Fonyódszéplak. Fonyódszéplak egy belső, önállóodni, terjeszkedni akaró telep volt, és később „egyesült” Alsóbélateleppel, amely 1934-ben – amikor már 386 telek kapott gazdát és 11 nyaraló is felépült – kapta mai nevét. A több mint 2 km hosszan húzódó laza, gyümölcsös, kertes település ma már teljesen kiépült és végigkíséri két oldalon a 7-es sz. balatoni főutat.

Bélatelep. Székesfőv. árvaházak gr. Zichy Béla üdülőtelepe.

Bélatelep. Székesfőv. árvaházak gr. Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

1925. július 5-én avatták fel az Arvaház főépületét, amelyen kívül volt még gazdasági épület betegszobával, konyhával, raktárakkal és személyzeti lakásokkal. Az átadáson a kormányt Ripka Ferenc kormánybiztos, a fővárost Buzáth János alpolgármester bélatelepi villatulajdonosok képviselték. A négy holdas telek Zichy Béla nagylelkű adománya volt. A Népszava 1925. júliusi száma így számol be az avatóünnepségről: „gondolni kellett végül is a fővárosi árvaházak több száz növendékének nyári üdültetésére. A gondolat azzal indult megvalósulásnak, hogy gróf Zichy Béla 1923 végén két holdat, 1924. elején újabb két holdat adott erre a célra Fonyódon, a Balaton partján.”

Fonyód-Bélatelep. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

Buzáth János köszöntő beszédében kifejtette, hogy „egy nemeslelkű magyar főúr szívét ihlette meg először szegény árva gyermekeink mostoha sorsa és megmentésüknek nemcsak humanitarius, de nemzetvédelmi szempontból is igen nagy fontossága. Gróf Zichy Béla ez a nemeslelkű főúr, aki [...] lelkes örömmel hasította ki ősi birtokának ezt a részét, ahol ezentúl az elhagyatottság nyomasztó csendje helyett boldog és vidám gyermekzsivaj fog beleszendülni a nyári levegő meleg csendjébe... az egész magyar haza hálájának vagyok készséges tolmáca, mikor ezért gróf Zichy Béla Úr ömeltóságának a székesfőváros tanácsa mélységes hálájának és köszönetének adok kifejezést...”

Fonyód-Bélatelep. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1927.

A főváros tanácsnoka így szólt: „Az üdülőtelep immár készen áll! Ezidőszerint 72 árva gyermek élvezi annak áldásait, 72 gyermeki szív hő fohásza száll az Egek Urához, hogy áldást kérjen mindazokra, akik az ő jólétükről gondoskodnak és gondoskodnak mindazoknak az árváknak a jólétéről, akik még ide fognak kerülni. Minden remény megvan arra, hogy ez az üdülőtelep mielőbb bővülni fog, hogy még több árva gyermek üdültetését tegye lehetővé. A gyermek mindenkor a legföltettebb és legdrágább kincse volt a nemzetnek és az, aki a gyermek érdekében cselekszik, nemzetének érdekében cselekszik, nemzetének jövő megerősödését szolgálja.”

Székesfővárosi árvaházak
Gróf Zichy Béla üdülőtelepe
Fonyód - Bélátelep

Fonyód-Bélátelep. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

„Az ünnepség után a növendékek kivonultak - fürdőruhában - a Balatonra. Örömdetesen megható látvány volt, a mint a 70 egynéhány napbarnította gyerek vidáman kiáltozva, lubickolva rohant a sekély vízben, amelynek fenyves partján fél kilométerig nyomulhattak előre és a víz még mindig csak derekukig ért.” – szölt a Népszava tudósítása.

Székesfővárosi árvaházak
Gróf Zichy Béla üdülőtelepe
Fonyód - Bélátelep

Fonyód-Bélátelep. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

A gróf korábban is próbált segíteni a gyermekeken. A kaposvári polgári leányiskola évkönyve számolt be arról, hogy az Erzsébet Egyesület 1909. novemberében megtartott emlékünnepe „a művelt társadalom élénk érdeklődése mellett megtartott közgyűlés magáévá tette a Választmányának egy, a Balaton partján építendő szünidei gyermekotthon létesítésére irányuló indítványát. Egyesületünk még nem rendelkezik ugyan a kellő anyagi erő felett, mindazonáltal a szeretet munkája egy igen nagy lépéssel haladt előre, amennyiben a szünidei gyermekotthon gróf Zichy Béla gróf nagylelkűségéből megfelelő telek birtokában van. A legmélyebb hála hangján kell e helyt is Zichy Béla gróf példás jótékonyágáról megemlékeznünk, ki az Erzsébet Egyesület emberbaráti céljairól tudomást szerezve, a legnehezebb kérdést megoldani kegyeskedett.”

Székesfővárosi árvaházak
Gróf Zichy Béla üdülőtelepe
Fonyód - Bélatelepe

Fonyód-Bélatelepe. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

A Balaton c. folyóirat 1910-ben írta, hogy „Zichy Béla gróf a Fonyódbéla-telep és Mária-telep közötti részen nagyobb területet adományozott a kaposvári polgári leányiskolával kapcsolatos Erzsébet egyesületnek... megtörtént a formai átadás a víz és teljes telekjoggal együtt. A telephez a Balatonból 76 méter tartozik. A parttól befelé 35 méternyire tiszta homokos part terül el, a többi rész pedig sűrűn be van ültetve akáccsal, fenyővel, nyárfával. A telek felső részén halad el a kocsitűt Bélatelepről Máriatelepe felé, a kocsitűttől négy méternyire pedig a déli vaspálya fut tova.”

Székesfővárosi árvaházak
Gróf Zichy Béla üdülőtelepe
Fonyód - Bélatelepe

Fonyód-Bélatelepe. Székesfővárosi árvaházak Gróf Zichy Béla üdülőtelepe. - 1928.

A leányiskola nem felelt az adományozót, annak halála után évkönyvében így emlékezett meg róla: „... a nagylelkű gróf Zichy Béla a mi iskolánknak is jótévedője volt. Egyetlen jótévedője. Áldott lelke megérezte, hogy az a kérés, amely a leánygyermek megmentésére jutott el hozzá, visszautasítani bűn lett volna. Segítőkezét nyújtott a beteg, vérszegény gyermekek megmentéséhez... nagyon tudott volna gyönyörködni a gyermekkacajban, azokban a kedves, zibongó, jókedvű leánylelkékben, akikbe az ő jósága lopta volna bele az élet erejét, derűjét... áldjuk emléket mindazokkal együtt, akik hálás bánattal áldják őt, a nagyszívű emberbarátot, aki úgy adott, ahogyan kevesen tudnak: csendben, feltűnés nélkül, magáért a jóért, szépért.”

Fonyód-fürdő. Bp. Sz. Főv. Erzsébet leányárvaházának üdülőtelepe. - 1938. Fürdő utca.

Fonyód másik mecénás grófja, Jankovich-Bésán Endre is segített, ahol tudott. Az Új Somogy 1920 nyarán arról számolt be, hogy a „nehéz állapotok, megindították gróf Jankovich-Bésán Endre nemes szívét és arra készítették, hogy lehetőleg segítsen a szenvedőkön. Május hónapban kiváló körütekintéssel szervezett egy nyaraltató missziót, melynek vezetésével szerzetesnőket bízott meg és ezt nagy szeretettel, szívességgel a szegény tisztviselők leányainak ajánlotta fel. E leányok nagy része hivatalokban van alkalmazva, s ifjú életüknek legszebb éveit szürke falak között, íróasztalok fölé hajolva töltik...”

Fonyód. Bpest. szék.-főv. Erzsébet leányárvaházának üdülőtelepe. - 1930.

„...A gróf jószágos lelkét ez meghatotta és saját költségén Fonyód-Bélatelepen egy villát bérelt, hol állandóan 25 ily üdülő leány van elhelyezve. Jó ellátásban részesülnek, mindenük megvan és felügyelet alatt élnek s így a legjobb családok is nyugodtan adhatják ide leányaikat. A gyengék és betegek orvosi segélyben és gondos ápolásban részesülnek. Az élelmiszereket a gróf öreglaki uradalmából szállítják, még pedig nagy gondnal. Kapnak ott jó tejet, vaját, sajtot, friss főzeléket, húst stb...”

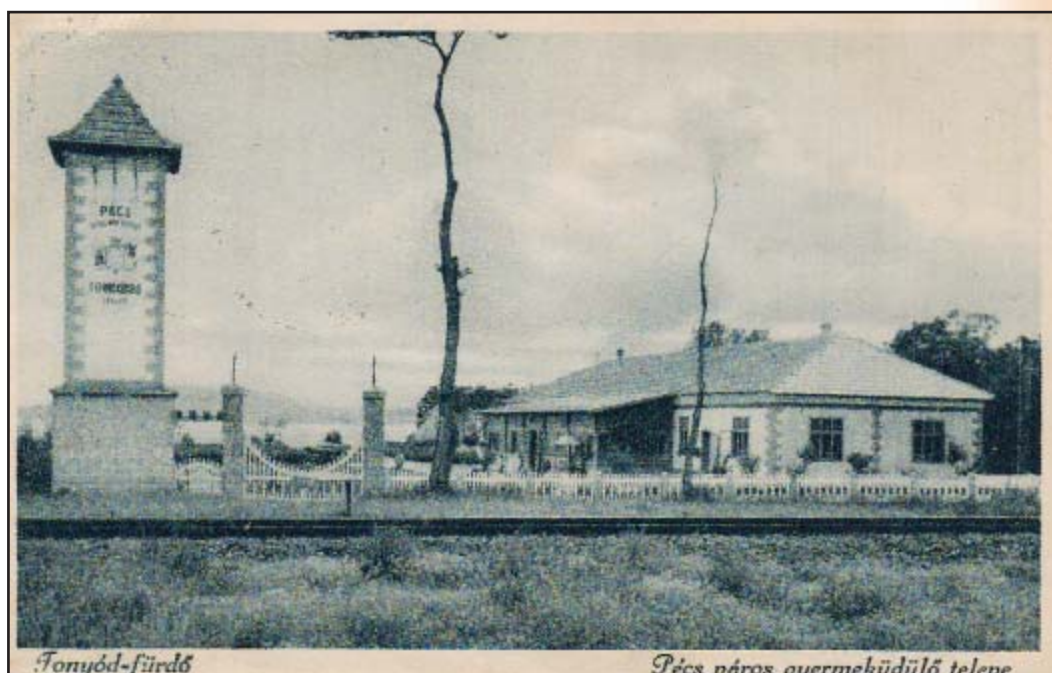

Gyermekotthon

Fonyód-fürdő. A Budapesti Klára gyermek-otthon nyaralója.

„... Nagy hálával tartoznak a nyaraló leányok a gróf sógornőjének, Szentkereszthy Erzsébet bárónőnek is. Ő szintén BÉlatelepen lakik és igazán nagylelkű a leányokkal szemben; különösen a betegeseket kiváló szeretettel karolja fel, mindennel ellátja és oly szakértelemmel gondozza, hogy az minden képzeletet felülmúl. Ha a felvett leánykák üdülési ideje lejár, haza mennek, de helyettük mások jönnek, kik orvosi vélemény szerint jobban rászorulnak, s így a létszám állandóan 25. Az összes kiadást a gróf fedezi.”

Fonyód-fürdő. Pécs város gyermeküdülő telepe. - 1933.

Fonyódligeten a csatorna melletti Balaton parton volt az üdülőtelep.

Fonyód-fürdő. Országház - 1906.

A Fő utca végén, a Turul utca sarkán állt egykoron a ház. A 20. század elején itt élt az Ország család.

Posta-részlet. - 1925.

A régi posta épülete a régi vasútállomással szemben volt, a 7-es út mellett. Pick Béla visszaemlékezése szerint „A délutáni órákban általános alvás van Fonyódon. Alszik az úr, alszik a szolga, alszik a vendég és alszik a pincér, de még a cigányok is. Csak egy ember van ébren és ez is csak egy 13 éves parasztfiú, a postahivatal kihordója, akinek a főnök egy hónapra két forint fizetést ad. Ezért egész nap kell neki járkálni a vasútállomástól, ahol a postahivatal is van, föl, a háromnegyed órányira levő villatelepre és vissza.”

A Somogy 1904. februárjában a következő hírt közölte: „Fonyódon a vasúti állomás hivatalnokai annyira el vannak foglalva és igénybe véve, hogy a postai teendőket is elvégezni fizikai lehetetlenség... A pécsi postaigazgatóság elhatározta, hogy Fonyódon egy állandó, egész éven át működésben lévő postahivatalt állít fel. Egy postahivatal Fonyódon valóságos jótétemény lesz s bőségesen kifizeti magát.”

Épületek

Fonyód. A magyarországi vas- és fémmunkások közp. szöv. Esztergályos és rokonszakmák csoportjának üdülőtelepe. - 1948.

A Társaság 1917-ben a mai Vasas utcában több telket vásárolt munkásainak nyaraltatására.

Fonyód-Bélatelep. Községháza. - 1941.

A fonyódi községháza építése 1936 márciusában került szóba, hiszen – ahogy az Új Somogy írja – „a nagyközségnek községházára okvetlen szüksége van, hiszen a képviselőtestületi ülést is a főjegyző kicsiny irodájában, egymás hátára zsúfoltan tarthatta meg.” Némi huza-vona után végül 1937 nyarán Csényi István fonyódi építőmester kapta meg az építés jogát. Előbb Herberth Józsefet bízta meg a testület, de Csényi fellebbezett, mivel ő adta az olcsóbb ajánlatot, s végül a vármegye neki adott igazat. Az új községházát 1939 januárjában adták át, s a vasárnapi Istentisztelet után „az egész közönség az új községháza elé vonult. Ify Lajos plébános az épületen kívüli avatószertartás után a községháza minden egyes helyiségét külön is felavatta.” Az akkor minden helyiség falán elhelyezett kereszt egyike ma a polgármesteri iroda falán van.

Fonyód-Bélatelep. Polgári iskola.

A Balatoni Kurírban 1940. október végén Csutorás F. László tanító adta hírül, hogy „ragyogó napsütés aranyozta be a Balaton sima tükkrét. Öröm ragyogott a fonyódiak szemében is, mert egy régi, szép vágyuk teljesült: elkészült a polgári fiú- és leányiskola, a Miasszonyunkról nevezett szegény Iskolanővérek áldozatkészsége s fáradhatatlan munkálkodásának eredményeképpen.” Az iskolát dr. Czapik Gyula megyéspüspök szentelte fel, s azt már az Új Somogyból tudjuk, hogy „az iskolaépület felszentelése szép ünnepség keretében történt meg és azon részt vett az egész környék népe és papsága.” Mindezt megelőzően az új épületnél – amelyet Csényi István építtet – 1940. júniusának végén történt meg az alapkövetétele, Ify Lajos plébános tartott beszédet, majd az okmányt elhelyezték a falban.

Préház.

A fonyódi Préház a XIX. század elején, 1806 körül épült. A műemlékvédelem alatt álló Préház a XIX. századi borpincék jellegzetes épülete. Masszív, tömör konstrukciójú épület. Négy vasrácsos, homlokzati ablaka közt az épület frontjának közepén kétszárnyas, csücsíves bejárati vasajtó helyezkedik el, melyet jellegzetes bidermayer rozetták díszítenek. A bejárat elé az 1850-es évek elején négy, szögletes téglaszlopra támaszkodó, timpanonnal díszített kocsifeljárót építettek, amely az épületnek jellegzetes klasszicizáló külsőt ad. Fedele nádas, ereszdíszítései a fonyódi villaépítkezéseknél később is szokásos népies deszka faragványok. A bejárati ajtón a fagerendás nagyterembe léphetünk, amelyből a hegy alá 22 méter hosszú és 6 méter széles téglaboltozatú, felsőszellőztetésű pince nyúlik be. A pincéből az épület déli oldalát képező két tágas szobába juthatunk, amelyek közül az egyik talán a nők, a másik a férfiak pihenőhelyét képezhette. A nagyteremben olvasható egy bölcs megállapítás az 1833-ból származó szőlőprés gerendájába vésve: „Anno 1833. A szőlő három gyümölcsöt terem. Az első gyönyörűség, a második részegség, a harmadik bánat.”

Alkonyat

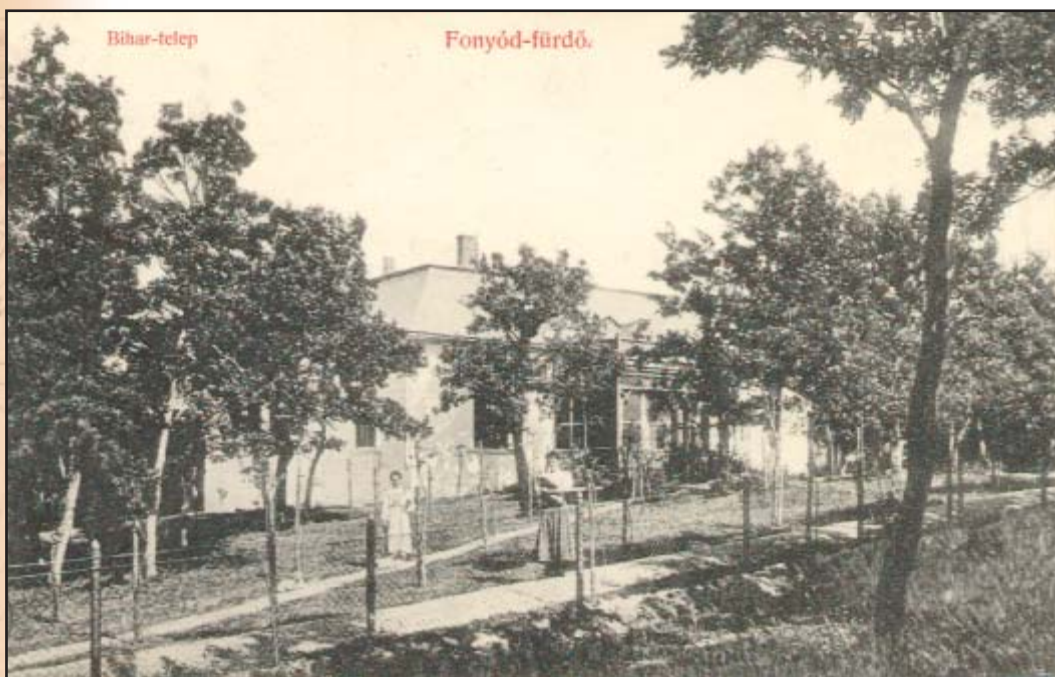
Parti részlet. Fonyód-fürdő.

„Este felé megint új élet támad a vendéglőkben. Megszólal a cigány hegedűje, amely szívhez szóló hangjával odacsalsa a vendégeket, akik már behűtötték magukat a Balaton jó vizében. Ilyenkor a Fonyód-Fürdőtelep szálloda a legélénkebb, mert közel van a vasút és a hajó állomáshoz, és, aki utazni akar, annak nem kell félni, hogy lekésik a vonatról, vagy a hajóról, hisz, ha hármát lép, az állomáson van.”

Fonyód fürdő. (Bélatelepi strand este). - 1911.

A fonyódi Aranyhíd: Templomdombon heverek./Nyár. Éjjel. Ezüst-fellegek./A tó alattam, tükre kék./Túl hegyek, romok, tűnt regék./A vízen álom csónakáz./A parton nyárfa, lombakác./Őrzi a tengert s esteli/Égen jön a hold festeni.

Fonyód-fürdő. Bihar-telep. - 1908.

Zichy Béla parcellázása után a Lajos-lak szállótól a protestáns templomig terjedő, majd' 30 holdnyi területet, amelybe a falusor torkollt Basch Fülöp egyben adta el. A három vevő egyike volt Bihar József, Budapesten lakó alezredes hadbíró. Felesége, Küttel Lenke egy nagy, masszív, kétverandás családi házat építtetett a telekre, amely ma a Magyar Bálint Általános Iskola udvarán áll. Biharné itt élte le életét, teljes visszavonultságban.

Fonyód-fürdő. - 1920.

A fonyódi keltezésű lapon a Balaton vízében mosó asszonyokat látunk. A vászon-nemű teknőben, szappannal történő tisztítása a századforduló környékén a Balaton mellékén, így Fonyódon is általánosan elterjedt szokás volt.

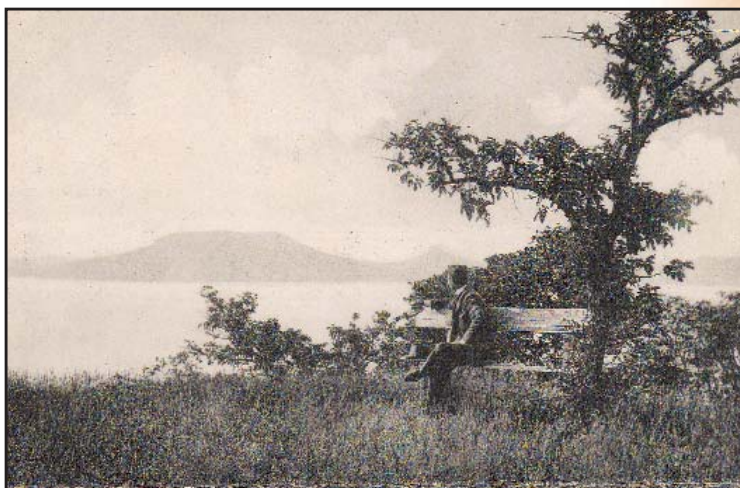

Egyéb képeslapok

Marhák a Balatonban isznak. - 1914.

A somogyi falvakat is bekapcsolta a forgalomba 1847-ben a Kisfaludy gőzös, amely Fonyódon, Bogláron és Szántódon is kikötött, de ez nem jelentette a vendégforgalom megindulását, a fürdőkultúra kialakulását. A tóparti falvak népe inkább csak állatait – szarvasmarháit, bivalyait – hajtotta be hűsölni a vízbe, maga legfeljebb az aratás verejtékes munkája után frissült fel, tisztálkodott meg a Balatonban. Erről tesz említést 1907-ben egy fonyódi fürdőlevél: „Majd legközelebb megírom, [...] miként esnek kétségbe az édes anyák, kis gyermekeik testi egészsége és élete miatt, mikor az értékben megszázsorosodott birtok boldog tulajdonosa, nem szunyogokat, hanem valóságos tehén csordát hajtát a fürdőző közönség közé, a legkellemesebb alkonyati órákban.”

Fonyódi nóta. - 1908.

Szerelmey Miklós 1848-ban megjelent Balaton albumában idézte fel a sokszor emlegetett kedves viccelődést, abban az időben, amikor a mai Veszprém megyei terület még Zalaához tartozott: „A balaton-vidéki lakosok nagyon szeretik azon kérdéssel zavargatni meg az idegen utast: honnét legszebb Zala? A feleletet aztán maguk szokják a kérdésre jóízűn mosolyogva megadni: Somogybul. Ez annyit tett, hogy a Balatonnak Zalában vannak ugyan legszebb tájai; de ha ezek kilátását nagyban és egész csoportokban akarja az utas élvezni, át kell mennie a somogyi part-ra s a kellemdús és szebbnél szebb változatokkal kínáló tájakat innét élveznie.”

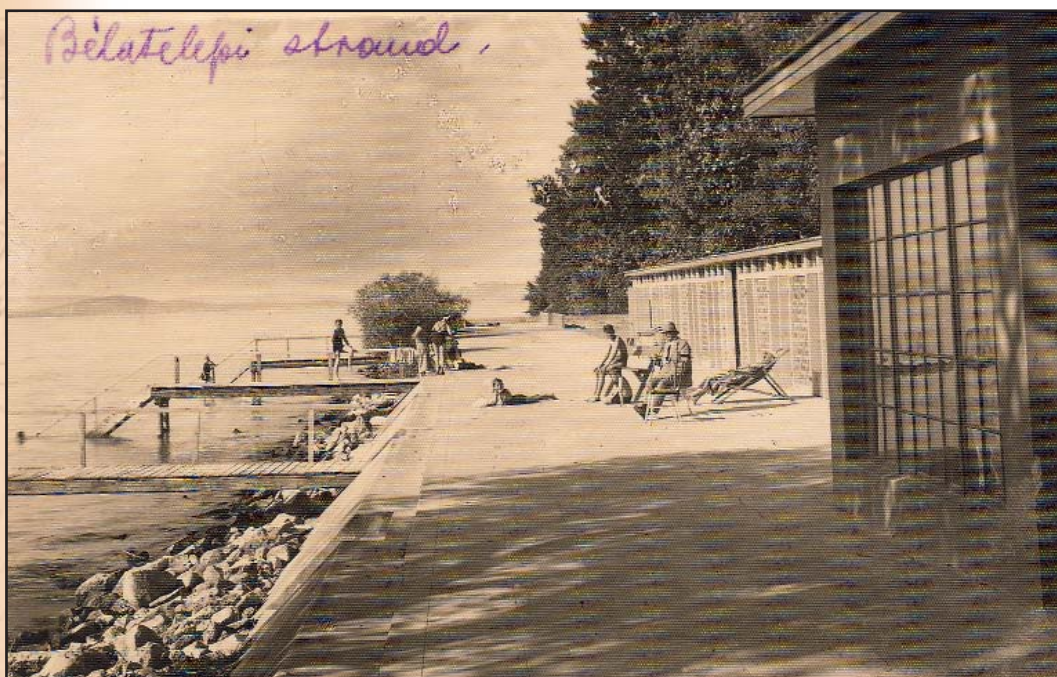
FONYÓDI NÓTA.

Kétszer van Badacsony, Badacsony, Badacsony! Ha' hogy az én városom
oly nagyon álszemély... best ha evéket akar
Kapni a Babúját, - le kell hagyni a hoz zájra!

Miklós Szerelmey

A Badacsony hegyén vígan szünetelnek. Édes mustjait más borbói telnek! De az ily szegénynek amilyen én vagyok, Még egy pohár must sem jut ott!	Fonyódon lakom én, te meg Badacsonyra! Majd meghalok eried bánám bánatjába! Itt ha a Badacsony oly micsze nem volna Bánám többször rám gondola...
---	--

Bélatelepi strand.

A bélatelepi strand közelében van a villák előtt felépített vízvezeték épülete, amelyről 1894 októberében az alábbiakat írták: „A vízvezeték már átvették a fonyódi fürdőtelepen; a víz jó is, elég is. Véletlen szerencse érte a telep birtokosait, mert az ásás alkalmával a hegyben oly bő forrásra akadtak, mely néhány óra alatt hatvanezer liter vizet adott s még így sem tudták kiszivattyúzni az ömlő vizet, hanem erősebb szivattyút kellett B.-Pestről hozatni, hogy a vízzel bírjanak. Most tehát Balatonvíz helyett lesz Fonyódon jó forrás víz inni.”

Fonyódi katolikus templom.

Egy visszaemlékezés a fonyódi Várhegy tetejéről így szól: „Tele szedtem már a kosaramat ibolyával, gyönyörködve szemlélem a változatos tájképeket s íme, új hang csendül meg a hegytetőn. A kiskápolna harangja szólal meg húsvéti feltámadásra. Egyszerű férfiak és nők szívből jövő zsolozsmája hallatszik fel hozzám. [...] a fonyódi hegy oldalain még illatosabb, még kékebb lesz az ibolya s a nyugalommal párosulni fog a derű.”

Fotó Bellai - Honti István felvételei képeslapokon

Bellaiék üzlete.

Honti István 1896-ban született Kiskunfélegyházán. Trianon után érkezett Fonyódra, mint fodrász. A Fonyódra települt Bellai János fogadta fel segédnek a tehetséges fiatalembert. A mester megtanította segédét a fényképész tudományra. Honti István feleségül vette Bellai lányát, Elvirát. A cégtulajdonos nem sokkal ezután meghalt, így Hontira maradt a szalon. A vállalkozás gyarapodott: női fodrászat, fényképészeti szalon, drogéria, stb. Képeslapjaival jó reklámat készített Fonyód vállalkozóiról. A képeslapok Bellainé kiadásában jelentek meg, de dolgozott képeslapkiadóknak is. Több alkalommal vett részt budapesti fotókiállításon, az 1930-as években országos ezüstéremmel tüntették ki balatoni természetfotóiért. Sok fényképész köszönheti neki szak tudását.

Balaton jégzajlás. - 1932.

A kép megjelent a Képes Pesti Hírlap 1932. március 30-i számában A Balaton zajlása a fonyódi mólónál nagypénteken aláírással. Jó néhány kemény fonyódi télről tudunk, hiszen a híradások rendszeresen tudósították a közvéleményt. Idézzük fel ezek közül az 1880. januárit: „A Balatonon folyvást vastagodik a jég; most már több ponton eléri a 2-3 lábot; sok bort, követ szállítanak rajta minden irányban a déli partok felé. Ha 40-50 szán megy egymás után, nem is valami nagy újság. Két óriás rianás van rajta keresztben; egyik a fonyódi hegy aljától át Badaacsonyig; a másik B.Keresztúr irányában a Szent-Mihály hegyi kápolna felé a zalai partokra. A határtalan nagy jégmezőn a két rianás, szélén feltorlódtott jégheggyel úgy tűnik fel, mintha gőzekével szántottak volna fel 5-6 öl szélességű fehér utat ágyúbőmbőléshez hasonló morajjal, mely mérföldekig hallik, kivált ha éjjel nyit magának utat a jég alatt megszorult lég a fél öl vastag szirt – kemény rétegén. Nagy telek adják csak e jelenetet; alig másfél percig tart csak a mennydörgésszerű robbanás, s ugyanennyi ideig a repedés végig futás 3-4-5 mérföldnyi hosszúságban is, ha t.i. a Balaton hosszában is van hasadás.”

Korcsolyázók a fonyódi jégen.

A Balaton nem csak nyáron volt kedvelt terepe a sportok szerelmeseinek, a tél beálltával is sokak örömeinek forrása volt a tó jége. A fonyódi Szent Péter halásztelep felügyelője például olyan bátor sportember volt, hogy „nem érte be halászáttal, nem érte be télen a fonyódi gyermekek által kultivált »fakutyákon« való szánkázással (a fakutyák szántalpra erősített székek, melyeket a rajtaülő szeges botok hátratasztásával lök előre a jégen), sem a korcsolyával, hanem vitorlákkal ellátott vasszánon repült a rianásokon át Keszthelyig és onnan vissza; igaz, hogy egyik ilyen merész kirándulása alkalmával csak derék halászáinak köszönhetette élete megmentését.”

Iskolanővérek autóbusza.

A Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek fonyódi Szent István polgári iskolájában az 1930-as évek végén „az egyik számottevő nehézséget a vasúti korlátozások idézték elő, minél fogva a vidéki tanulók iskolába járása szinte lehetetlenné vált. A háborús viszonyokra való tekintettel nem lehetett kilátás arra nézve, hogy a közeljövőben iskolavonat állíttassék be, azért az iskolafenntartórend iskolai autóbust állított forgalomba, amely a tanulókat Balatonszemes, Balatonlelle és Balatonboglár községekből szállítja Fonyódra.”

Drechsler szálloda kabinja a sándortelepi strandon. - 1928.

1938 januárjában „hatalmas erősségű vihar vonult el Fonyód felett. A vihar következtében a Balaton jege felszakadt és feltartozhatatlan erővel nyomult a partra. A legnagyobb kárt a sándortelepi strandon okozta, ahol egységes típusú kabinokból három sort pozdorjává tört. A Drechsler-szállodának több mint húsz éve ott álló erős építésű betonkabinját is szétnyomta. A legrégebbi fonyódi lakosok sem emlékeznek ilyen nagy erejű jégzajlásra. ... el lehetünk készülve arra, hogy a nagy költséggel és fáradsággal szépen felépített kabinokat a jég megsemmisíti és a partot a hullámmérés teljesen elmossa.”

Fürdőzők a bélatelepi strandon.

„Azt mondják, hogy a Balaton-kultusz hanyatlik; de ez nem áll, ezt csak a pesszimisták és rosszakaratúak állítják! A Balaton-kultusz ige-
nis emelkedőben van egész vonalon, de különösen a somogyi parton; tessék csak végigtekinteni a telepeken! El van foglalva minden kis zug,
kevés a lakás, nincs elég fürdőház, sokan a gyepről és kocsiról fürdenek, mint hajdanában, nem is nagyon régen, amikor még fürdőkabi-
nokról szó sem volt, s amikor még alig fürdőzött valaki, lévén az az általános felfogás, hogy az ember nem vízi állat; ismertem akár hány
balatonparti urat, aki soha sem fürdött meg s legfeljebb csak lábvizet vett minden nyáron egy párszor, amikor a Balaton már forni kezdett.”
– írták 1903-ban.

Kabinok a sándortelepi strandon.

Az 1900-as évek elején kelt leírás szerint „A természet Fonyódot pazarul ékesítette fel minden szépségével: itt a nagy kiterjedésű árnyas erdőség, a viruló szép szőlőkertek, a mosolygó zalai partok legszebb részére kilátás, átellenben Badacsony, Szigliget, Csobáncz, Ábrahám s a sok szép hegycsoport tükröződnek a Balatonban, tengerszerű hullámvetés, folyton friss, üde hegyi levegő, minden oly harmóniumban együtt...”

Fonyód. – 1937. Mozaik - sándortelepi villák

„A balatoni naplemente, a holdfényes víztükör, a tó fölött vonuló felhők, a víz gyöngyfényű színjátéka, a tihanyi és badacsonyi vulkánok profilja olyan képek, melyek a lélegzetet elállító szépség erejével ragadják meg a fogékony lelkeket. Hatalmasan fejlődik a Fonyód Sándortelep, sok és szép villa, illetőleg nyaraló épült és ezáltal a fürdőélet előkelően emelkedett. A Sándortelepi fürdőegyesület elnöke Barkóczy Béla ny. ezredes és vitéz Ottóffy Ottó fürdőegyesületi igazgató, teljes hozzáértéssel és fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy az egyesület minél eredményesebben működjék és a sok, az úri osztályhoz tartozó nyaralónak minél kedvezőbb nyaralást biztosítson.” – szólt az 1932-es beszámoló.

Illustrated postcards as witnesses of bygone times of a bath and holiday resort place at Lake Balaton

Picture postcards are known and in use since about a century. They help to keep memories on how a settlement has been developing over many many years, because sights of houses and streets, those eloquent and true preservers of the past, would otherwise fade out of the mind and finally disappear. The first known picture postcard of settlement Fonyód was lithographed and dates as far back in the past as 1898.

The first traces of human beings in the then environs of today's Fonyód spa are 17 to 18 thousand years old, i.e., they appeared in the first half of the Stone Age.

First mention of the name can be found in a roll of King Ladislas the Saint dated 1082. Actually, here the quarters is called **FUNOLDI**, derived from the verb **"fon"** = to spin or to braid.

In the many centuries while Hungarian kings of the lineage of the House Árpád were reigning (10th to 13th centuries) the environs was already densely populated. There exists a map of the then Balaton region in Italy, dated back to the year 1575, which shows Fonyód as a strongly defended castle – however as an isle in Lake Balaton. Today we assume, that the fort was already inhabited in those years. Archaeologists found remnants of a place of worship in the field Pheasant Garden, now St Stephen's Street, adjacent to an old fortress. In the surroundings of the church 166 graves of buried human beings could be traced.

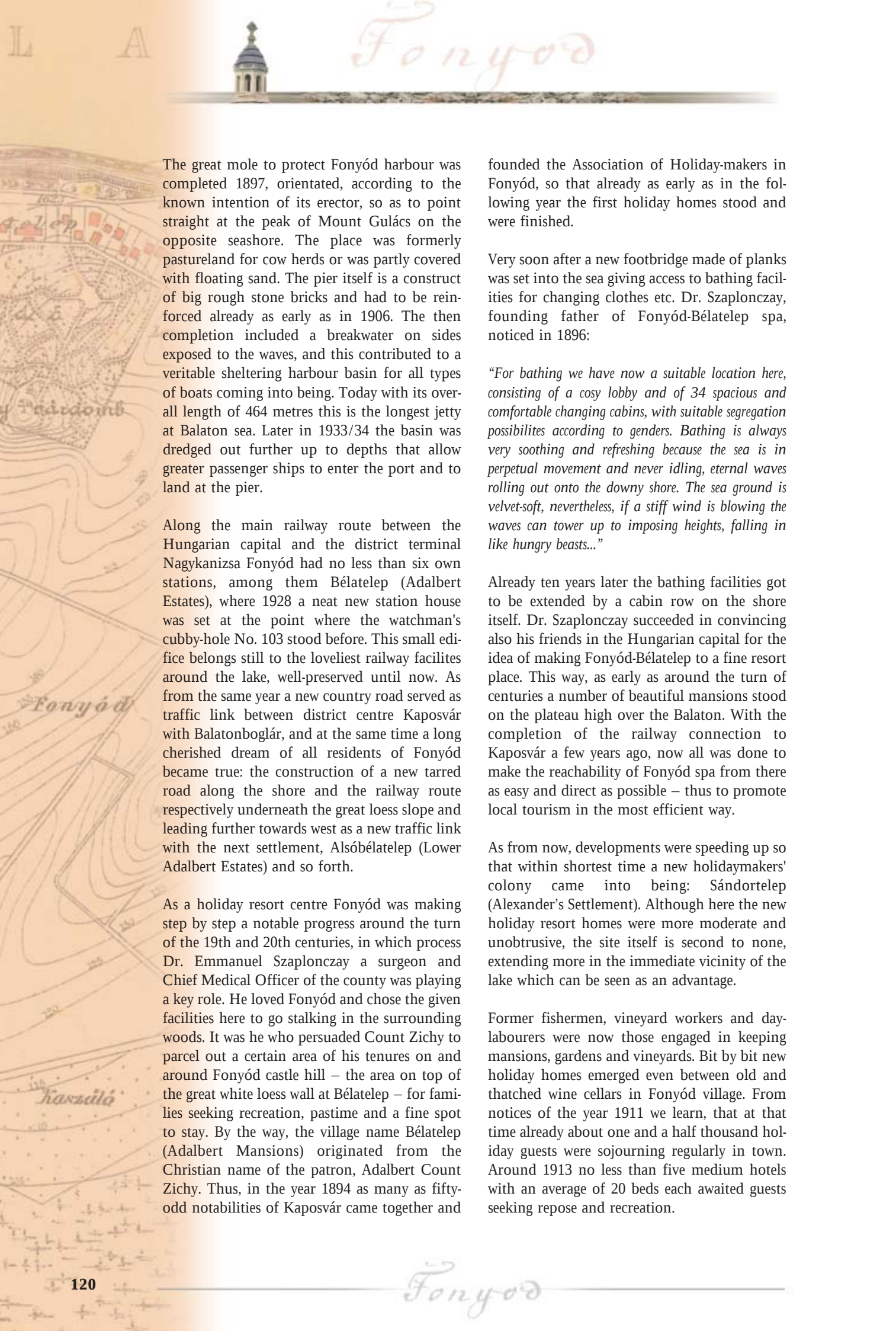
The most renowned lord of the castle was a Bálint Magyar of Palona in the 16th Century. He was living up on the hill as long as for 30 years and was fighting all the time - with notable success - against the Turkish occupying army in then Kingdom of Hungary. Not earlier than after his death the aggressors eventually succeeded in taking the fort, and soon after encroaching upon it the Turks sallied out to destroy it thoroughly. What has remained of all these defense amenities until now that is just the location and the outlines of a fairly deep and wide moat, neatly excavated to recount about the actual dimensions of the fortifications.

In following decades the region seems to have been more and more abandoned, without any trace of human dwellings anywhere in the neighbourhood of the twin peaks of Fonyód. The next faint-hearted attempts to resettle the area

came not earlier up than in the 19th century. In the days of the nation's heroic revolutionary struggle against the Habsburgs around the late forties Fonyód was still languishing as a thinly populated wasteland. According to reliable sources only poor 17 homes inhabited by no more than 108 dwellers seemed to exist in those years in and around Fonyód: cottagers, day-labourers, fishers hired by neighbouring estates. Nevertheless, on the gentle slopes of an undulated fallow land dormant for long centuries emerged, bit by bit, something like a magnificent flourishing wine-growing culture. Besides this the next important gainful employment turned to be the fishery on the lake. The most renowned leaseholder of fishing grounds was a certain Michael Rosenberg. First he established fishermen's brotherhoods, later he himself engaged them for his own account. A historic source of the year 1873 tells us, that Master Rosenberg arranged the conveyance of two giant living porch-pikes in suitable glass containers to the then World Exhibition in Vienna, which of course brought him a Grand Prix in.

As from the early sixties of the 19th century fisher societies used 30 to 35-metre drag-nets, they were pulled along to the fishing grounds always in the afternoon and cathed up again next morning. Draughts are said to have been fairly rich: pike-perches, carps, welses, white breams, razorfish. Also the boats were becoming gradually better and better fitted out and bit by bit a fishers' village emerged on the shores of the Eastern Channel where flooded holes were dredged for keeping scoops alive.

A new railway line between Fonyód and district town Kaposvár for commuter trains came about to be inaugurated on the 15th of July in 1896. Some people tend to think this must have been a logical consequence of the developments around lake Balaton. The truth is, that on the contrary, it was the new railway connection that brought a notable upswing for the sea resort places involved.

The great mole to protect Fonyód harbour was completed 1897, orientated, according to the known intention of its erector, so as to point straight at the peak of Mount Gulács on the opposite seashore. The place was formerly pastureland for cow herds or was partly covered with floating sand. The pier itself is a construct of big rough stone bricks and had to be reinforced already as early as in 1906. The then completion included a breakwater on sides exposed to the waves, and this contributed to a veritable sheltering harbour basin for all types of boats coming into being. Today with its overall length of 464 metres this is the longest jetty at Balaton sea. Later in 1933/34 the basin was dredged out further up to depths that allow greater passenger ships to enter the port and to land at the pier.

Along the main railway route between the Hungarian capital and the district terminal Nagykanizsa Fonyód had no less than six own stations, among them BÉlatelep (Adalbert Estates), where 1928 a neat new station house was set at the point where the watchman's cubby-hole No. 103 stood before. This small edifice belongs still to the loveliest railway facilities around the lake, well-preserved until now. As from the same year a new country road served as traffic link between district centre Kaposvár with Balatonboglár, and at the same time a long cherished dream of all residents of Fonyód became true: the construction of a new tarred road along the shore and the railway route respectively underneath the great loess slope and leading further towards west as a new traffic link with the next settlement, Alsóbélatelep (Lower Adalbert Estates) and so forth.

As a holiday resort centre Fonyód was making step by step a notable progress around the turn of the 19th and 20th centuries, in which process Dr. Emmanuel Szaplonczay a surgeon and Chief Medical Officer of the county was playing a key role. He loved Fonyód and chose the given facilities here to go stalking in the surrounding woods. It was he who persuaded Count Zichy to parcel out a certain area of his tenures on and around Fonyód castle hill – the area on top of the great white loess wall at BÉlatelep – for families seeking recreation, pastime and a fine spot to stay. By the way, the village name BÉlatelep (Adalbert Mansions) originated from the Christian name of the patron, Adalbert Count Zichy. Thus, in the year 1894 as many as fifty-odd notabilities of Kaposvár came together and

founded the Association of Holiday-makers in Fonyód, so that already as early as in the following year the first holiday homes stood and were finished.

Very soon after a new footbridge made of planks was set into the sea giving access to bathing facilities for changing clothes etc. Dr. Szaplonczay, founding father of Fonyód-BÉlatelep spa, noticed in 1896:

“For bathing we have now a suitable location here, consisting of a cosy lobby and of 34 spacious and comfortable changing cabins, with suitable segregation possibilities according to genders. Bathing is always very soothing and refreshing because the sea is in perpetual movement and never idling, eternal waves rolling out onto the downy shore. The sea ground is velvet-soft, nevertheless, if a stiff wind is blowing the waves can tower up to imposing heights, falling in like hungry beasts...”

Already ten years later the bathing facilities got to be extended by a cabin row on the shore itself. Dr. Szaplonczay succeeded in convincing also his friends in the Hungarian capital for the idea of making Fonyód-BÉlatelep to a fine resort place. This way, as early as around the turn of centuries a number of beautiful mansions stood on the plateau high over the Balaton. With the completion of the railway connection to Kaposvár a few years ago, now all was done to make the reachability of Fonyód spa from there as easy and direct as possible – thus to promote local tourism in the most efficient way.

As from now, developments were speeding up so that within shortest time a new holidaymakers' colony came into being: Sándortelep (Alexander's Settlement). Although here the new holiday resort homes were more moderate and unobtrusive, the site itself is second to none, extending more in the immediate vicinity of the lake which can be seen as an advantage.

Former fishermen, vineyard workers and day-labourers were now those engaged in keeping mansions, gardens and vineyards. Bit by bit new holiday homes emerged even between old and thatched wine cellars in Fonyód village. From notices of the year 1911 we learn, that at that time already about one and a half thousand holiday guests were sojourning regularly in town. Around 1913 no less than five medium hotels with an average of 20 beds each awaited guests seeking repose and recreation.

In the year 1898 newly completed port and landing facilities started servicing ferries and other vessels as well as barges etc. and already ten years later it became necessary to enlarge capacities. Much energies and attention were summoned up for enlargement and care of the road network, in as much as Fonyód settlement is a communal association with several fairly remote districts. Locals, of course, were happy to make use of the new chances given by the stream of visitors and holidaymakers. We read in a feature of the year 1903:

"Hackney cabs are lying in wait for guests at the railway station and messenger boys are standing in rows to offer services. Locals decorate their homes, paving living rooms with floorboards and erecting shadowy summerhouses in the gardens for their guests' comfort; also, a caring bathing commissioner seems to be very busy in setting up benches for rest everywhere along lanes..."

Sometimes wild stormy weather used to come up with steep waves overflowing the beach thunderously, disturbing bathing joys. This happened e. g. on a particular day in July 1898:

"Lead grey clouds darken the sky and gusts blow water cascades through the air. Stiff waves under white foam caps thunder against the breakwater ramparts. A roaring gale spreads spray and foam deep over the whole southern seashore. Rolling thunders drown out the rattle of trains and the gusts scatter the trails of smoke blown in the air by the locomotives. Anchoring and safely moored boats are running on the waves in a wild dance up and down, up and down..."

In 1902 a newly built chapel got to be consecrated, where a local reporter wrote in his feature:

"The catholic community of holidaymakers arranged on last Sunday the 31st August a neat consecration rally, when Nicholas Count Széchenyi Bishop of Győr gave his blessing to a neat little chapel and a Christ's way of the cross following the rites of the Catholic

Church. This little house of God built in Byzantine style towers high on the peak of Fonyód hill surrounded by a little cluster of oak trees. Standing on the stairway at the entrance you can throw a glance on Balaton sea, which is the most superb panorama ever displayed, opening a magnificent view over the mighty water with the Zala hills behind on the opposite seashore..."

Dr. Szaploneczay wrote down his impressions 1907 in an article as follows:

"What Fonyód distinguishes as the most lovely place on earth and the most frequented holiday resort place all over the Balaton region, that is this overwhelming view on the sea combined with a dust-free clean air; the shadowy forests, the peaceful quietude, the velvety sand on the beach, the stimulating sunshine, not only on the strand but also high up on the sunny meadows of the slopes; the smooth sea ground sagging so slowly and tenderly; the art as gentle ripples are lapping you around..."

The enchanting view of the great lake presenting itself if we stand aloft on the peak of the castle hill has always been something immensely captivating for generations. It also cast a spell on Dr. Jenő Cholnoky, a very renowned professor of geography in Hungary, who, when paying a visit to Fonyód many many years ago, exclaimed in the mood of glowing ardour:

"We are standing high on top of the hill of Fonyód and let us bewitch from the impressive panorama of the chain of hills on the opposite seaside. I can say, after my countless voyages all over the world, in China and Japan, in Manchuria and the Mongolian Empire, also enchanted by the blissful landscapes of Farther India, none of these seeworthy places could me offer a charming and comforting view that could match that of Fonyód with this panorama of a sweet downy Balaton region. This is indeed not overwhelming in terms of a thrill, it makes me not baffled or confused, on the contrary it is just caressing my soul so sweetly, simply speaking, it gives me a feeling of pleasure."

Postkartenbilder als Zeugen der Vergangenheit eines Bade- und Erholungsortes am Plattensee

Ansichtspostkarten sind seit etwa einem Jahrhundert allgemein bekannt. An ihnen läßt sich die Entwicklung eines Ortes gut ablesen: erhalten sie doch das Antlitz mancher Gebäude und Straßenzüge für das Gedächtnis, welche zur Historie der Siedlung gehören, jedoch ansonsten schon längst der Vergänglichkeit anheim gefallen wären. Die erste Ansichtskarte von Fonyód wurde im Litograph-Verfahren vervielfältigt und erschien 1898.

Die ersten Ur-Menschen traten vor 17-18 tausend Jahren, das heißt, bereits in der ersten Hälfte des Steinzeitalters, in der Gegend des heutigen Fonyód in Erscheinung.

Die erste Erwähnung des Ortsnamens findet sich in einem Registrierbrief von König Ladislaus des Heiligen aus dem Jahre 1082. Da steht **FUNOLDI**, abgeleitet im übrigen vom Verb „**fon**“ = spinnen oder flechten.

In den Jahrhunderten der ungarischen Könige aus dem Geschlecht Árpád (10.-13. Jh) bildete sich bereits ein dichtes Netz von menschlichen Siedlungen in und um Fonyód. Es gibt eine Landkarte aus dem Jahre 1575 aus Italien, auf der Fonyód als befestigte Burg bereits in Erscheinung tritt, jedoch in Form einer Insel. Man geht heute davon aus, dass diese Festung damals schon bewohnt war. In der Flur Fasanengarten, der heutigen Szent István Straße, wurden die Reste eines Gotteshauses in der Nähe einer altertümlichen Festung gefunden. Neben der Kirche fanden die Archaeologen 166 Gräber.

Der berühmteste Burgherr der Festung Fonyód war im 16. Jahrhundert Bálint Magyar von Palona. Er bewohnte die Festung dreißig Jahre lang, zeitlebens bekriegte der furchtlose Feldherr die türkischen Besatzer des Landes. Erst nach seinem Tode im Jahre 1575 gelang es den Türken, die Burg einzunehmen, und sie wurde dann von den Eroberern mit dem Erdboden gleichgemacht. Heute können wir nur mehr deren Dimensionen durch den Verlauf des freigelegten Burggrabens erkennen.

Danach verödete die Gegend nach und nach und blieb lange Zeit unbewohnt. Die ersten zaghaften Versuche der Wiederbesiedlung der Fonyódgegend zeigten sich erst im 19. Jahrhundert. In der Zeit der großen ungarischen Revolution war Fonyód immer noch ein dünn besiedeltes Ödland. Es standen, nach zeitgenös-

sischen Aufzeichnungen, lediglich 17 Häuser im Ort, bewohnt von 108 Seelen: sie waren Häusler, Tagelöhner und gedungene Fischer von benachbarten Domänen. Doch, auf den jahrhunderte- lang brachgelegenen sanften Hängen um Fonyód entstand allmählich eine schöne, blühende Weinkulturlandschaft. Neben dem Weinanbau war die Fischerei die zweite bedeutende Erwerbstätigkeit in der Gegend. Der namhafteste damalige Pächter von Fischereigründen war Mihály Rosenberg. Am Anfang gründete er Fischerzünfte am Balaton, später nahm er seine Fischergesellen in Lohn und Brot. Aus einer Nachricht aus dem Jahre 1873 wissen wir, dass er zwei riesengroße lebende Plattenseezander in Glasbehältern nach Wien zur damaligen Weltausstellung schickte, womit er dann auch gleich einen entsprechenden Grand Prix gewann.

In den sechziger Jahren des 19. Jahrhunderts benutzten die Balatonfischer 30-35 m lange Fangnetze. Die Netze wurden immer nachmittags ausgebracht, um sie dann anderentags einzuholen. Die Fischer machten reiche Fänge: mit Zander, Karpfen, Hecht, Wels, Weiß- und Ährenfisch. Die Fischerboote hatten sich auch dem Zeitgeist entsprechend langsam gemauert; neben dem Ostkanal entstand ein Fischerdorf, wo auch Wassergruben für den Fang angelegt wurden.

Die Zubringer-Eisenbahnlinie zwischen Fonyód und der Provinzstadt Kaposvár wurde am 15. Juli 1896 dem Verkehr übergeben. Es waren wirtschaftliche Interessen, die zum Bau der Linie führten, und nicht etwa die Bade-vergnügen am See, sondern gerade umgekehrt: die Eisenbahn erwies sich als Antrieb für die Entwicklung von Erholungsorten.

Die große Mole am Fonyódhafen wurde 1897 fertiggestellt, und zwar, nach Absicht ihres Erbauers, optisch richtig senkrecht auf den Gulácsberg am anderen Seeufer ausgerichtet.

Die Stelle war früher Weideland für Kühe und Fließsand. Der Hafendamm entstand aus aufgetürmten Steinblöcken, und wurde 1906 das erste Mal umgebaut und erweitert. Die verbreiterte Mole bekam einen Wellenbrecher, und so entstand allmählich ein modernes Seehafenbecken. Die heutige Gesamtlänge dieser längsten Mole des Plattensees erreicht 464 Meter. Später in 1933/34 wurde das Hafenbecken vertieft und zur Aufnahme großer Verkehrsschiffe ausgestattet.

An der Hauptstrecke der Eisenbahn, welche Budapest mit der Stadt Nagykanizsa verband, hatte der Badeort Fonyód nicht weniger als sechs Haltestellen. Die Bahnstation Bélatelep wurde 1928 an die Stelle des Wächterhäuschens Nr. 103 gesetzt. Das Stationsgebäude gehört bis heute mit zu den hübschesten Eisenbahnhaltestellen am Plattensee, erhalten beinahe im Originalzustand. Im gleichen Jahr 1928 wurde auch die ausgebaute Landstraße zwischen Kaposvár und Balatonboglár fertiggestellt, und auch der Traum aller Fonyóder, die Teerstraße neben der Bahntrasse unter dem Bruch der Lößwand bei Bélatelep endlich Wirklichkeit geworden.

Fonyód als Erholungs- und Badeort entwickelte sich Schritt für Schritt um die Wende vom 19. auf das 20. Jahrhundert. Besonders hervorgeraten hatte sich dabei Dr. Emmanuel Szaplanczay, Amtshauptarzt des Kreises, der unter den Hügeln von Fonyód oft auf die Jagd ging. Er war derjenige, der den Grafen Zichy überredete, ein Areal seines hiesigen Besitztums - das war der bewaldete Hügel des heutigen Bélatelep - für die erholungssuchenden Familien zu parzellieren. Seinen Namen erhielt der Ortsteil Bélatelep nach seinem Gönner, Béla (Adalbert) Graf Zichy. Im Jahre 1894 gründeten fünfzig Personen in Kaposvár die Gesellschaft der Feriengäste Fonyód, und die ersten Villen entstanden bereits im darauf folgenden Jahr.

Es wurde unten am See bald ein Badesteg als Umkleidemöglichkeit für die Gäste gebaut. Emmanuel Szaplanczay, Gründer von Bélatelep, schrieb 1896:

„Zum Baden steht ein Badehaus mit einem großen Gesellschaftsraum und 34 geräumigen und bequemen Umkleidekabinen zur Verfügung. Hier ist die Segregation von Männlein und Weiblein auf praktische Weise einwandfrei gelöst. Das Baden ist immer erfrischend angenehm, weil das Wasser stets lebendig

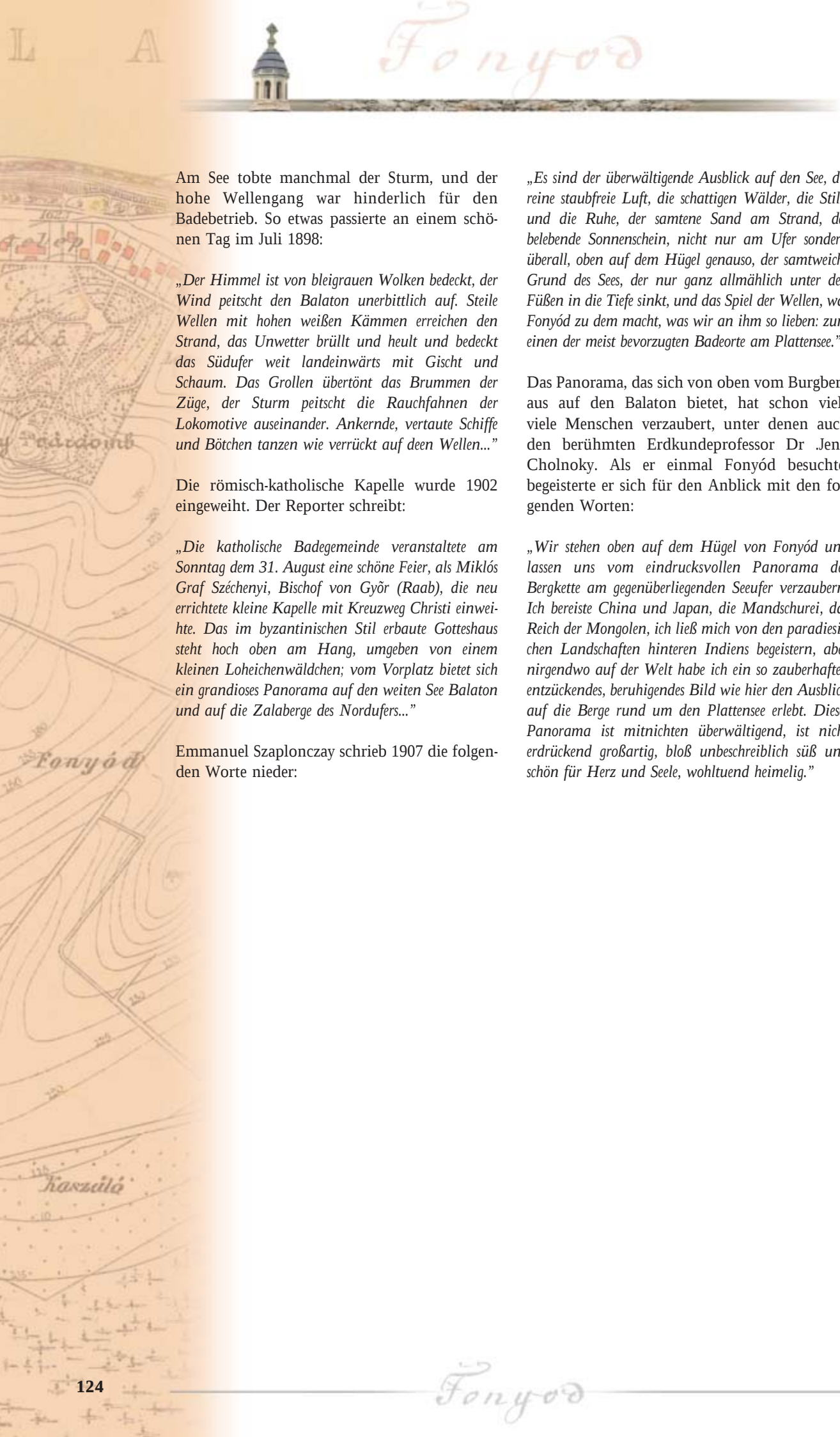
bleibt, Wellen schlägt. Der Seegrund ist weich wie Samt, bei Starkwind allerdings können haushohe Wellen einfallen...“

Schon zehn Jahre später gab es bereits eine Kabinenflucht auch am Strand. Dr. Szaplanczay vermochte es, seine Freunde in der ungarischen Hauptstadt ebenfalls für die Sache der Erholung in Fonyód zu gewinnen, und so stand bereits zur Jahrhundertwende eine Reihe eleganter Villen auf dem Hochplateau von Bélatelep. Da ein paar Jahre zuvor auch die Bahnstrecke Kaposvár-Fonyód ihren Betrieb aufgenommen hatte, war alles getan, um die Anreise aus der Kreisstadt zu erleichtern, und das Badeleben zu fördern.

Von da an legte die Entwicklung des Ortes Tempo zu, und es entstand nach und nach eine neue Ferienkolonie, Sándortelep (Alexander-siedlung). Die Ferienhäuser gaben sich zwar etwas bescheidener, aber die Lage war hervorragend, mehr in Ufernähe.

Die einstigen Fischerleute, Weinbergarbeiter und Tagelöhner gaben die Pfleger von Ferienhäusern und Weingärten ab, und langsam wuchsen auch zwischen reetbedeckten Weinkellern schmucke Feriendomizile aus dem Boden. Aus Aufzeichnungen aus dem Jahre 1911 wissen wir, dass damals bereits anderthalbtausend Ferien- und Badegäste Fonyód regelmäßig besuchten. 1913 empfingen schon fünf Hotels mit durchschnittlich 20 Betten die Erholungssuchenden. 1898 konnte der neue Bootshafen und Haltestelle in Betrieb genommen werden, und schon 10 Jahre später mußte die erste Erweiterung stattfinden. Es wurde viel Aufmerksamkeit und Anstrengung dem Ausbau und der Pflege des Straßennetzes gewidmet, zumal Fonyód eine ziemlich zerstückelte Gruppe von einzelnen Ortsteilen immer schon gewesen ist, die zum Teil verhältnismäßig weit entfernt voneinander liegen. Die Einheimischen nutzten natürlich die neu entstandenen Möglichkeiten aus dem sommerlichen Besucherstrom weidlich aus. Eine Reportage aus dem Jahre 1903 erzählt uns:

„Die Droschken erwarten die Reisenden am Bahnhof, kleine Jungs stehen Spalier und bieten ihre Dienste an, einfache Einheimische schmücken ihre Häuschen, belegen die Zimmer mit Fußboden, bauen schattig-kühle Lauben in ihren Gärten auf, und der fürsorgliche Badekommissar lässt Ruhebänke in den Straßen aufstellen...“

Am See tobte manchmal der Sturm, und der hohe Wellengang war hinderlich für den Badebetrieb. So etwas passierte an einem schönen Tag im Juli 1898:

„Der Himmel ist von bleigrauen Wolken bedeckt, der Wind peitscht den Balaton unerbittlich auf. Steile Wellen mit hohen weißen Kämme erreichen den Strand, das Unwetter brüllt und heult und bedeckt das Südufer weit landeinwärts mit Gischt und Schaum. Das Grollen übertönt das Brummen der Züge, der Sturm peitscht die Rauchfahnen der Lokomotive auseinander. Ankernde, vertaute Schiffe und Bötchen tanzen wie verrückt auf den Wellen...“

Die römisch-katholische Kapelle wurde 1902 eingeweiht. Der Reporter schreibt:

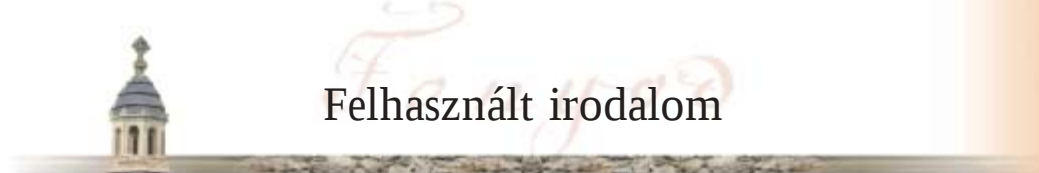
„Die katholische Badegemeinde veranstaltete am Sonntag dem 31. August eine schöne Feier, als Miklós Graf Széchenyi, Bischof von Győr (Raab), die neu errichtete kleine Kapelle mit Kreuzweg Christi einweihte. Das im byzantinischen Stil erbaute Gotteshaus steht hoch oben am Hang, umgeben von einem kleinen Loheichenwäldchen; vom Vorplatz bietet sich ein grandioses Panorama auf den weiten See Balaton und auf die Zalaberge des Nordufers...“

Emmanuel Szaplanczay schrieb 1907 die folgenden Worte nieder:

„Es sind der überwältigende Ausblick auf den See, die reine staubfreie Luft, die schattigen Wälder, die Stille und die Ruhe, der samtene Sand am Strand, der belebende Sonnenschein, nicht nur am Ufer sondern überall, oben auf dem Hügel genauso, der samtweiche Grund des Sees, der nur ganz allmählich unter den Füßen in die Tiefe sinkt, und das Spiel der Wellen, was Fonyód zu dem macht, was wir an ihm so lieben: zum einen der meist bevorzugten Badeorte am Plattensee.“

Das Panorama, das sich von oben vom Burgberg aus auf den Balaton bietet, hat schon viele viele Menschen verzaubert, unter denen auch den berühmten Erdkunde professor Dr. Jenő Cholnoky. Als er einmal Fonyód besuchte, begeisterte er sich für den Anblick mit den folgenden Worten:

„Wir stehen oben auf dem Hügel von Fonyód und lassen uns vom eindrucksvollen Panorama der Bergkette am gegenüberliegenden Seeufer verzaubern. Ich bereiste China und Japan, die Mandschurei, das Reich der Mongolen, ich ließ mich von den paradiesischen Landschaften hinteren Indiens begeistern, aber nirgendwo auf der Welt habe ich ein so zauberhaftes, entzückendes, beruhigendes Bild wie hier den Ausblick auf die Berge rund um den Plattensee erlebt. Dieses Panorama ist mitnichten überwältigend, ist nicht erdrückend großartig, bloß unbeschreiblich süß und schön für Herz und Seele, wohltuend heimelig.“

Felhasznált irodalom

Antalfy Gyula 1984

A reformkor Balatonja. Budapest

Bánó Dezső rádióelőadása 1930

A somogyi part értékei : Fonyód. In: A Balaton értékei és reformjai. Budapest

Bubics Zsigmond 1880

Magyarországi várak és városoknak a M. N. Muzeum Könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. Budapest.

Decsényi Mihály - Hernády Ferenc 1967

A magyar hajózás története. Budapest

Cholnoky Jenő 1937

Balaton. Budapest

Csutorás László - Varga István (összeáll.) 2000

A fonyódi öreg fűzfák... : múltidéző lapozgatás régvolt könyvekben, újságokban. Fonyód.

Daniss Győző 2001. április 25. 11.p.

Ösfürdőzők, mai fonyódiak: Képeslap-kiállítás már volt, múzeum talán lesz. Népszabadság.

Eötvös Károly 1900

Utazás a Balaton körül. Budapest

Eötvös Károly 1909

A balatoni utazás vége. Budapest

F. Dózsa Katalin 1989

Letűnt idők, eltűnt divatok. 1867-1945. Budapest

- - - 1940

A Fonyódligeti Fürdőegyesület alapszabályai. Kaposvár.

Héjjas Pál 1998

Tihany a Balaton partján : régi balatoni levelezőlapok a század első feléből. Tihany.

Herman Ottó 1887

A magyar halászat könyve I-II. Budapest

Kanyar József (szerk.) 1985

Fonyód története. Fonyód.

- - - 2001

Magyar Nagylexikon. Budapest.

Móricz Béla 1956

Fonyód. Településmonográfia. Gépirat.

Noszlopy Aba Tihamér 1943

Lencsi kisasszony. In: Somogyország lantosai. Kaposvár.

Noszlopy Antal 1848-49

1848-49. évi naplója 3 kötetben. - Magyar Országos Levéltár. Mikrofilm 3331. sz. 3. kötet.

Plakát 1898

Fonyódi Színház a Hullám vendéglő udvarán újonnan épült kényelmes szinkörben ma szerdán, 1898. évi július 27-én itt először adatik: Folt, amely tisztít. - Lelel hely: Budapest, Országos Széchényi Könyvtár Színház- és Zeneműtár.

Plakát 1936

Színház... Fonyódon, a Szarvas Szálloda színháztermében. - Lelel hely: Budapest, Országos Széchényi Könyvtár Színház- és Zeneműtár.

Petercsák Tivadar 1994

A képes levelezőlap története. Miskolc.

Pick Béla 1899

Somogyból : Humoros elbeszélések és karczolatok. Pécs.

Puskás Béla [Minczinger Katalin] 2001

Temetők üzenete. Kaposvár.

Somogyi György 1999

Balaton gyógy- és tengerfürdő égvényes, sós, szénsavas, vasas ásvány-forrásokkal : fölvételek a századvégen és a századelőn. Budapest

Szaplonczay Manó 1896

A somogyi Balaton-part közséjei mint nyaraló és fürdőhelyek. Kaposvár.

Szaplonczay Manó 1907

Fonyód Balatonfürdő. Fonyód. Kiadja a Szépítési Egyesület.

Szerelmey Miklós 1848

Balaton albuma. természet után rajzolta. Pesten.

Szerződés 1846

Szerződés: Bekk Salamon és fia téli balatoni halászatáról a fonyódi vizeken. - Lelel hely: Budapest, Magyar Országos Levéltár. P. 274. Festetics cs. Lt. Ügyési hiv. ir.: 4ld. 177. cs.

Sziklay János 1890

A Balaton és vidéke. Budapest

Térkép 1853

Fonyód. Königreich Ungarn. District Oedenburg Comitatus Somogy, Zala ... von Jahre 1853. II. katonai felmérés. Mérték: 1:28 800. - Lelel hely: Budapest, Hadtörténeti Intézet és Múzeum.

Térkép 1929

Fonyód térkép. - Magyar Fürdőterképek, 13. -Tervezte és kiad. M. Kir. Állami térképészet. - Bp. - Mérték: 1:10 000. 50x50 cm, öh. 22x12 cm.

Tóth-Baranyi Antal 2000

Siófok: Pillantás a múltba: Képeslapok a századfordulóról. Siófok.

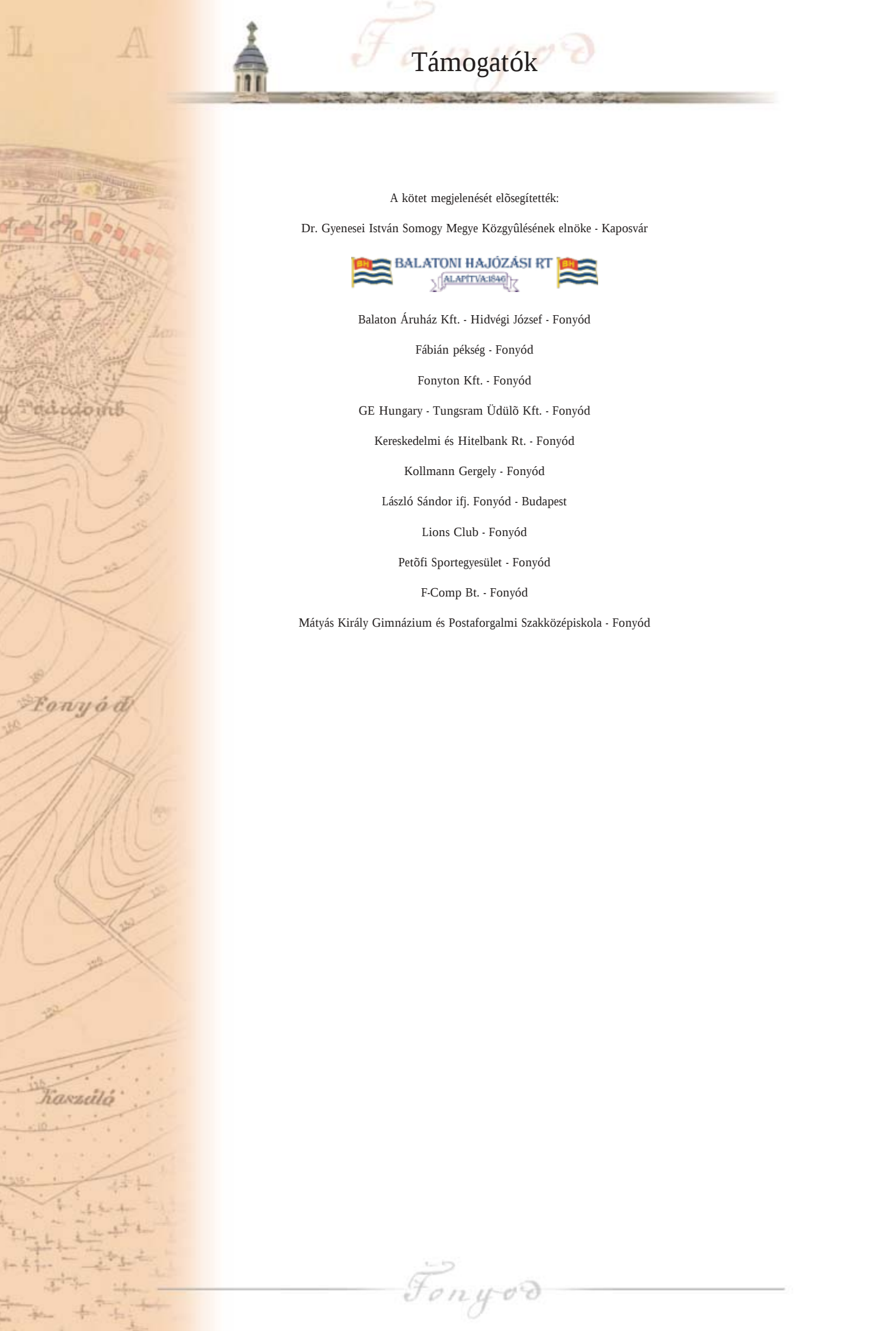
Vályi András 1796

Magyar Országának Leírása. Budán

Váradi Gyula 1995

Fonyód és fürdőegyesületei 1894-től 1944-ig. Szakdolgozat.

A kötetben idézett fonyódi cikkeket (források: Somogy, Somogyi Újság, Új Somogy, Somogyvármegye, Balatonvidék, Balatoni Kurír, stb.), hosszabb írásokat, könyvrészleteket, aprónyomatványokat (hirdetések, plakátok, gyászjelentések, térképek) Varga István gyűjtötte össze, azok az Ő illetve a fonyódi Eötvös Károly Városi Könyvtár Helytörténeti Gyűjteményében találhatók meg.

Támogatók

A kötet megjelenését elősegítették:

Dr. Gyenesei István Somogy Megye Közgyűlésének elnöke - Kaposvár

Balaton Áruház Kft. - Hidvégi József - Fonyód

Fábián Pékség - Fonyód

Fonyton Kft. - Fonyód

GE Hungary - Tungsram Üdülő Kft. - Fonyód

Kereskedelmi és Hitelbank Rt. - Fonyód

Kollmann Gergely - Fonyód

László Sándor ifj. Fonyód - Budapest

Lions Club - Fonyód

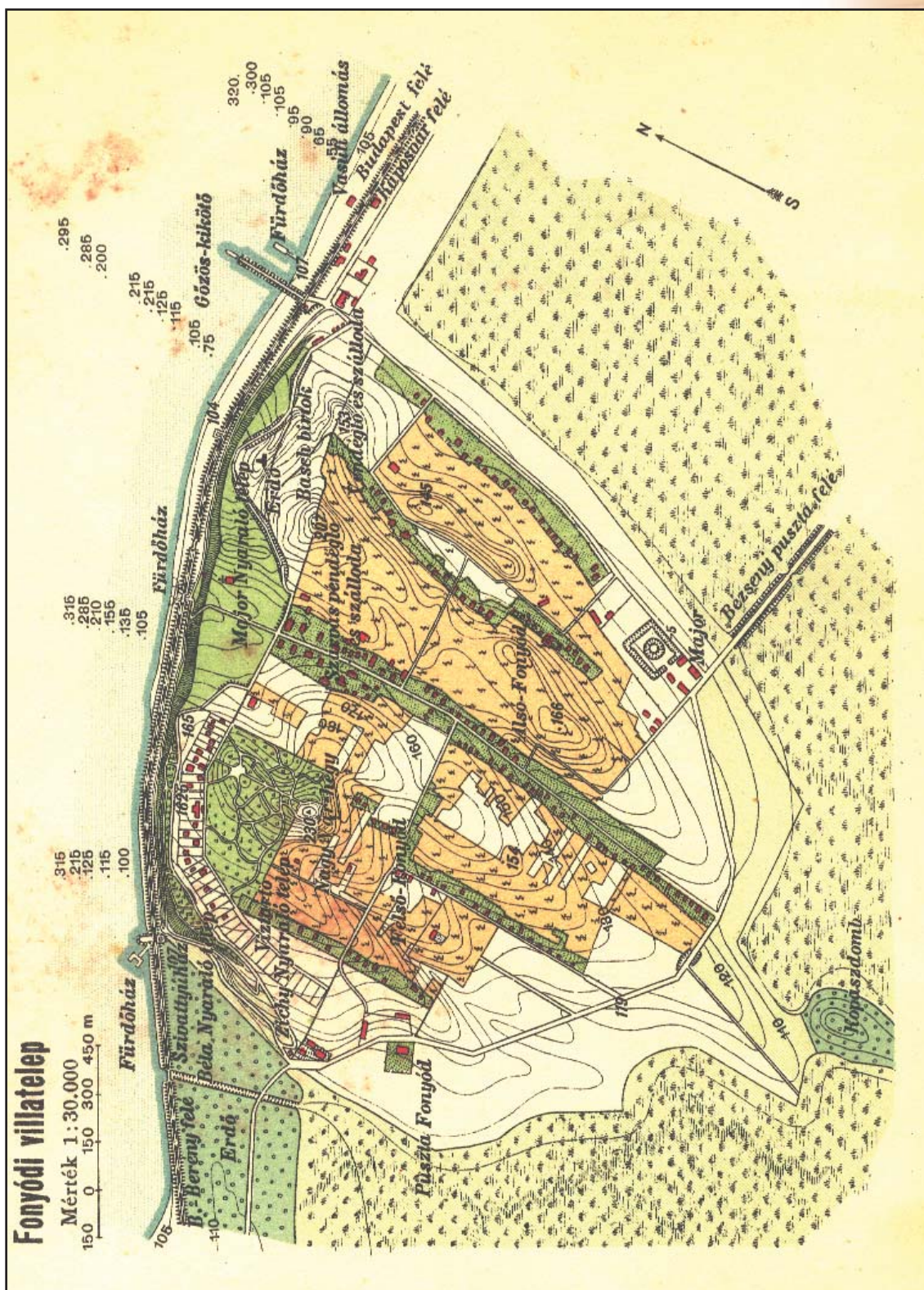
Petőfi Sportegyesület - Fonyód

F-Comp Bt. - Fonyód

Mátyás Király Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola - Fonyód

Térkép

A Fonyódi villatelep részlete

A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei sorozatban megjelent A Balaton tónak és környékének részletes térképe c. munkának, amelyet Lóczy Lajos tervezett. (Budapest: Magyar Földrajzi Társaság, 1902.)

5. Ajánló - bevezetés
7. A képes levelezőlap rövid története
9. Az első képeslapok
12. Vasút - Sándortelep
16. Strand - fürdő
25. Kikötő - móló
33. Hajó - Háborgó Balaton
34. Halászat
37. Villa - Sándortelep
43. Vendéglő - bolt - szálloda - Sándortelep
46. Vasúti szálló
51. Fonyódliget
52. Leventetábor
53. Útrészlet
57. Tényi Lajos
58. Katolikus templom
63. Kálvária
64. Plébánia
65. Templomok
66. Bélatelep - vendéglő - étterem - szálloda
74. Parkok-terek
81. Látkép
85. Villák - Bélatelep
99. Bélatelep - Vasútállomás
101. Alsóbélatelep - Fonyódszéplak
103. Gyermekotthon
108. Épületek
111. Alkonyat
112. Egyéb képeslapok
115. Fotó Bellai - Honti István felvételei képeslapokon
118. Fonyód - Sándortelep